

KOTKAN KANSALLINEN NATIONAL URBAN PARK
KAUPUNKIPUISTO

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA

KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO
KOTKAN KAUPUNKI 2020

KOTKAN KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON ROOLI

Kotkan rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa on tuoda esille ja säilyttää monipuolista historiallista, kulttuurista ja teollista perintöä ja niiden vaikutusta suomalaiseen maisemaan ja ympäristöön.

Uudispuistojen verkosto on Kotkan kansallisen kaupunkipuiston erityispiirre.

HOIDON JA KÄYTÖN VISIO

Kansallinen kaupunkipuisto on vetovoimatekijä Kotkalle ja se tuottaa myös elämyksellistä arkiympäristöä.

Kansallinen kaupunkipuisto nostaa esiin muusta kaupunkirakenteesta erityisiä arvoja ja edistää Kotkan houkuttelevuutta asuinpaikkana ja matkailukohteena.

Kansallinen kaupunkipuisto on kotkalaisten ylpeydenaihe ja vahvistaa heidän sitoutumistaan omaan kotikaupunkiinsa.

Julkaisija:

Kotkan kaupunki, 2020

Työryhmä:

Patricia Broas	<i>kaavoitusarkkitehti, Kotkan kaupunki / Kaupunkisuunnittelu</i>
Sari Cleve	<i>työnjohtaja, Kotkan kaupunki / Tekniset palvelut</i>
Risto Hamari	<i>puheenjohtaja</i>
Markku Hannonen	<i>kaupunkisuunnittelujohtaja, Kotkan kaupunki / Kaupunkisuunnittelu</i>
Noora Kiili	<i>asiantuntija, Cursor Oy/ Pro Sunila ry</i>
Pauli Korkiakoski	<i>yleiskaavoittaja, Kotkan kaupunki / Kaupunkisuunnittelu</i>
Teija Kovanen	<i>asiakaspalvelukoordinaattori, Cursor Oy</i>
Marita Kykyri	<i>arkeologi, Kymenlaakson museo</i>
Heikki Laaksonen	<i>kaupunginpuutarhuri, Kotkan kaupunki / Tekniset palvelut</i>
Sanna Nikki	<i>matkailun ohjelmapäällikkö, Cursor Oy</i>
Heli Ojala	<i>ympäristönsuojelupäällikkö, Kotkan kaupunki / Ympäristökeskus</i>
Jarkko Puro	<i>kaavoitusarkkitehti, Kotkan kaupunki / Kaupunkisuunnittelu</i>
Kari Taimisto	<i>projektipäällikkö, Cursor Oy</i>
Kirsi Toivonen	<i>rakennustutkija, Kymenlaakson museo</i>
Rurik Wasastjerna	<i>puheenjohtaja, Pro Sunila ry</i>

Valmisteluun osallistuneet muut tahot ja henkilöt:

Matti Paavola	<i>suunnittelupäällikkö, Kotkan kaupunki / Tekniset palvelut</i>
Juha Vulkko	<i>tarkastusarkkitehti, Kotkan kaupunki / Rakennusvalvonta</i>
Kymenlaakson virkistysalueyhdistys Ry (Kyvi)	
Kymen Vesi	

Koonnut:

Hanna Tajakka

Viher-Arkki

Kansikuva:

Jari Varpenius

Graafinen suunnittelu:

Jarkko Puro

Kotkan kaupunki / Kaupunkisuunnittelu

4 SISÄLTÖ

I. Johdanto	7	V. Hoidon ja käytön tavoitteet ja toimenpiteet osa-alueittain (MRL 70 § mukaiset määräykset)	22
Lyhyesti kansallisista kaupunkipuistoista		Alue 1: Katariina ja Mansikkalahti	23
Alueelliset ja lainsäädännölliset lähtökohdat		Alue 2: Sapokka	33
Kotkan kansallisen kaupunkipuiston perustaminen		Alue 3: Isopuisto ja Kotkamills Oy:n tehtaات	42
Hoito- ja käyttösuunnitelma		Alue 4: Keskusta	50
II. Kotkan kansallisen kaupunkipuiston alue	10	Alue 5: Haukkavuori	58
Kotkan kansallisen kaupunkipuiston sisältö		Alue 6: Ruotsinsalmi ja Lehmäsaari	66
Maanomistus		Alue 7: Langinkoski ja Korela	72
Kaavallinen tilanne		Alue 8: Kymnlinna ja Huumanhaara	80
Suojelupäätökset		Alue 9: Siikakoski	89
Rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa		Alue 10: Jumalniemi	95
III. Hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta	14	Alue 11: Korkeakoski ja Äijänvuori	101
Tehtävät		Alue 12: Karhula	107
Selvitykset ja osallistuminen		Alue 13: Sunila	113
Sisältö ja käyttöohje		VI. Kansallisen kaupunkipuiston tunnettavuuden ja profiilin kehittäminen	120
IV. Hoidon ja käytön yleiset tavoitteet	16	Viestintä ja tiedotus	
Saavutettavuuden varmistaminen		Kansallinen kaupunkipuisto opetuskäytössä	
Arvojen esiintuominen ja tunnettuuden lisääminen		Palvelut	
Oheispalveluiden tarjonta		Kansallinen kaupunkipuisto jossain muussa käytössä	
Kulttuuriympäristön arvojen säilyttäminen		Opastus	
Viheralueiden kehittäminen		Graafinen ilme	
Kunnallisteknisten verkostojen sijoittaminen		Kansallinen kaupunkipuisto-verkosto	
Yhteistyö		VII. Kansallisen kaupunkipuiston jatkotoimenpiteet	122
		Hoito- ja käyttösuunnitelman toimeenpano/toteutus	
		Hoito- ja käyttösuunnitelman vaikutusten arviointi	
		Hoito- ja käyttösuunnitelman päivittäminen	
		Kansallisen kaupunkipuiston täydentäminen	

VIII Kirjallisuus 124

IX. Liitteet 128

- Liite 1 Kaupunginhallituksen hakemus Kotkan kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi 10.12.2012
- Liite 2 Kotkan kansallisen kaupunkipuiston arvokkaat rakennukset
- Liite 3 Ympäristöministeriön päätös (n:o YM 2/5541/2012) Kotkan kansallisen kaupunkipuiston perustaminen

Ympäristöministeriö on omalla päätöksellään hyväksynyt hoito- ja käyttösuunnitelman osan V.

**YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY**

Kotkan kansallisen kaupunkipuisto aluerajaus 1:80 000

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

Rakeisuusmalli 1:80 000

I. JOHDANTO

LYHYESTI KANSALLISISTA KAUPUNKIPUISTOISTA

Vuoden 2000 alusta voimaan tuleen (muutettu 2009) maankäyttö- ja rakennuslain yhdeksännen luvun mukainen kansallinen kaupunkipuisto voidaan perustaa alueelle, jossa on säilynyt ja jossa kaavoitustoimin on tarkoitus säilyttää valtakunnallisesti arvokkaita viheralueiden ja historiallisten ympäristöjen muodostamia kokonaisuuksia sekä näiden monimuotoista luontoa.

Kansallinen kaupunkipuisto voidaan perustaa kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistysellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi. Kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan osoittaa alueita, jotka tämän lain mukaisessa kaavassa on osoitettu puistoksi, virkistys- tai suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston kannalta sopivaan käyttöön.

Puistoon osoitetaan ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita. Muita alueita puistoon voidaan osoittaa maanomistajan suostumuksella. Omistajan suostumus ei ole kuitenkaan tarpeen, jos puiston perustamispäätöksessä tai hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei anneta aluetta koskevia 70 §:ssä tarkoitettuja määräyksiä. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132, 68 §, muutettu 2009 30.12.2008/1129)

Ympäristöministeriön kansallisille kaupunkipuistoille asettamat tekniset kriteerit:

1. Sisällön kriteeri:

Kansallisen kaupunkipuiston tulee sisältää kaupunkiluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta tärkeitä luonnonalueita, kansallisen historian tai kaupungin omien kehitysvaiheiden ymmärtämisen kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä rakennuksineen sekä puistoarkkitehtonisesti tai esteettisesti merkittäviä puistoja ja viheralueita.

2. Laajuuden ja eheyden kriteeri:

Kansallisen kaupunkipuiston tulee olla puisto- ja viherympäristönä riittävän laaja ja häiriötön sekä viherrakenteeltaan niin yhtenäinen, että sitä pitkin on mahdollista siirtyä kaupunginosasta toiseen.

3. Ekologisuuden ja jatkuvuuden kriteeri:

Ekologisessa mielessä on tärkeää, että alueelle muodostuu laajien siirtymisen ja vuorovaikutuksen mahdollistavia ekologisia käytäviä ja että se on jatkuva eli liittyy välittömästi kaupungin ulkopuolisiin luonnonalueisiin tai sitä ympäröivään maaseutuun.

4. Kaupunkikeskeisyyden kriteeri:

Kansallinen kaupunkipuisto on osa kaupunkirakennetta. Olennaista on, että se alkaa kaupungin ydinkeskustasta tai sen välittömästä läheisyydestä.

8 ALUEELLISET JA LAINSÄÄDÄNNÖLLISET LÄHTÖKOHDAT

Kansallisen kaupunkipuiston alueiden käytön suunnittelua, kehittämistä ja käyttöä ohjaavat alueelliset ja lainsäädännölliset lähtökohdat. Muun muassa seuraavat lait, määräykset, ohjelmat ja ohjeet on huomioitava.

Lait:

- *maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132, muutettu 2009: valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet, kansallinen kaupunkipuisto*
- *muinaismuistolaki 17.6.1963/295: kiinteät muinaisjäännökset*
- *koskiensuojelulaki 23.1.1987/35: koskialueet*
- *laki rakennusperinnön suojelemisesta 4.6.2010/498: rakennussuojelun periaatteet*
- *luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096: luontotyytit ja Natura-alueet*
- *kirkkolaki 26.11.1993/1054: kirkkorakennukset ja vanhat hautausmaat*
- *laki ortodoksisesta kirkosta 10.11.2016/985: kirkon tai rukoushuoneen suojelu*
- *metsälaki 12.12.1996/1093: metsän arvokkaat elinympäristöt eli avainbiotoopit*
- *vesilaki 27.5.2011/587: vesiensuojelu.*
- *laki tulvariskien hallinnasta 24.6.2010/620*

Valtakunnalliset ohjelmat ja inventoinnit:

- *Natura 2000-alueet*
- *valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet*
- *valtakunnallisesti arvokkaat harjualueet*
- *valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet*
- *valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet*
- *valtakunnallisesti merkittävät esihistorialliset suojelualuekokonaisuudet*
- *valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, RKY.*
- *kansallismaisemat*

Kunnalliset alueiden käytön ohjauskeinot:

- *kaavat: asema-, yleis- ja maakuntakaava*
- *rakennusjärjestys*
- *alue- ja omistajakohtaiset hoito- ja käyttösuunnitelmat*

Rakennusvalvonnan ohjauskeinot ja työkalut lupakäsittelyssä:

- *maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132, muutettu 2009 ja*
- *maankäyttö- ja rakennusasetus 10.9.1999/895*
- *asemakaavat ja niihin liittyvät rakennustapaohjeet*
- *yleiskaavat ja osayleiskaavat sekä niihin liittyvät selvitykset*
- *rakennusjärjestys*
- *muut rakennetun ympäristön selvitykset ja julkaisut, kuten Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt -inventointi.*

KOTKAN KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON PERUSTAMINEN

Kansallisen kaupunkipuiston perustamiseen tähtäävä selvitystyö aloitettiin Kotkassa kaupunginhallituksen päätöksellä huhtikuussa 2004. Työskentelyä ohjaamaan nimettiin työryhmä kesäkuussa 2006. Kaupunginhallitus päätti hakea kansallinen kaupunkipuisto päätöstä 10.12.2012 ja perustamisselvitys valmistui vuonna 2013. Hakemus toimitettiin ympäristöministeriöön 14.9.2014.

Kotkan kansallinen kaupunkipuisto on perustettu ympäristöministeriön päätöksellä 29.9.2014 (päätös n:o YM 2/5541/2012). Se oli järjestyksensä seitsemäs kansallinen kaupunkipuisto Suomessa. Ennen Kotkaa kansalliset kaupunkipuistot oli perustettu Hämeenlinnaan (2001), Heinolaan (2002), Poriin (2002), Hankoon (2008), Porvooseen (2010) ja Turkuun (2013). Kotkan jälkeen statuksen ovat saaneet lisäksi Forssan (2015) ja Kuopion (2017) kansalliset kaupunkipuistot. Kaikkiaan kansallisia kaupunkipuistoja tullaan perustamaan kymmenkunta.

Luvussa II on esitelty tarkemmin Kotkan kansallisen kaupunkipuiston alueen erityispiirteitä.

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA

Maankäyttö- ja rakennuslain 70 §:n mukaan kansalliselle kaupunkipuistolle tulee laatia hoito- ja käyttösuunnitelma. Kansallisen kaupunkipuiston perustamispäätökseen voidaan kunnan suostumuksella ottaa alueen olennaisten arvojen säilyttämisen kannalta tarpeellisia määräyksiä. Muut alueen hoidon ja käytön kannalta tarpeelliset määräykset annetaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

Kotkan kansallisen kaupunkipuistopäätökseen on kaupunginhallituksen suostumuksella otettu seuraavat maankäyttö- ja rakennuslain 70 §:ssä tarkoitetut määräykset: Kaupunki käynnistää asemakaavan tai asemakaavan muutoksen laatimisen Äijänvuoren sekä Meriniemen ns. kylpylähotellin korttelin alueille siten, että alueet osoitetaan virkistys- tai puistoalueiksi. Kaupunki käynnistää asemakaavan tai asemakaavan muutoksen laatimisen arvokkaita rakennuksia ja ympäristöjä koskevan liiteluettelon kohteiden 27—57 alueille siten, että kohteiden kulttuurihistorialliset tai rakennustaiteelliset arvot suojellaan. Määräykset on lisäksi erikseen lueteltu aluekohtaisissa hoito- ja käyttöohjeissa.

Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelu tehdään vuorovaikutuksessa niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa. Hoito- ja käyttösuunnitelma on huomioitava kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvan alueen kaavoituksessa ja muussa suunnittelussa sekä päätöksenteossa. Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyy ympäristöministeriö. Luvussa III on esitetty tarkemmin Kotkan kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman laadintaan liittyvät asiat.

Kotkan kansallisen kaupunkipuiston viralliset avajaiset pidettiin 6.6.2016 Sapokassa. Kuvassa ministeri Kimmo Tiilikainen ja kaupunkipuistotyöryhmän puheenjohtaja Risto Hamari.

10 II. KOTKAN KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON ALUE

KOTKAN KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON SISÄLTÖ

Kotkan kansallinen kaupunkipuisto käsittää 13 osa-aluetta. Kokonaisuus alkaa etelässä Lehmäsaaresta ja Ruotsinsalmen meritaistelun vesialueilta ja jatkuu rantapuistojen ja erilaisessa virkistyskäytössä olevien ranta- ja vesialueiden sekä rakennettujen kulttuuriympäristöjen välityksellä keskustan rakennetun kaupungin kautta Kymijoen haaroja myötäillen Siikakoskelle ja Korkeakoskelle. Ekologisesti alue on monipuolinen, siellä on muun muassa suojelualueita, Natura-kohteita ja monipuolisia virkistyskäyttöön tarkoitettuja kohteita. Välittömässä läheisyydessä on lisäksi kaksi kansallispuistoa.

Alueen laajuus on noin 2675 hehtaaria, josta maa-aluetta on 685 hehtaaria ja vesialuetta 1990 hehtaaria. Kotkan kansallinen kaupunkipuisto muodostaa noin 40. osan kaupungin maa- ja meripinta-alasta.

Kotkan kansallisen kaupunkipuiston erityispiirteitä ovat joki- ja meriluonto sekä teolliseen kehitykseen ja linnoitus- ja sotahistoriaan kuuluva rakennusperintö. Se on kertomus alun perin Itämeren ja Kymijoen antimien varaan syntyneestä linnoitus- ja rajakaupungista, joka sittemmin on vesivoiman ja hyvien satamiensa turvin kasvanut moni-ilmeiseksi satama- ja teollisuuskaupungiksi. Moderni Kotka on jokiluonnon sekä merenranta- ja saaristoluonnon monimuotoisuutta vaaliva ja kestäväksi kehittävä vehreiden puistojen palvelukaupunki.

Kaupungin eri vaiheita ilmentävät historialliset alueet ja monumentit sekä rakennus- ja puistoarkkitehtuurin tuotteet ovat keskeinen osa tämän päivän ja huomisen Kotkan henkistä ja fyysistä identiteettiä ja imagoa.

Kotkan kansallinen kaupunkipuisto on monimuotoinen, sekä kansallisesti että kansainvälisesti merkittävä näyte kaupunkiluonnosta ja -kulttuurista.

Kaupunkipuiston tarkempi sisältökuvaus löytyy Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys-julkaisusta.

MAANOMISTUS

Valtaosa Kotkan kansallisen kaupunkipuiston alueesta on Kotkan kaupungin omistuksessa. Alueesta on osa valtion, seurakuntien ja teollisuus- ja energiayhtiöiden omistuksessa. Pieni osa kaupunkipuiston alueesta on yksityisessä omistuksessa. Maanomistus on esitetty kartalla sivulla 11.

KAAVALLINEN TILANNE

Kotkan alueella on voimassa Kotkan-Haminan seudun strateginen yleiskaava 2040, joka hyväksyttiin Kotkan osalta 10.12.2018 kaupunginvaltuustossa. Yleiskaavassa on merkintä Kotkan kansallisesta kaupunkipuistosta ja siihen kohdistuu määräys, jonka mukaan alueen jatkosuunnittelussa on varmistettava joki- ja meriluonnon sekä teolliseen kehitykseen ja linnoitus- ja puolustushistoriaan kuuluvan rakennusperinnön arvojen säilyminen.

Kotkan keskusta-alueella, johon lukeutuu Kotkansaari sekä Hovinsaaren eteläosa, on voimassa Kotkan keskustan osayleiskaava, joka on saanut lainvoiman 17.12.2018. Osayleiskaavaan on merkitty kansallisen kaupunkipuiston alue.

Kaupunkipuiston toteuttamisen kannalta merkittävä yleispiirteinen kaava on syyskuussa 2014 lainvoiman saanut Kymijoen eteläosan osayleiskaava. Siihen kuuluvat Kymijoen eteläisimmät haarat Langinkosken haara, Huumanhaara ja Korkeakosken haara. Merkittäviä asemakaavattomia alueita, joiden tuleva käyttö määräytyy uuden osayleiskaavan kautta, ovat muun muassa Kyminlinna, Langinkosken haara ja sen rannat Kyminlinnasta pohjoiseen, Eskolan ranta-alueet, Jumalniemen rannat ja Karhulan Hovin alue.

Suuri osa kaupunkipuiston alueesta sijoittuu Kotkan edustan vesialueelle tai Kymijoen varsille, jotka ovat asemakaavoittamattomia alueita. Sen sijaan keskeinen taajama-alue on asemakaavoitettu. Kotkan vanhimmat asemakaavat löytyvät Kotkansaarelta. Pala vuonna 1917 hyväksyttyä asemakaavaa on edelleen voimassa Katariinan rannoilla, muun muassa Meriniemen ravintolan alueella. Professori Olli Kivisen vuonna 1969 laatima kaava on edelleen voimassa muun muassa kaupungintalon ja Sibeliuksen puiston osalta. Karhulan puolella on asemakaavalla suojeltu suuria osia Karhulanniemen teollisuus- ja asuntoalueista sekä Sunilan seluloosatehtaan asuntoalueet.

Kotkan kansallisen kaupunkipuiston maanomistustilanne. Kaupungin omistama maa- ja vesialue on merkitty ruskealla värillä, valtion alueet tummalla harmaalla, teollisuuden ja energiayhtiöiden alueet vaalealla harmaalla ja seurakuntien alueet oranssilla. Yksityisomistuksessa olevat maa- ja vesialueet on merkitty valkoisella värillä.

Kaupunki on kansallista kaupunkipuistoa koskevan hakemuksen yhteydessä 10.12.2012 lisäksi päättänyt Äijänvuoren alueen asemakaavoittamisesta, Katariinan Meripuiston, Meriniemen kylpylähotellin alueen ja Kymenlaakson keskussairaalan ranta-alueen asemakaavojen muuttamisesta sekä 31 rakennuksen kulttuurihistoriallisten tai rakennustaiteellisten arvojen suojelemisesta asemakaavalla. Katso liitteet 1 ja 2.

Tarkemmat kaavoitustiedot on esitelty osa-alueittain luvussa V.

SUOJELUPÄÄTÖKSET

Valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurimaisemakohteita ovat Ruotsinsalmen merilinnoitus ja Langinkoskella sijaitseva Keisarillinen kalastusmaja koskimaisemineen. Kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaita kohteita ovat Kotkamills Oy:n vanhat tehdaskonttorirakennukset, Korkeakosken vanhat voimalaitosrakennukset ja Sunilan alueen Alvar Aallon teollisuusarkkitehtuurikohteet. Maakunnallisesti arvokas kulttuurimaisema on Langinkosken suuhaara. Katariinan linnoitusrakenteet ovat muinaismuistolain suojaamia. Kotkan keskustan osayleiskaavaan on kirjattu suojeluvuorot näille alueille. Osalle näistä on laadittu myös asemakaava, jossa suojelutavoitteet on kirjattu tarkemmin. Kotkan kansallisen kaupunkipuiston alueella sijaitsee useita muinaisjäännekohteita, muun muassa Ruotsinsalmen meritaistelu- sekä linnoituskaupunkialue.

Suojelutilanne Kotkan kansallinen kaupunkipuiston alueella. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on merkitty ruskealla värillä, suojellut rakennukset mustalla. Laajat muinaisjäännealueet on merkitty harmaalla. Vihreällä värillä on merkitty luonnonsuojelualueet mm. Natura-alueet, metsakohteet, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä luonnonsuojelulain ja koskiensuojelulain perusteella suojellut alueet.

Suomen Natura 2000 -alueisiin kuuluvat Kymijoen Siikakosken-Kokonkosken saaret ja itärannan rantametsät sekä Kyminlinnan varuskuntalinnoituksen ympäristön ja jokirantojen rehevät lehtipuuvaltaiset alueet. Lisäksi Natura 2000-ohjelmaan kuuluu Langinkosken luonnon-suojelualue, luonnonhoitometsä ja arboretum. Kaupunkipuiston alueella Natura-alueiden yhteispinta-ala on 110 hehtaaria.

Tarkemmat suojelupäätöstiedot on esitelty osa-alueittain luvussa V.

ROOLI KANSALLISTEN KAUPUNKIPUISTOJEN VERKOSTOSSA

Kotkan kansallinen kaupunkipuisto on osa valtakunnallista kansallisten kaupunkipuistojen verkostoa. Verkostossa kukin yksittäinen kaupunkipuisto täydentää kansallista kulttuuri- ja luonnonmaisemien sekä virkistysalueiden monimuotoista kokonaisuutta. Kansallisten kaupunkipuistojen verkosto muodostuu Suomen kehitysvaiheiden ymmärtämisen kannalta tärkeistä ja rooliltaan erilaisista kaupungeista. Tämän lisäksi jokainen kaupunkipuisto kertoo omasta paikallisesta kulttuurihistoriasta, joka yhdistyy muiden verkoston kertomusten kanssa kansalliseksi tarinaksi siitä, miten Suomessa on eletty ja oltu ja mihin ollaan menossa.

Jokainen statuksen saanut kaupunkipuisto on omaleimainen kokonaisuus kansallisessa verkostossa ja näin ollen myös ainutlaatuinen. Jokaisella kaupunkipuistolla on oma roolinsa. Verkoston jäsenkaupunkien kautta kerrotaan sekä paikallista tarinaa että koko Suomen tarinaa elinkeinojen muutoksesta, kulttuurisista haasteista ja luonto- ja puistoympäristöstä.

Kotkan rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa on tuoda esille ja säilyttää monipuolista historiallista, kulttuurista ja teollista perintöä ja niiden vaikutusta suomalaiseen maisemaan ja ympäristöön. Varsinkin alueen kalastus-, sahateollisuus-, sota-, merenkulku- ja kaupankäyntihistoria ovat merkityksellisiä myös valtakunnallisesti. Kotka kertoo tarinaa myös joki-, merenranta- ja saaristoluonnon monimuotoisuudesta ja uudispuistojen mukana syntyneestä modernista puistokaupungista.

Kotkan kansallinen kaupunkipuisto pitää sisällään mittavan määrän suomalaista linnoitushistoriaa, jota ei mistään muualta löydy tässä laajuudessa. Kalastukseen liittyvällä elinkeinotaloudella on ollut tuhatvuotinen perinne, joka on nykyään muuttunut turisteja houkutteleviksi virkistys- ja matkailupalveluiksi. Teollisuuden historiasta kertovat uittorakenteet, tuotantolaitokset, voimalaitokset, satamat ja arkkitehtonisesti mielenkiintoiset työväenasuntoalueet. Monipuoliset viheralueet liittävät kaupunkirakenteen ympäröivään luontoon muodostaen puistojen verkoston, jossa voi liikkua muun muassa merenrantamaisemissa, taidenäyttelyssä ja aistipuutarhassa.

14 III. HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN LAADINTA

TEHTÄVÄT

Hoito- ja käyttösuunnitelma antaa kaavatilanteeseen perustuvia, konkreettisia ohjeita alueiden erityisarvot huomioon ottavalle kehittämiselle, mutta on luonteeltaan yhteen vetävä ja yleispiirteinen. Siinä annetut määräykset, ohjeet ja suositukset ovat yleispiirteisiä ja niiden tarkoitus on ohjata yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja käytännön hoitotoimenpiteitä puiston alueella.

Hoito- ja käyttösuunnitelmassa painotus on maankäytön suunnittelussa sekä hoidon ja käytön ohjaamisessa. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitetään kaavojen muutostarpeita ja tavoitteita muutostyölle. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkennetaan alueen hoidon ja käytön sekä kehittämisen periaatteet. Tarvittaessa alueelle esitetään ensisijaiset suositellut toimenpiteet. Yksityiskohtaisia käytännön hoitotoita ohjaavat edelleen alue- tai omistajakohtaiset laaditut ja ylläpidetyt hoito- ja käyttösuunnitelmat, joiden ei tule olla ristiriidassa kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa määritettyjen periaatteiden kanssa. Alueen käytön suunnittelun tulee perustua riittävään vaikutusten arviointiin (MRL 5§).

Suunnitelmassa esitetään ne pitkän aikavälin keinot ja toimenpiteet, joilla kansallisen kaupunkipuiston perustamisen edellytyksenä olleiden erityisarvojen säilyminen ja asianmukainen hoito turvataan aluetta kehitettäessä toiminnallisesti kohti tavoitetilaa.

Kotkan kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelma on olemassa oleviin kehittämissuunnitelmiin pohjautuva suunnitelma kaupunkimaisen ympäristön erityisarvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi.

Hoito- ja käyttösuunnitelma muodostaa yhdessä Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisun ja kaupunginhallituksen päätöksien (10.12.2012 / 369 § ja 25.11.2013 / 437 §) kanssa Kotkan kansallisen kaupunkipuistoalueen kehittämistä ja käyttöä ohjaavan aineiston.

SELVITYKSET JA OSALLISTUMINEN

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta tulee tapahtua vuorovaikutuksessa niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa. Hoito- ja käyttösuunnitelmaa on valmisteltu osin virkатыönä ja osin konsulttityönä. Valmistelua on ohjannut kaupungin poikkihallinnollinen työryhmä. Lisäksi asiantuntija-apuna on tarvittaessa toiminut ylitarkastaja Jukka-Pekka Flander ympäristöministeriöstä. Kootun materiaalin hoito- ja käyttösuunnitelmaksi on toimittanut MMM Hanna Tajakka Viher-Arkista. Työryhmän kokoonpano ja osallistettujen tahojen luettelo on esitetty ohessa.

Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelutyö on perustunut olemassa oleviin tietoihin sekä tarkoitukseen soveltuviin selvityksiin, joita täydennetään käyttäjiltä saaduilla lisätiedoilla.

Hoito- ja käyttösuunnitelman luonnos laitettiin nähtäville 12.11.2018 - 7.1.2019. Nähtävilläolon aikana annettiin mahdollisuus kertoa mielipiteitä sen sisällöstä ja viranomaisille lähetettiin lausuntopyyntö. Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelusta järjestettiin lisäksi 12.12.2018 kaikille avoin tiedotus- ja keskustelutilaisuus Merikeskus Vellamossa. Luonnosvaiheen palautteen pohjalta päivitetty hoito- ja käyttösuunnitelma laitettiin ehdotuksena julkisesti nähtäville 5.8.-6.9.2019. Nähtävilläolosta ja keskustelutilaisuudesta ilmoitettiin kirjeillä, kaupungin nettisivuilla sekä paikallislehti Ankkurissa.

Hoito- ja käyttösuunnitelman luonnoksesta ja ehdotuksesta antoivat lausuntonsa Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Kymen Vesi Oy, Kuutsalon osakaskunta, Museovirasto, Kymenlaakson museo, Kotkan vammaisneuvosto sekä viisi yksityishenkilöä. Nähtävilläolon aikana kävi lisäksi useita alueen maanomistajia kaavoituksessa keskustelemassa hoito- ja käyttösuunnitelman sisällöstä ja sen vaikutuksista. Hoito- ja käyttösuunnitelmaan on tehty täydennyksiä ja korjauksia lausuntojen ja mielipiteiden pohjalta.

Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyvät kaupunginhallitus, kaupunginvaltuusto ja ympäristöministeriö.

Hoito- ja käyttösuunnitelman on valmistellut sivulla 3 esitelty työryhmä sekä sivulla 3 mainitut muut valmisteluun osallistuneet tahot.

SISÄLTÖ JA KÄYTTÖOHJE

Ympäristöministeriö on omalla päätöksellään hyväksynyt hoito- ja käyttösuunnitelman osan V. Kaupunki on sitoutunut noudattamaan kaupunginhallituksen ja -valtuuston sekä ympäristöministeriön hyväksymiä hoito- ja käyttösuunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä. Muissa kohdissa on kuvattu kansallisen kaupunkipuiston lainsäädäntöä ja muita yleisiä periaatteita sekä Kotkan kansallisen kaupunkipuiston kehittämistä täydentäviä ja tukevia ideoita ja toimenpiteitä, joita kaupunki voi vapaaehtoisesti ja sille sopivan aikataulun puitteissa noudattaa.

Luvussa IV kuvataan yleiset hoidon ja käytön tavoitteet Kotkan kansallisen kaupunkipuiston alueella. Kuvataan, mihin suuntaan aluetta halutaan yleisesti kehittää ja millä yleisillä keinoilla tavoitteisiin pyritään. Erityisesti on otettu kantaa Kotkan kansallisen kaupunkipuiston:

- *saavutettavuuteen*
- *arvojen esiintuomiseen*
- *tunnettuuden lisäämiseen*
- *oheispalveluiden kehittämiseen ja tarjontaan*
- *kulttuuriympäristön arvojen säilyttämiseen*
- *viheralueiden kehittämiseen*
- *kunnallisteknisten verkostojen sijoittamiseen.*

Kunkin kohdan yhteyteen on kirjattu näkyviin tahot, joiden tehtäviin asian edistäminen kuuluu. Yleiskuvauksen jälkeen kansallisen kaupunkipuiston alue käydään osa-alueittain tarkemmin läpi luvussa V. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa Kotkan kansallinen kaupunkipuisto on jaettu perustamisselvityksen mukaisesti 13 osa-alueeseen.

Osa-aluekuvauksissa kuvataan alueen:

- *yleiskuvaus*
- *nykyinen käyttö ja alueella järjestettävät tapahtumat*
- *lainsäädännöllä suojellut kohteet*
- *luontoarvot*
- *kaavatilanne ja sen kehittämistarpeet*
- *kunnallistekniset verkostot*
- *kehittämistoimenpiteet ja tahot, joiden tehtäviin asian edistäminen kuuluu*
- *lisärakentamistarpeet*
- *olemassa olevat suunnitelmat ja selvitykset.*

Osa-aluekuvauksissa otetaan kantaa alueen hoitoimenpiteisiin ja määritetään tarvittavia peruskorjaus- ja kunnostuskohteita. Aluetta käsitellään huomioiden sen kulttuuri-, maisema-, luonto-, matkailu- ja virkistysarvot.

Luvussa VI esitetään ideoita, tavoitteita, toimenpiteitä ja aikatauluja Kotkan kansallisen kaupunkipuiston tunnettavuuden ja imagon kehittämiseen. Tarkennetaan muun muassa alueen opastukseen, tiedottamiseen ja markkinointiin liittyviä asioita.

Luvussa VII kuvataan periaatteet, miten hoito- ja käyttösuunnitelman mukaiset asiat on tarkoitus toimeenpanna, millä periaatteella ja ketkä suunnitelmaa päivittää ja millaisia suunnitelmia alueen täydentämiseen on olemassa.

16 IV. HOIDON JA KÄYTÖN YLEISET TAVOITTEET

Kansallinen kaupunkipuisto on vetovoimatekijä Kotkalle ja se tuottaa myös elämyksellistä arkiympäristöä. Se nostaa esiin muusta kaupunkirakenteesta erityisiä arvoja ja edistää Kotkan houkuttelevuutta asuinpaikkana ja matkailukohteena. Se on kotkalaisten ylpeydenaihe ja vahvistaa heidän sitoutumistaan omaan kotikaupunkiinsa.

Kansallinen kaupunkipuisto tarjoaa yhden työkalun saavuttaa strategiasa määriteltyjä päämääriä. Muun muassa vetovoimaisen kaupungin rakentamisessa kansallinen kaupunkipuisto voi tarjota hyvän ympäristön liikunta- ja kulttuuritarjonnalle, aktiiviselle kaupunkielämälle, kehittyvälle kaupunkikeskustalle sekä merellisyyden hyödyntämiselle. Kaupunkipuisto voi tarjota toimivan toimintaympäristön uudelle yritystoiminnalle sekä tarjota olemassa olevalle yritystoiminnalle uusia liiketoimintaideoita ja imagollisesti kiinnostavan toimintaympäristön. Se antaa uusia eväitä ja oppimisympäristöjä myös opetuksen ja harrastustoimijoiden käyttöön. Tämän lisäksi kansallinen kaupunkipuisto -status tarjoaa mahdollisuuden kansalliseen ja kansainväliseen näkyvyyteen.

Kansallinen kaupunkipuisto voi auttaa muun muassa seuraavien hankkeiden, ohjelmien ja strategioiden toteutumisessa ja konkretisoitumisessa:

- *Aalborgin julistus ja sitoumukset*
- *EkoKymenlaakso-projekti 2010-2013*
- *Kotkan elinkeinostrategia 2013-2020*
- *Kotkan kaupungin ilmasto- ja energiaohjelma*
- *Kotkan kulttuurin tiekartta – Yhdessä eteenpäin*
- *Kotkan väestöpoliittinen ohjelma 2008-2030*
- *Kotkan-Haminan seudun elinkeinostrategia 2016-2019*
- *Kulttuuristrategia (valmistelu käynnissä)*
- *KymECO2-hanke 2013-2014*
- *Kymenlaakson maakuntaohjelma 2018-2021*
- *Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2014-2017*
- *Palveluverkkoselvitys ja palvelustrategia 2020.*
- *Kotkan-Haminan matkailustrategia*
- *Kaakon rannikon luontomatkailustrategia*

Kotkan kansallisen kaupunkipuiston hoidon ja käytön yleisenä tavoitteena on kulttuuriympäristön arvojen vaaliminen, vapaa-ajanalueiden ylläpitäminen ja parantaminen, arvokkaiden luontoalueiden säilyttäminen mahdollisimman luonnontilaisena, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja lisääminen, yhteyden säilyttäminen kaupunkia ympäröivään maaseutu- ja luontoympäristöön sekä kansallisen kaupunkipuiston tiedonsaannin parantaminen. Lisäksi korostetaan, että Kotkan kansallinen kaupunkipuisto on elämyksellinen, helposti tavoitettava ja tervehdyttävä arkipäivän terveysliikuntakohde, joka omalta osaltaan houkuttelee ihmisiä liikkumaan ja tätä kautta parantamaan hyvinvointiaan.

Tarkoituksena on myös vahvistaa Kotkan roolia ja erikoispiirteitä kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa. Kotkan erikoispiirteitä ovat alueen kalastus-, sahateollisuus-, sota-, merenkulku- ja kaupankäyntihistoria sekä joki-, merenranta- ja saaristoluonnon monimuotoisuus ja uudispuistojen mukana syntynyt moderni puistokaupunki.

SAAVUTETTAVUUDEN VARMISTAMINEN

Kansallisen kaupunkipuiston käytön ja hyödyntämisen kannalta on tärkeää, että sen alueet ovat helposti saavutettavissa ja käytettävissä. Tämän varmistamiseksi kansallisen kaupunkipuiston alueella parannetaan kohteita yhdistäviä reitistöjä ja liikenneverkostoja muun muassa:

- lisäämällä jalankulun ja pyöräilyn reittejä
- parantamalla olemassa olevia jalankulun ja pyöräilyn reittejä
- parantamalla alueiden valaistusta
- kehittämällä julkista liikennettä
- varaamalla polkupyörien pysäköinnille tilaa eri kohteisiin
- varaamalla henkilöautojen pysäköinnille tilaa erityisesti paikoissa, joissa julkisen liikenne on heikommin saavutettavissa
- toteuttamalla kohteissa olevat ja sinne tulevat kulkuväylät esteettömästi
- rakentamalla vaikeakulkuisempiin paikkoihin pitkospuita, portaita, luiskia yms.
- lisäämällä veneliikennettä varten laituripaikkoja ja venerantoja
- lisäämällä jokien ylityspaikkoja rakentamalla siltoja jalankululle ja pyöräilylle
- vahvistamalla viherkäytäväverkostoa Kotkan kansallisen kaupunkipuiston ja Valkmusan kansallispuiston välillä

Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, että saavutettavuutta edistävät rakenteet kuten sillat, pitkospuut ja portaat eivät vähennä kohteiden kulttuuri- tai luontoarvoja.

Myös kansallisen kaupunkipuistoa käsittelevän tiedon saatavuus ja saavutettavuus varmistetaan:

- kehittämällä tiedonjakoa muun muassa paikkatietoa, avointa dataa ja sosiaalista mediaa hyödyntämällä
- tuottamalla tietoa yhdessä alueen käyttäjien ja alueella toimivien kanssa

ARVOJEN ESIINTUOMINEN JA TUNNETTUUDEN LISÄÄMINEN

Kaupunkipuistossa olevien arvojen esiintuomisen kautta lisätään ihmisten mielenkiintoa kohteeseen ja parannetaan asukkaiden ja matkailijoiden Kotka-tuntemusta.

Arvojen tunnetuksi tekemistä voidaan tehdä usein eri tavoin, kuten:

- tuotteistamalla kaupunkipuisto ja alueella olevat arvokohteet, reitit ja palvelut
- toteuttamalla teemareittejä, jotka yhdistävät arvokkaita kohteita toisiinsa
- sijoittamalla opasteviittoja reittien varsille yhteistyössä alueen käyttäjien kanssa tehdyn suunnitelman pohjalta
- sijoittamalla opastetauluja kohteiden yhteyteen
- tuottamalla esite- ja karttamateriaalia kävijöille ja yleiseen jakoon yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa
- järjestämällä opastettuja retkiä yhteistyössä yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa
- tuottamalla opetusmateriaalia koulujen ja päiväkotien käyttöön
- jakamalla kohteista tietoa paikkatiedon, avoimen datan, sosiaalisen median, verkkosivujen, tiedotusvälineiden ja muiden viestintäkanavien kautta monipuolisesti
- hoitamalla ja kunnostamalla arvokohteita niiden edellyttämällä tavalla
- tuottamalla tietoa yhdessä alueen käyttäjien ja alueella toimivien kanssa
- tekemällä aktiivista yhteistyötä ja rakentamalla kumppanuuksia alueella toimivien yhteisöjen, yritysten ja organisaatioiden kanssa

18 OHEISPALVELUIDEN TARJONTA

Kävijöiden ja matkailijoiden houkuttelemiseksi kansallisen kaupunkipuiston alueelle tarvitaan oheispalveluita, jotka yhtäältä tarjoavat kävijälle monipuolista tekemistä ja toisaalta mahdollistavat kävijän viivähtämisen alueella pitempään.

Lisättäviä oheispalveluita ovat muun muassa:

- *penkit tai muut istuskelupaikat*
- *tulipaikat, laavut, katokset ja muut retkeilypaikat*
- *yleisö-WC:t*
- *juomavesipisteet*
- *jätehuolto*
- *kahvilat, ravintolat ja kioskit*
- *opastetaulut ja neuvontapisteet*
- *liikuntavälineiden, kuten suksien, lumikenkien, pyörien, rullaluistimien, kanoottien, vuokraus- ja käytön opastuspalvelut*
- *pysäköintipaikat pyörille ja autoille*
- *jokialueiden kalastusta ja melontaa tukeva infra, kuten kalastuslaiturit ja venerannat, rantautumispaikat ja -rakenteet.*
- *tapahtumien järjestäminen*

KULTTUURIYMPÄRISTÖN ARVOJEN SÄILYTTÄMINEN

Kulttuuriympäristön arvokkaiden ja merkittävien kohteiden säilyttämiseksi tarvitaan kulttuuriympäristön tuntemusta ja osaamista kohteiden kunnostukseen ja kunnossapitoon. Kiinteiden muinaismuistojen kunnossapito on kaupungin vastuulla.

Kulttuuriympäristökohteiden säilymisen varmistamiseksi:

- *laaditaan ohjeet hoito-, korjaus- ja kunnostustyöhön*
- *laaditaan ohjeet laajennus- ja uudistamistarpeiden toteuttamiseen*
- *laaditaan rakennettujen alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia vuorovaikutuksessa taloyhtiöiden kanssa*
- *annetaan taloyhtiöille ja yksityistalouksille korjaus- ja kunnostusneuvontaa*
- *tuotetaan opasmateriaalia kohteiden kunnostustyöhön*
- *lisäisi tiedottamalla ja neuvonnalla ymmärrystä ja tietämystä vanhojen talojen arvoista ja hoidosta*
- *päivitetään siirtolapuutarhojen ohje yhdessä asukkaiden kanssa.*

Rakennusperinnön vaalimisessa huomioidaan erityisesti maankäyttö- ja rakennuslain kohdat:

- *117 § Rakentamiselle asetettavat vaatimukset:
Rakennuksen tulee soveltua rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sekä täyttää kauneuden ja sopusuhtaisuuden vaatimukset.*
- *118 § Rakennustaiteen ja kaupunkikuvan vaaliminen:
Rakentamisessa, rakennuksen korjaus- ja muutostyössä ja muita toimenpiteitä suoritettaessa samoin kuin rakennuksen tai sen osan purkamisessa on huolehdittava siitä, ettei historiallisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaita rakennuksia tai kaupunkikuvaa turmella.*
- *166 § Rakennuksen kunnossapito:
Rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisuuden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset eikä aiheuta ympäristöhaittaa tai rumenna ympäristöä. Rakennus ja sen energiahuoltoon kuuluvat järjestelmät on pidettävä sellaisessa kunnossa, että ne rakennuksen rakennustapa huomioon ottaen täyttävät energiatehokkuudelle asetetut vaatimukset*

Kaavassa suojelluksi määrätyn tai rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain nojalla suojellun rakennuksen käytössä ja kunnossapitamisessa on lisäksi otettava huomioon rakennussuojelun tarkoitus.

Jos rakennuksen kunnossapitovelvollisuus laiminlyödään, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennuksen korjattavaksi tai sen ympäristön siistittäväksi. Jos rakennuksesta on ilmeistä vaaraa turvallisuudelle, tulee rakennus määrätä purettavaksi tai kieltää sen käyttäminen.

Ennen korjauskehotuksen antamista rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennuksen omistajan esittämään rakennusta koskevan kuntotutkimuksen terveellisyyden tai turvallisuuden johdosta ilmeisen välttämättömien korjaustoimenpiteiden selvittämiseksi.

Lisäksi huomioidaan erityisesti Kotkan kaupungin rakennusjärjestyksen kohdat:

- **10 § Rakennuksen sopeutuminen ympäristöön:**
Uudisrakennuksen, lisärakennuksen ja korjausrakentamisen tulee sopeutua ympäröivän alueen yleisesti noudatettuun rakennustapaan rakennuksen sijoituksen, koon, muodon, ulkomateriaalien, valaistuksen, värityksen ja julkisivujäsentelyn osalta. Rakennuspaikalla tai tontilla rakennusten tulee muodostaa ympäristö- ja kaupunkikuvaltaan sopuuhainen kokonaisuus.
Rakennuksen korjaamisessa on otettava huomioon rakennuksen koko elinkaa-ri sekä sen tyyllisesti ja rakenteellisesti merkittävät kerrostumat, eikä korjaami-nen saa ilman erityisiä perusteita johtaa tyyllisesti alkuperäisestä rakennuksesta poikkeavaan lopputulokseen tai heikentää rakennuksen rakennushistoriallista ar-voa. Korjaustoimenpiteiden yhteydessä on pyrittävä palauttamaan rakennuksen alkuperäinen ulkoasu.
Rakentamisessa on huomioitava sopeutuminen rakennusperinteeseen ja kokonaisuusmaakuvaan sekä mahdollisuuksien mukaan on säilytettävä raken-nuspaikan luonnonmukaisuus ja säästettävä arvokkaita kasvillisuuden reuna-vyöhykkeitä. Rakentamisella ei saa tuhota luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä, kuten siirtolohkareita, kauniita yksittäispuita, puu-ryhmiä tai muita vastaavia luontokohteita, ellei toimenpide sitä perustelluista syistä vaadi.

- **48 § Rakennuksen tai sen osan purkaminen:**
Rakennusvalvontaviranomainen voi rakennuksen tai sen osan purkamishake-musta tai purkamista edellyttävää rakennuslupaa käsitellessään vaatia hakijaa toimittamaan asiantuntijan tekemän selvityksen rakennuksen historiallisesta tai rakennustaiteellisesta arvosta sekä riittävän selvityksen rakennuksen kunnosta.
- **55 § Rakennetun ympäristön hoito:**
Rakennuspaikat on pidettävä niiden käyttötarkoituksen ja ympäröivän alueen maankäytön edellyttämässä asianmukaisessa kunnossa. Ympäristöä häiritsevän ulkovarastoalueen ympärille on istutettava tai rakennettava aita. Tontti ja raken-nuspaikka tulee muutoinkin tarvittaessa sopivin istutuksin liittää ympäröivään maisemaan.
Asuinrakennuksen rakennuspaikkaa ei saa käyttää häiriötä aiheuttavaan tai ympäristöä rumentavaan varastointiin tai ulkosäilytykseen.
Rakennukset, niiden ulkopuoliset osat, portit, aidat, istutukset sekä sellaiset rakennelmat ja pienehköt laitokset, jotka vaikuttavat ympäristökuvaan, on pidet-tävä asianmukaisessa kunnossa ja niin, etteivät ne rumenna katukuvaa tai muu-ta julkista tilaa eivätkä haittaa liikenteen näkyvyyttä.
- **56 § Julkisen ulkotilan kunnossapito ja hoito:**
Liikenneväylät, kadut, torit ja katuaukiot sekä puistot ja oleskeluun tarkoitetut ulkotilat on pidettävä asianmukaisessa kunnossa siten, että ne täyttävät hyvän kaupunkikuvan ja viihtyisyyden sekä toimivuuden vaatimukset.
Ilkivallasta aiheutuneet merkit tulee poistaa rakennuksista, rakennelmista ja laitoksista viivytyksettä.

VIHERALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Kotkan monipuoliset ja modernit viheralueet ovat keskeinen kokonaisuus kansallisessa kaupunkipuistossa. Niiden viihtyisyys ja käytettävyys varmistavat niin asukkaiden, matkailijoiden kuin eläinten ja muiden eliöiden viihtymisen kaupunkipuiston alueella.

Viheralueiden kehittämisessä huomioidaan muun muassa:

- *valaistuksen uusiminen ja ajanmukaistaminen energiatehokkaammaksi*
- *erikoiskohteiden valaistustarpeet*
- *kukkivien pikkupuiden käytön monipuolistaminen ja lisääminen*
- *taajamametsien hoidon kehittäminen*
- *erikoiskohteiden kehittäminen ja peruskunnostaminen*
- *taiteen sisällyttäminen ympäristösuunnitteluun*
- *monimuotoisuuden huomioiminen viheralueiden kehittämisessä*
- *tapahtumajärjestämisen huomioiminen viheralueiden kehittämisessä*
- *katupuuistutusten lisääminen tonteille yhteistyössä kiinteistöjen ja maanomistajien kanssa.*
- *vanhojen petäjien inventointi ja suojelu*
- *vieraslajien torjunta. Vieraslajeista tiedottaminen maanomistajille.*

KUNNALLISTEKNISTEN VERKOSTOJEN SIOITTAMINEN

Kunnallisteknisten – vesihuollon, energian, tiedonvälityksen ja liikenteen – verkostojen välttämättömien rakenteiden rakentaminen, huoltaminen ja toiminnan turvaaminen sekä alueiden kehittäminen tapahtuvat kansallisen kaupunkipuiston alueella niin, että rakenteiden sijoittamisessa, rakennusmateriaaleissa ja työtavoissa kiinnitetään erityistä huomiota alueen erityisluonteeseen.

Erityisesti huomioidaan seuraavat periaatteet:

- *Liikenneväylien rakentaminen sopeutetaan kohteen maisemakuvaan, eikä se tarpeettomasti vahingoita kasvillisuutta tai turmele ympäristöä.*
- *Uudet verkostot sijoitetaan ensisijaisesti tie- ja katualueille ja vasta toissijaisesti tekniselle huollolle varattuihin maastokäytäviin.*
- *Vesihuoltoverkosto sijoitetaan pääosin katu- ja muille yleisille alueille, pois lukien katualueiden viher- ja istutusalueet, kuten katupuuistutukset.*
- *Katu- ja liikennealueiden viher- ja istutusalueille ei sijoiteta putkia, kaapeleita tai muita kunnallisteknisiä verkostoja.*
- *Hulevesiä pyritään hyödyntämään ja hallitsemaan luonnollisin tavoin, viivyttämällä ja imeyttämällä maaperään. Hulevesiä käytetään mahdollisuuksien mukaan osana puisto- ja virkistysalueiden kastelujärjestelmiä sekä viihtyisyyttä lisäävinä elementteinä.*
- *Energia- ja tiedonvälitysverkon alueella olevat ilmajohdot pyritään verkostojen uusimisen yhteydessä kaapeloimaan maakaapeleiksi kaupunkipuiston alueella. Myös uusien verkostojen kaapelit pyritään asentamaan maahan.*
- *Tietoliikenteen uusien mastojen rakentaminen kansalliseen kaupunkipuistoon sallitaan vain poikkeustapauksissa. Mastot eivät myöskään alueen ulkopuolelle sijoittuessaan saa haitata kaukomaisemakuvaa. Maisemallisesti, kulttuuriympäristöltään tai luonnoltaan arvokkaat kohteet, kuten valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet tai Natura 2000 -alueet, eivät ympäristöarvojen vuoksi sovellu mastojen rakennuspaikoiksi. Kansallisen kaupunkipuiston alueella noudatetaan ympäristöministeriön suositusta koskien mastojen rakentamista erityisalueille ja rakennuslupahakemuksista pyydetään ympäristökeskuksen lausunto (MRL 133 §)*
- *Maanalaisen kulttuuriperinnön huomioiminen muinaismuistolain (1963/295) edellyttämällä tavalla kunnallisteknisten verkostojen sijoittamisen, peruskorjauksen ja kunnossapidon yhteydessä.*

YHTEISTYÖ

Kotkan kansallisen kaupunkipuiston kehittyminen edellyttää eri osapuolien; asukkaiden viranomaisten, yritysten, yhtymien, kansalaisjärjestöjen sekä seurojen yhteistyötä. Yhteistyön painopistealueita yleisellä tasolla sekä eri osa-alueilla on esitetty seuraavassa luettelossa.

Kaupunkirakenne, rakentaminen, kulkuyhteydet ja kuntatekniikka

- *kiinteistön- ja maanomistajat, asukkaat sekä taloyhtiöt*
- *alueella toimivat yritykset sekä yrittäjäjärjestöt*
- *Kotkan kaupunki: kaupunkisuunnittelu / kaavoitus*
- *Kotkan kaupunki: rakennusvalvonta*
- *Kotkan kaupunki: tekniset palvelut / puistotoimi*
- *Kotkan kaupunki: ympäristökeskus*
- *Cursor Oy*
- *alueella toimivat kansalaisjärjestöt mm: asukasyhdistykset, harrastus-, liikunta- ja urheiluseurat, maahanmuuttaja-, nuoriso-, vammais-, ja vanhusjärjestöt*

Rakennettu kulttuuriympäristö, rakennussuojelu, muinaisjäännökset

- *kiinteistön- ja maanomistajat, asukkaat sekä taloyhtiöt*
- *Kotkan kaupunki: kaupunkisuunnittelu / kaavoitus*
- *Kotkan kaupunki: rakennusvalvonta*
- *Kymenlaakson museo*
- *Suomen merimuseo*
- *Museovirasto*
- *Paikalliset ja kansalliset kulttuuriseurat ja -säätit*

Ympäristö ja luonto

- *kiinteistön- ja maanomistajat, asukkaat sekä taloyhtiöt*
- *alueella toimivat yritykset sekä yrittäjäjärjestöt*
- *Kotkan kaupunki: kaupunkisuunnittelu / kaavoitus*
- *Kotkan kaupunki: rakennusvalvonta*
- *Kotkan kaupunki: tekniset palvelut / puistotoimi*
- *Kotkan kaupunki: ympäristökeskus*
- *Paikalliset luonto- ja ympäristöseurat*

Palvelut

- *kiinteistön- ja maanomistajat, asukkaat sekä taloyhtiöt*
- *alueella toimivat yritykset sekä yrittäjäjärjestöt*
- *Kotkan kaupunki: opetustoimi*
- *Kotkan kaupunki: päivähoido ja varhaiskasvatus*
- *Kotkan kaupunki: nuorisotoimi*
- *Kotkan kaupunki: sosiaali- ja terveystoimi*
- *Kotkan kaupunki: vammaispalvelut*
- *Kotkan kaupunki: vanhuspalvelut*
- *Kotkan kaupunki: tekniset palvelut*
- *Kotkan kaupunki: ympäristökeskus*
- *Kotkan kaupunki: kulttuuripalvelut*
- *Cursor Oy*
- *alueella toimivat kansalaisjärjestöt mm: asukasyhdistykset, harrastus-, liikunta- ja urheiluseurat, maahanmuuttaja-, nuoriso-, vammais-, ja vanhusjärjestöt*

Toiminta ja tapahtumat

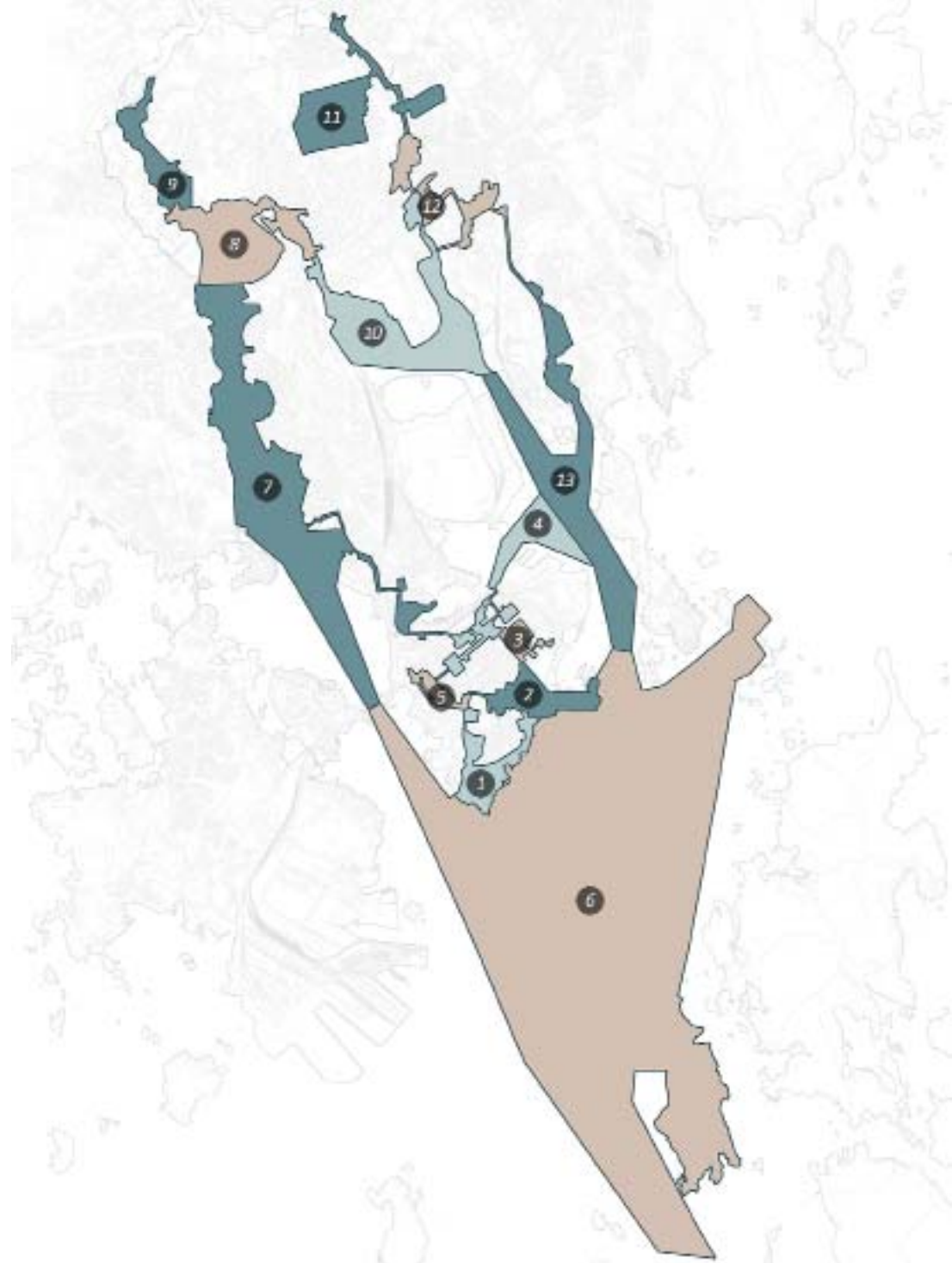
- *kiinteistön- ja maanomistajat, asukkaat sekä taloyhtiöt*
- *alueella toimivat yritykset sekä yrittäjäjärjestöt*
- *Kotkan kaupunki: kaupunkikehitys- ja viestintäyksikkö*
- *Kotkan kaupunki: pelastusviranomainen*
- *Kotkan kaupunki: kaupunkisuunnittelu / kaavoitus*
- *Kotkan kaupunki: rakennusvalvonta*
- *Kotkan kaupunki: tekniset palvelut / puistotoimi*
- *Kotkan kaupunki: ympäristökeskus*
- *Kotkan kaupunki: opetustoimi*
- *Kotkan kaupunki: päivähoido ja varhaiskasvatus*
- *Kotkan kaupunki: nuorisotoimi*
- *Kotkan kaupunki: sosiaali- ja terveystoimi*
- *Kotkan kaupunki: vammaispalvelut*
- *Kotkan kaupunki: vanhuspalvelut*
- *Cursor Oy*
- *tapahtumajärjestäjät*
- *alueella toimivat kansalaisjärjestöt mm: asukasyhdistykset, harrastus-, liikunta- ja urheiluseurat, maahanmuuttaja-, nuoriso-, vammais-, ja vanhusjärjestöt*

22 V. HOIDON JA KÄYTÖN TAVOITTEET JA TOIMENPITEET OSA-ALUEITTAIN (MRL 70 § mukaiset määräykset)

Hoito- ja käyttösuunnitelman 13 osa-alueetta ovat:

1. Katariina ja Mansikkalahti
2. Sapokka
3. Isopuisto ja Kotkamills Oy:n tehtaat
4. Keskusta
5. Haukkavuori
6. Ruotsinsalmi ja Lehmäsaari
7. Langinkoski ja Korela
8. Kyminlinna ja Huumanhaara
9. Siikakoski
10. Jumalniemi
11. Korkeakoski ja Äijänvuori
12. Karhula
13. Sunila.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

Alue 1

KATARIINA JA MANSIKKALAHTI

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

Yleiskuvaus

Katariinan kaupunginosa sijaitsee Kotkansaarella varsinaisen ydinkeskuksen eteläpuolella. Katariina on puutalovoittoista omakoti- ja paritaloaluetta. Kaupunginosan alueella sijaitsee Puistolan urheilukenttä ja Uimala Katariina, jossa on uimahalli ja maauimala. Maauimalan alue on uimahallin yhteydessä oleva puistomainen alue, jolla on 50 metrin uima-allas katso-moineen ja hyppytorneineen. Maauimala rakennuksineen on otettu käyttöön vuonna 1954. Maauimalaa ja siihen liittyviä rakenteita ei ole suojeltu. Lisäksi alueella on lastenallas ja aputiloja. Alueella on Ruotsinsalmen linnoituksen (1790–1855) aikaisen Tykistön kasarmin perustukset. Puistolan urheilukentän yhteydessä on katsomo ja lentopallokenttä. Urheilukentän vieressä sijaitsee Ruotsinsalmen linnoituksen aikainen historiallinen ruutikellari.

Pookinmäellä kaupunginosan itäosassa sijaitsevat entinen Kotkan merivartioasema ja sen lähistöllä Ruotsinsalmen merilinnoituksen tunnusma-jakka. Osittain raunioituneeseen tähytystorniin on rakennettu moderni näköalatorni.

Katariinan länsiosassa on Ruotsinsalmen merilinnoituksen päälinnoituksen Fort Katarinan ja Patteri Katariinan rauniot. Pitkään teollisuusalueena ollutta Katariinan niemen länsiosaa on kaavoitettu asunto- ja puisto-alueeksi sen jälkeen, kun alueella ollut öljysatama siirrettiin Mussaloon. Öljysataman paikalla on nykyisin toiminnallinen Katariinan Meripuisto, jossa on virkistyskäyttöön ja leikkimiseen liittyviä puistorakenteita ja -laitteita. Puisto on ahkerassa käytössä ympäri vuoden. Alueella on lisäksi Ruotsinsalmen linnoituksen aikaisia kunnostettuja ja kunnostettavia linnoituslaitteita. 1700-luvun lopulta olevat linnoituskohteet ja muut muinaisjäännökset lisäävät merkittävästi alueen vetovoimaa.

Mansikkalahden uimaranta sijaitsee Kotkansaaren eteläisessä kärjessä, lähellä Katariinan puutalovaltaista omakoti- ja paritaloaluetta. Rantavyöhykkeen puusto on lehtomaista puistometsää. Rannan länsipuolella sijaitsevat Mansikkalahden pienvenesatama, Katariinan Meripuisto ja suojeltu tervaleppälehto, joka edustaa Kotkalle tyypillistä alkuperäistä luontoa. Tervaleppälehto sijaitsee puronotkelmassa, jossa on ikimetsämainen tunnelma. Lajistonsa lisäksi lehdolla on rikas historia. Alueella sijaitsee Ruotsinsalmen linnoituskokonaisuuteen kuuluvia rakennelmia, kuten kahden ruutikellarin perustukset ja tiilikasarmin kivijalka.

Mansikkalahden ulkoranta on luonnonkivinen ja melko nopeasti syvenevä ranta. Ulkorannan välittömässä läheisyydessä sijaitsee pieneksi yleiseksi uimarannaksi luokiteltu lastenranta, joka on muokattu hiekkaranta. Ranta-alueella on pukukopit, huuhtelusuihku ja siirrettävät kuivakäymälät. Lisäksi käytössä on kaksi grillaus- ja piknikpaikkaa ja puisia kuntoiluvälineitä, lentopallokenttä sekä koripalloteline. Leikkipaikalla on välineitä sekä pienimmille että isommille lapsille, muun muassa erilaisia keinoja, hiekka- ja vesipöytiä sekä toimintaverkko kiipeilyä varten. Hellepäivänä rannalla käy arviolta 200-300 uimaria.

Katariinan Meripuisto ja Mansikkalahti ovat merkittäviä virkistysalueita Kotkansaarella. Alueella on paljon käytetty ulkoilureitti – Katariinan polku. Se kiertää rantaa pitkin Mansikkalahden, Meriniemen ja Sapokan Vesipuiston kautta, maauimalan ja urheilukentän vierestä Katariinan Meripuistoon. Siihen sisältyy kahden kilometrin mittainen vehreä rantareitti Katariinan Meripuiston ja Sapokan Vesipuiston välillä.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät sekä arvo-kohteet on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Katariinan ja Mansikkalahden alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

25

- *Fort Katarina*
- *Katariinan Meripuisto*
- *Katariinan polku*
- *Puistolan tervaleppälehto*
- *Uimala Katariinan maauimala katsomoinen.*

Käyttö ja tapahtumat

Katariinan ja Mansikkalahden alueita käytetään pääasiallisesti virkistykseen, ulkoiluun ja liikuntaan. Katariinan Meripuistossa järjestetään ympäri vuoden erilaisia tapahtumia, kuten liikunta- ja ulkoilutapahtumia, yksityisiä ja yritysjuhlia, koiranäyttelyitä, kaupunkitapahtumia ja ulkoilmakonsertteja. Lisäksi alueella on virallinen tuhkansirottelupaikka.

*Katariinanniemi on Kotkansaaren uloin kohta. Alueella on vaiherikas menneisyys, ras-
kaasti linnoitettuna sotilasalueena ja myöhemmin kemikaalisatamana. Nykyisin alue
toimii kaupunkilaisten olohuoneena, laajana ja monimuotoisena puistona.*

26 ALUEEN SUOJELUKOhteet JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- Ruotsinsalmen merilinnoitus. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).
- Katariinan pientaloalue. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).
- Tervaleppälehto. Kotkan kaupunginhallituksen päätöksellä (30.12.1964 § 1614) suojeltu alue.
- Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset:
 1. Fort Katarina, historiallinen puolustusvarustus (1000002082)
 2. Katariina, Katariinan tierauanio, historiallinen kulkuväylä (1000025638)
 3. Katariinan kalliohakkaus, historiallinen kalliohakkaus (1000022807)
 4. Katariinan kivilouhos, historiallinen raaka-aineen hankintapaikka (1000022794)
 5. Kotkansaaren kenttäpatteri, historiallinen puolustusvarustus (1000002070)
 6. Kotkansaari, patteri n:o 1, historiallinen puolustusvarustus (1000007735)
 7. Kotkansaari, ruutikellari n:o 82, historiallinen kivirakenne (1000007774)
 8. Kotkansaari Tiilikasarmi, historiallinen asuinpaikka (1000007776)
 9. Kotkansaari, ruutikellari n:o 83, historiallinen kivirakenne (1000007775)
 10. Mansikkalahti, historiallinen kalliohakkaus (1000006106)
 11. Patteri Katarina, historiallinen puolustusvarustus (1000007734)
 12. Ruotsinsalmen tunnusmajakka, historiallinen kivirakenne (1000002079)
 13. Tykistön kasarmi, historiallinen asuinpaikka (1000007773)
- Muut kulttuuriperintökohteet:
 14. Katariinan kalliokorsu, moderni puolustusvarustus (1000009839)
 15. Katariinan kivikaivo, historiallinen kivirakenne (1000022790)

Kartta 1:15 000, Alueen suojelukohteet, RKY-alueet ruskealla värillä, luonnonsuojelualueet vihreällä värillä.

Luontoarvot

Alueella on useita uhanalaisia lajeja. Mansikkalahdessa esiintyy uhanalaisia, erityisesti suojeltua rantaruttojuurta, jonka luonnonsuojelulain mukainen rajuuspäätös ja rauhoitus ovat valmistelussa ELY-keskuksessa.

Katariinan Meripuistosta on tavattu linnoitushistoriaan ja purjehduskauteen liittyvää lajistoa sekä harvinaisia kulttuuri- ja ketolajeja. Perhosekartoituksissa on Katariinan Meripuiston alueelta löydetty uhanalaista ja vaarantunutta lajistoa, joille tärkeä ravintokasvi on alueelta tavattava ketomaruna. Lajisto on hyötynyt avoimesta kallio- ja hiekkapohjaisesta paahdeympäristöstä.

Tervaleppälehdossa on luontoarvojen lisäksi muinaismuistolain mukaisia kohteita, joiden säilyminen turvataan alueen luonnonsuojeluarvot yhteen sovittaen.

Katariinan ja Mansikkalahden alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *keltakynsimö*
- *rantaruttojuuri*
- *hietapeilikääriäinen*
- *loistokaapuyökkönen*
- *marunapeilikääriäinen*
- *neidonkielikoisia*
- *raidepussikoi*
- *rusolehtimittari*
- *vallipussikoi*
- *viirupikkumittari*

Katariinan maauimala ja sen kunnioitusta herättävä 10 m hyppytorni.

*Ruotsinsalmen linnoituksen raunioita suojellussa tervaleppälehdossa
(kuva: Anne Vilkki-Lanu)*

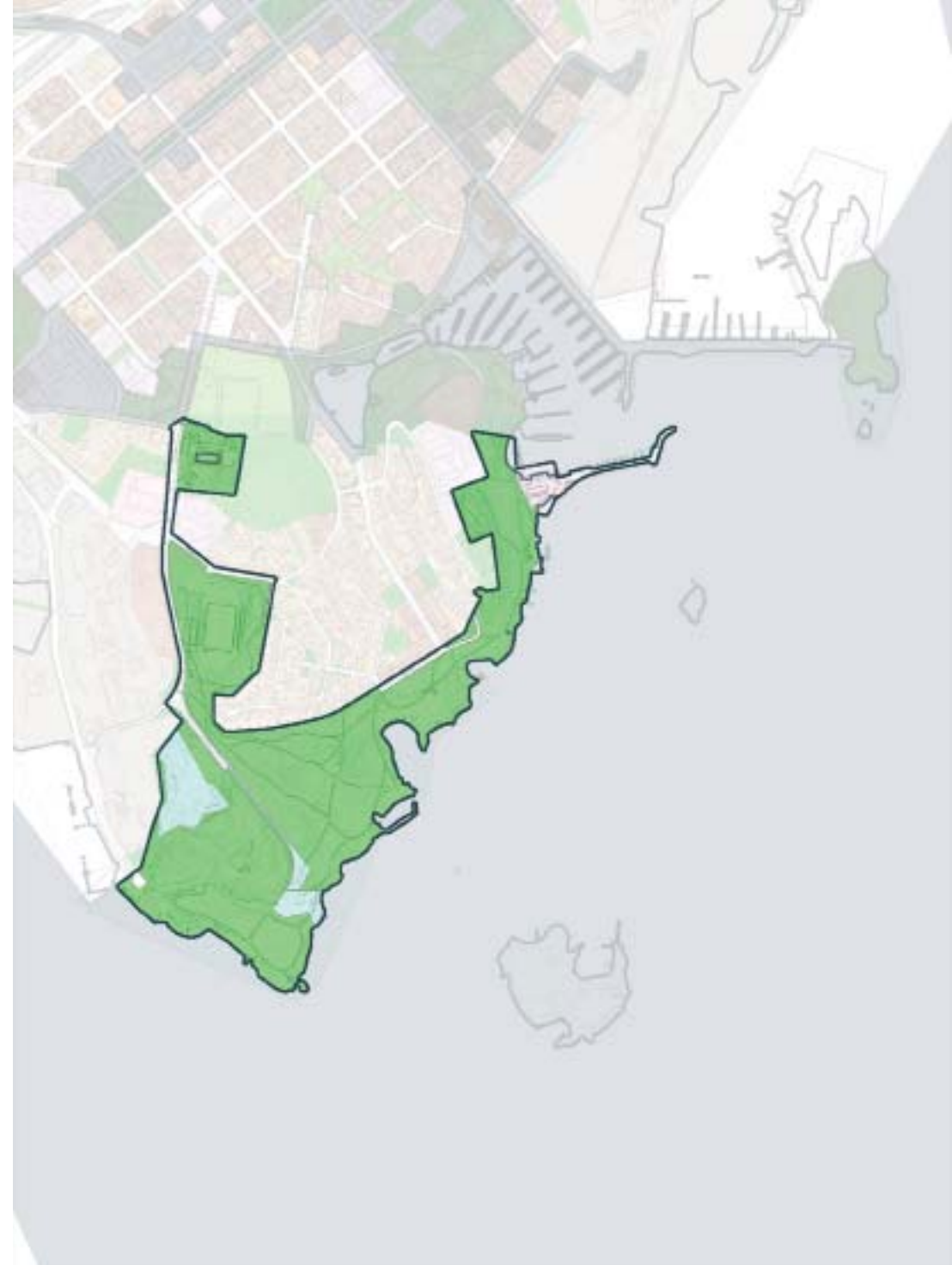

28 ALUEEN RAKENNE

Kaavatilanne

Koko alueella on voimassa asemakaava. Uimala Katariinan alue on asemakaavassa osoitettu urheilualueeksi. Puistolan urheilukentän alue on asemakaavassa urheilukenttä ja sen vieressä puistoalue. Kaava on 1950-luvulta eikä sitä voida pitää enää ajantasaisena.

Katariinan Meripuiston alueella on asemakaava, joka on saanut lainvoiman 4.10.2019. Asemakaavan valmistelussa on huomioitu, että alue kuuluu kansalliseen kaupunkipuistoon. Aluetta koski ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70§) kaavoittaa alue virkistys- ja puistoalueeksi. Alueella oli aikaisemmin voimassa kaava, joka mahdollisti alueella sijainneen öljysataman toiminnan. Voimassa olevan kaavan mukaan on alue puisto, muinaisjäännösalue sekä suojelualue. Puistossa tulee kaavamääräyksen mukaan suojella ja ylläpitää uhanalaisten hyönteisten kasvuympäristönä toimivaa kasvillisuutta. Alueen hoidossa tulee edistää luonnon monimuotoisuutta.

Kartta 1:15 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

Katariinan uimalan alueen kaavaan uudistamisen yhteydessä on tarkoitus säilyttää alueen nykyinen käyttö virkistys- ja urheilualueena. Kaavan valmistelussa tulee kuitenkin huomioida mm. huonokuntoisen uimahallin mahdollinen uudelleen rakentaminen ja sijoittuminen sekä maauimalan ja siihen liittyvien rakenteiden suojelu. Puistolan urheilukentän alueen asemakaavan päivitys ei ole ajankohtainen lähivuosina.

Ranta-alueet Meripuiston ja Sapokan välillä ovat asemakaavan mukaisesti viheraluetta (VP). Puistoalueella on myös pieni venevalkama sekä merivarustuston satama, jossa on helikopterin laskeutumispaikka. Aallonmurtajan juurella on yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alueella (ET) merivesipumppaamo sekä opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YO), jolle saa rakentaa venevajan ja merenkulkuun liittyviä harjoitusrakennelmia. Aallonmurtaja on kaavamerkinnällä venevalkama (LV).

Uimala Katariinan ja Puistolan urheilukentän kaavat eivät ole enää ajantasaisia. Uimala Katariinana alueen osalta asemakaavan päivitys tullaan käynnistämään lähivuosina.

Kunnallistekniset verkostot

Katariinan Meripuistossa on aiemmin toiminut öljysatama, joten sataman ajoilta on rakennettu katualue sekä luolasto, jossa on säilytetty öljyä. Öljysataman laiturin tukirakenteet ovat vielä jäljellä ja käyttöön otettavissa. Luolaston uudelleen käyttöä on mietitty aika ajoin. Luolaan on suunniteltu tapahtumatiloja ja pysäköintiä, lisäksi on mietitty luolan käyttöä ”lämpövesiakkuna”. Luolan seinämissä on todennäköisesti terveydelle haitallisia jäämiä, jotka saattavat vaatia toimenpiteitä ennen luolan käyttöön ottoa. Jos luola otetaan käyttöön, tulee sen yhteyteen rakennettavaksi rampeja ja mahdollisesti muitakin rakenteita.

Johtokartan mukaan ranta-alueilla on hulevesiviemäriverkosto, joka johdtaa hulevedet mereen. Vesijohto kulkee lounaisrannan myötäisesti katualueen alla. Mikäli alueelle rakennetaan kahvila, ravintola tai muuta vastaavaa toimintaa, tulee huolehtia asianmukaisesta jäteveden käsittelystä joko jätevesisäiliöllä tai uudella viemärillä. Nyt alueelle on sijoitettu kuivakäymälät, jotka eivät vaadi viemäriä. Puiston alueelle on pystytetty juomavesiautomaatit, joista kesällä saa juomavettä. Vesipisteiden kohdalla ei ole viemäriä poistovedelle.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Katariinan ja Mansikkalahden alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- vahvistaa alueella olevia luontoarvoja
- vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja
- vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja
- vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja
- parantaa alueen kulutuskestävyyttä
- mahdollistaa monipuolisten tapahtumien järjestäminen Katariinan Meripuistossa.

Toimenpiteet

- 1. Päivitetään kaavat.** Käydään läpi alueen vanhentuneet asemakaavat. Kaavamuutoksen yhteydessä arvioidaan rakennusten suojelutarve, kiinteistön käyttö ja mahdolliset toiminnalliset tarpeet myös Kotkan kansallisen kaupunkipuiston arvojen kannalta.
- 2. Kehitetään ja parannetaan kulkureittejä.** Katariinan Meripuiston, Mansikkalahden ja Sapokan välisellä reitillä rantanäkymät pidetään avoimina säännöllisillä vesakonraivauksilla. Reitin kunnossapidossa huomioidaan esteettömyys ja liikkumisen turvallisuus. Valaistuksen parantaminen on lähivuosien suunnitelmissa. Kaupunkipuiston alueen ulkopuolella: Toteutetaan uusi reitti Katariinan Meripuiston ja Yrttipuutarha Redutti-Kotkan välille.
- 3. Parannetaan alueen opastusta.** Lisätään alueen reittien varsille opasteita ja infotauluja kansallisesta kaupunkipuistosta ja alueella olevista arvokohteista ja niiden historiasta.
- 4. Tuodaan oheispalveluita.** Katariinan Meripuiston ympärivuotisen käytön lisääminen edellyttää parempia palveluja, varsinkin kahvila-, kioski- ja wc-palveluja. Etsitään kahvila- ja/tai kioskipalveluiden tarjoamisesta innostuneita yrittäjiä. Oheispalveluiden sijoittelussa ja laajuudessa huomioidaan paikan erityisarvot avoimena viheralueena ja alueella olevat kiinteät muinaismuistot.
- 5. Rakennetaan tarvittava kunnallistekniikka.** Kohennetaan Katariinan Meripuiston pysäköintialuetta sekä Öljysatamantien ja Puistotien ympäristöä. Selvitetään ja mahdollisuuksien mukaan lisätään pysäköintitilaa huoltotien alkupäässä olevalle yläkentälle. Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.
- 6. Varmistetaan luontoarvojen säilyminen ja vahvistuminen.** Mansikkalahdessa esiintyy uhanalaista, erityisesti suojeltua rantaruttojuurta. Hankitaan sen suojelun edellyttämä ELY-keskuksen rajauspäättös. Katariinan Meripuistolle on vuonna 2015 laadittu yhteistyössä perhosasiatuntijoiden kanssa hoito- ja käyttösuunnitelma arvokkaan lajiston säilymiseksi ja kehittämiseksi. Museovirasto on koonnut hoito-ohjeiston arvokkaan kasvilajiston säilymiseksi, ja alalinnakkeen kunnostusta varten on laadittu toimenpideohjeet. Luonto linnoituksessa -hankkeessa luotiin linnoitusrakenteiden hoitoperiaatteita lajiston säilymiseksi ja kehittämiseksi. Puiston hoidossa noudatetaan näitä suunnitelmia ja hoito-ohjeita. Samalla tehdään myös lajiston seurantaa ja tarvittaessa päivitetään hoito-ohjetta. Puistolan tervaleppälehdon luontoarvot selvitetään ja laaditaan niiden hoidon periaatteet yhteen sovittaen ne muinaismuistolain kohteiden säilymisen kanssa.

Reittien ja viheralueiden kunnossapidossa mahdollistetaan luontoarvojen kehittyminen muun muassa jättämällä kerroksellisuutta ja lahoppuuta avoimien näkymien ohella. Kunnossapidetään sora- ja hiekkapintaisia avoimia alueita hyönteisille tärkeiden joutomaalajien kasvuympäristöinä.

Alueen yli sata vuotta vanhat petäjät inventoidaan ja suojellaan.

- 7. Varmistetaan kunnossapidon laatu.** Katariinan Meripuiston upeat silokalliot pidetään puhtaina ylimääräisestä kasvillisuudesta ja rannat pidetään avoimina. Säilytetään esteettömät näkymät merelle, jopa Suursaareen asti. Katariinan Meripuistossa järjestetään isoja tapahtumia. Tapahtumien aikana järjestäjät vastaavat alueen siisteydestä ja loppusiivouksesta tapahtumaluvassa sovitun mukaisesti.
- 8. Kehitetään Puistolan urheilupuiston ja Uimala Katariinan alueita.** Uimahallirakennus on peruskorjauksen tarpeessa. Arvioidaan, onko kannattavampaa tehdä peruskorjaus tai rakentaa kokonaan uusi uimahalli.
- 9. Kehitetään Katariinan Meripuiston aluetta.** Huomioidaan linnoitusrakenteen muurien sisällä tai vieressä tapahtuvan kulkemisen ohjaaminen niin, että linnoitusrakenteet eivät vioitu. Maaperää käsiteltäessä huomioidaan maanalaiset kiinteät muinaisjäännökset muinaismuistolain (295/1963) mukaan ja hankitaan tarvittavat luvat maaperän käsittelyyn. Täydennetään puiston liikunta- ja leikkipaikkavälineistöä niin, että puisto antaa elämyksiä luonnosta ja liikunnasta eri käyttäjä- ja ikäryhmille kaikkina vuodenaikoina. Suunnittelussa tulee huomioida, että alue on tulvavaara-aluetta.

32 Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot.

Lisärakentamistarpeet

- Uimala Katariinan huonokuntoisen uimahallirakennuksen peruskorjaus tai purku ja uuden rakentaminen tilalle.
- Katariinan Meripuiston ravintola- ja kahvilapalveluita palvelevien rakennuksien ja infran rakentaminen.
- Katariinan Meripuistossa järjestettäviä tapahtumia palvelevien pysäköintialueiden rakentaminen.
- Merivartioaseman rakennusten käyttöönotto saattaa edellyttää pienimuotoista lisärakentamista.

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- Fort Katariina, alalinnake. Kuntoarvio ja toimenpiteet. 10.4.2013. CasaCo Studio Oy.
- Katariinan polku – Linnoituskohteet ja opasteet. Maisemanhoito- ja korjaussuunnitelma. CasaCo Studio Oy ja Museovirasto. 2017.
- Kotka, Fort Katarina, Arkeologinen valvonta ja dokumentointi 1700-luvun linnoituksella. 2013.
- Kotka, Fort Katariina, Dokumentointi ja kartoitus. 2007.
- Kotka, Kotkansaari, Fort Katariinan alalinnake, Dokumentointi. 2014.
- Kotka, Kotkansaari, Patteri Katariina, Dokumentointi. 2014.
- Kotka, Ruotsinsalmen linnoitusten inventointi. 1966.
- Kotka, Ruotsinsalmen linnoitus, Fort Katariinan arkeologinen kartoitus. 2006.
- Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjäännökset, inventointi. 2007.
- Kotkan Katariinan Meripuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Raporttiluonnos 17.8.2015.
- Kotkansaaren osayleiskaavan selvitys: Kotkan keskustan rakennettu kulttuuriympäristö. Kotkan kaupunki. 2017.
- Kotkansaaren-Metsolan ketomarunaan sidonnaisten perhoslajien esiselvitys. Kotkan Kaupunki, Kaupunkisuunnittelu. 2014.
- Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>
- Luonto linnoituksessa. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 31. 2008.
- Luonto linnoituksessa -projektin esiselvitysvaiheen loppuraportti. 2005.
- Luonto linnoituksessa -projektissa tuotettu hoito-ohjeisto.
- Selvitys Ruotsinsalmi-Kyminlinna -linnoituskokonaisuuden jäänteistä ja toimenpide-ehdotelma. Kymenlaakson museo. 1980
- Selvitys Katariinan uimahallista
- Kotkan Puistolan vanhan öljysataman uhanalaisten perhosten selvitys. Faunatica Oy 2003.
- Fort Katariina, alalinnake. Kuntoarvio ja toimenpiteet. Sanna Ihatsu CasaCo Studio Oy 10.4.2013.
- Ruotsinsalmen merilinnoituskasviston inventointi 2001 - 2003 Frank Hering.

Alue 2

SAPOKKA

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

34 ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Sapokan torilta pääsee Kuusisen saareen Juha Vainion katua ja aallonmurtajaa pitkin. Kuusisen saarella oleva meritaisteluissa kuolleiden venäläisten muistomerkki on matkailun käyntikohde. Saari on pitkälti luonnon tilassa ja virkistyskohteena. Siellä on näköalatorni. Myös aallonmurtaja on virkistäytymispaikka paikallisille.

Meriniemen läpi kulkevat jalankulun ja pyöräilyn reitit jatkuvat Mansikkalahteen ja Katariinan Meripuistoon.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Sapokanlahti Tallinnankadun varrella työntyy merestä muodostaen merellisen poukaman Kotkansaareen. Sapokanlahtea ympäröivät Meriniemi, Sapokan Vesipuisto, Sapokan tori rakennuksineen ja Juha Vainion katu.

Meriniemessä sijaitsee kaupungin ja Kotkan Pursiseura ry:n ylläpitämä venesatama. Pursiseuralla on käytössään 250 venepaikkaa jäsenistölle ja vierasveneilijöille on oma laiturinsa, jossa on 50 paikkaa. Marina Cafe Laituri hoitaa vierasvenepalveluita, joihin kuuluvat uimamahdollisuuksilla varustettu tilava rantasauna ja tenniskenttä. Kahvilan lähellä sijaitsevassa varastorakennuksessa on käsityömyymälä. Meriniemen alueella sijaitsee myös Kotkan Pursiseuran omistama vanha pitsihuvilatyyppinen rakennus, jossa toimii ravintola.

Sapokan Vesipuisto on merkittävä käyntikohde sekä kotkalaisille että matkailijoille. Se on myös Suomen palkituin puisto. Se on palkittu parhaana ulkovalaistuskohdeena vuonna 1993, vuoden ympäristörakenteena vuonna 1994 ja parhaana kivirakenteena vuonna 1996. Sapokan Vesipuistossa on esillä myös veistostaidetta. Lisäksi vesiputouksen ylätasanteella on kivinäyttely, jossa voi tutustua suomalaisiin kaupallisesti saatavilla oleviin kivilajeihin ja kiven eri työstömahdollisuuksiin.

Sapokan tori sekä siihen kuuluvat rakennukset Maretarium, ravintola Wanha Fiskari ja Kahvila Tulikukko palvelevat asukkaita ja matkailijoita. Torin rannalla sijaitsevat pienvenelaiturit sekä vuoroveneiden lähtöpaikat.

- *Akvaariotalo Maretarium*
- *Kuusinen*
- *Meriniemen rakennukset*
- *Sapokan Vesipuisto.*

Käyttö ja tapahtumat

Meriniemen alue on veneilijöiden ja matkailijoiden käytössä. Siellä järjestetään muun muassa purjehduskilpailuja. Talvisaikaan paikka houkuttelee myös avantouimareita. Sapokan Vesipuistossa järjestetään kesäisin pienimuotoisia puistokonsertteja. Sapokan torin alueella järjestetään kaupunkitapahtumia sekä tori- ja markkinatapahtumia. Vuorovenelaiturista järjestetään kesäisin matkoja Kotkan edustan saaristoon ja puistosta puistoon meri-jokiristeilyjä.

Sapokan vesipuistoa (kuva: Ilpo Vuorivirta)

36 ALUEEN SUOJELUKOhteet JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

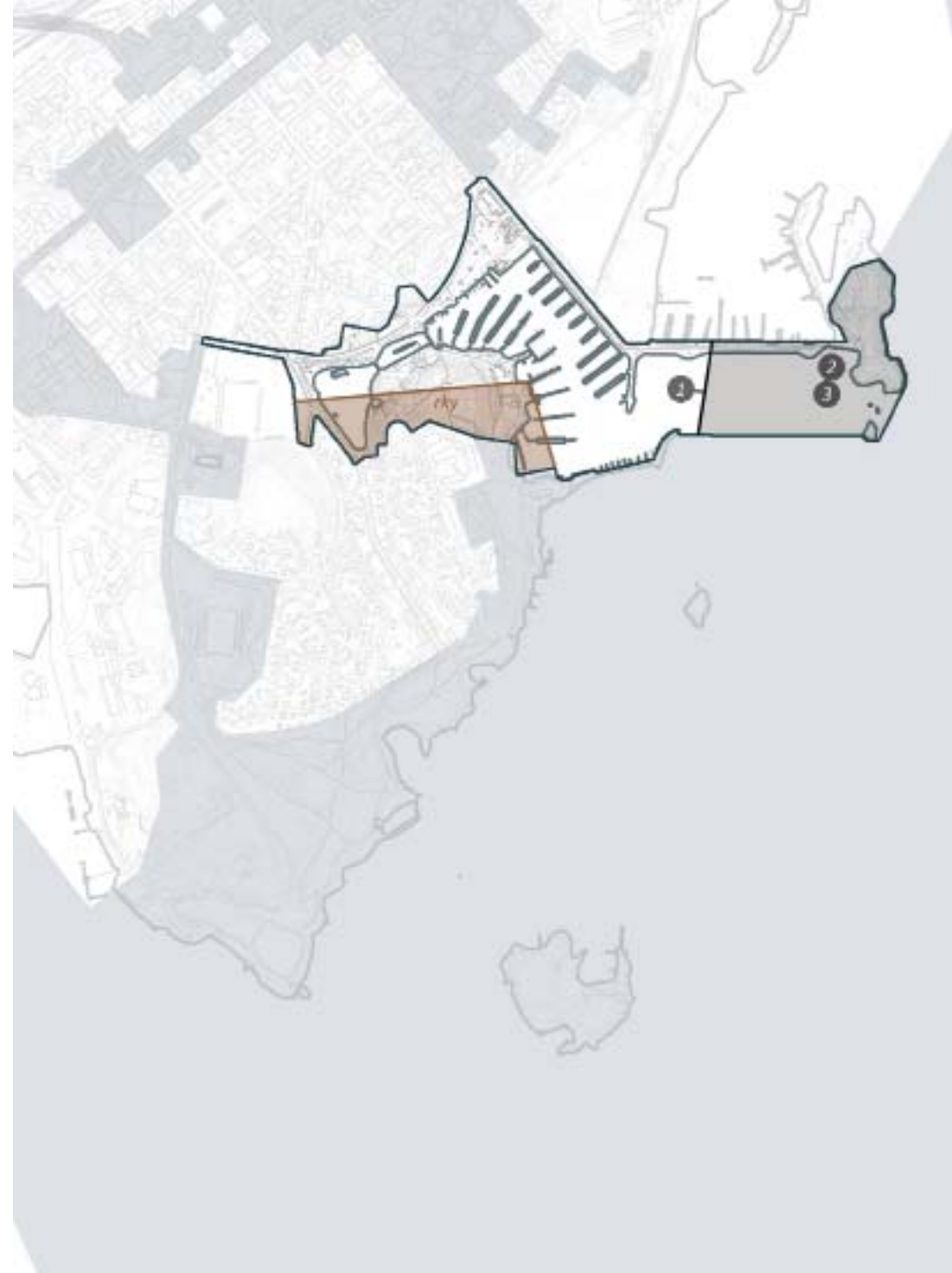
- *Meriniemi rakennuksineen. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), Katariinan pientaloalue (MRL 132/1999).*
- *Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset:*
 1. *Osa Ruotsinsalmen meritaistelualueeseen liittyvää historiallista tapahtumapaikkaa (1000018473)*
 2. *Kuusisen jaala, aluksen hylky (1132)*
 3. *Luotsi-Kuusinen, aluksen hylky (1119).*

Luontoarvot

Sapokan osa-alue on rakennettua kaupunkiympäristöä, jonka luontoarvoja ei ole tarkemmin selvitetty.

Kuusisesta on tavattu sekä purjehduskauden paarlastikasveja että sotatulokkaita, palemokoreja. Kuusisen saareen johtavan Juha Vainion kadun sekä Kuusisen pengertien hiekka- ja sorapohjaisella vyöhykkeellä kasvaa muun muassa harmiota ja harvakseltaan uhanalaisille perhosille tärkeää ketomarunaa. Juha Vainion kadun rantapenkereeltä tavataan värimorsinkoa, josta on aikoinaan uutettu sinistä väriainetta tekstiilien värjäykseen. Paahteisella, sorapintaisella pengertiellä ja Juha Vainion kadun katupenkereellä on kehittämispotentiaalia uhanalaiselle perhoslajistolle tärkeän kasvilajiston elinympäristönä.

Kartta 1:15 000, Alueen suojelukohteet, RKY-alue ruskealla värillä.

ALUEEN RAKENNE

Kaavatilanne

Meriniemen ja Sapokan alueella on voimassa asemakaava, jonka mukaan valtaosa alueesta on puistoaluetta (VP). Meriniemen rakennusten länsipuolella, mäellä on voimassa asemakaava, jonka mukaan alueella on hotellirakennusten korttelialue (KL/HTL). Erillispäätöksen mukaan tulee alueen asemakaavaa muuttaa ja määritellä puistoalueeksi. Kaavoituksen yhteydessä selvitetään palveluiden tarve ja rakennuspaikat muun muassa kahvila-, ravintola-, pysäköinti- sekä vieras- ja harrasteveneilypalveluille.

Sapokankadun alueella on voimassa asemakaava, jossa on kaavamerkinä venesatama (LV) ja liikerakennusten korttelialue (KL, KLY). Alueen erityisarvo on sen yleinen käyttö eikä yksittäiset rakennukset. Näin yleisöä palveleva rakentaminen parantaa alueen käyttöä ja vahvistaa erityisarvoa. Sapokan torialueen yleisöpalveluiden kehittäminen on tulevan kaavoituksen lähtökohtana.

Kuusisen alueella on voimassa Kotkan keskustan osayleiskaava, jonka mukaan Kuusinen on virkistysaluetta. Kuusisen aluetta kehitetään ulkoilu- ja virkistysalueena. Muun muassa alueen jalankulun ja pyöräilyn reittejä parannetaan. Myös Juha Vainion kadun (LV) kehittäminen huomioidaan jatkossa.

Kartta 1:15 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

38 Kunnallistekniset verkostot

Sapokan alueella on jalankulun ja pyöräilyn reitistö. Huomionarvoista on, että Meriniemeen vievä puusilta ei kestä raskasta liikennettä.

Sapokan Vesipuiston vesiputous toimii merivedellä, joka myös pitää Sapokan lahden veden kierrossa ja puhtaana. Vesiputki kulkee mereltä putoukselle.

Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Sapokan pienvenesatama. Taustalla Pursiseuran omistama Meriniemen päärakennus.

Kotimaisia kalalajeja esittelevä Maretarium on yksi Kotkan matkailun valteista (kuva: Pekka Tuuri)

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Sapokan alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- vahvistaa alueella olevia luontoarvoja
- vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja
- vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja
- säilyttää Sapokan Vesipuisto edustuksellisessa kunnossa
- turvata veneilyharrastus ja vuoroveneliikenne
- säilyttää Meriniemen rakennuskokonaisuus
- edistää jalankulun ja pyöräilyn sujuvuutta alueella.

Toimenpiteet

- 1. Hotellikorttelialue kaavoitetaan virkistys- tai puistoalueeksi.** Meriniemen ns. kylpylähotellin korttelin aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) asemakaavoittaa alue virkistys- tai puistoalueeksi.
- 2. Kehitetään ja parannetaan kulkureittejä.** Katariinan Meripuiston, Mansikkalahden ja Sapokan välisellä reitillä rantanäkymät pidetään avoimina säännöllisillä vesakonraivauksilla. Reitin kunnossapidossa huomioidaan esteettömyys ja liikkumisen turvallisuus. Uusitaan kulkureittien valaistus. Otetaan huomioon kerroksellisuus ja lahoppuun jättö.
- 3. Peruskunnostetaan Sapokan Vesipuiston valaistus.** Valaistus uudistetaan vastaamaan nykypäivän vaatimuksia. Kehittynyt tekniikka tuo energiansäästöä ja uusia mahdollisuuksia hyödyntää valaistusta.
- 4. Kehitetään Meriniemen alueen pysäköintiä.** Meriniemen asiakaspysäköinnin ja veneilijöiden pysäköintialueet mitoitetaan ja toteutetaan nykyiset tarpeet huomioiden. Pysäköintialueiden toteutuksessa huomioidaan niiden sulautuminen ympäristöön esimerkiksi kasvillisuusalueita hyödyntäen.
- 5. Turvataan veneilyharrastus sekä vierassataman palvelut.** Varataan laiturialueille riittävästi vierasvenepaikkoja. Tuetaan vuoroveneliikennettä ja matkailua palvelevaa veneliikettä.
- 6. Säilytetään Meriniemen rakennusten muodostama kokonaisuus.** Aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan asemakaavalla tulee suojella Meriniemen rakennukset. Alueen asemakaavan päivityksen yhteydessä inventoidaan rakennukset sekä laaditaan niille hoitosuunnitelma. Ohjeistetaan mahdolliset rakennusten laajentamismahdollisuudet suojeluarvot huomioiden. Tuodaan Meriniemen rakennuksiin Sapokan aluetta palvelevaa toimintaa, kuten ravintola- ja kahvilapalveluita.
- 7. Lisätään Sapokan torin yleisöpalveluita.** Tuodaan alueelle muun muassa matkailua tukevia palveluita ja yleisötapahtumia. Turvataan saariston vuoroveneliikenteen edellytyksiä.

- 8. Kehitetään Kuusisen aluetta.** Juha Vainion kadun jalankulun ja pyöräilyn reittiä parannetaan ja valaistus uusitaan merihenkiseksi. Istuskelu- ja autojen pysäköintipaikkoja lisätään meren katselua varten. Väylän varteen asennetaan kiviä, joihin on hakattu Juha Vainion riimejä. Toteutetaan alueen pysäköinti niin, että myös matkailijoita kuljettaville linja-autoille löytyy pysäköintitilaa. Pysäköinnin sijoittelussa ja ohjaamisessa huomioidaan polemokorilajien säilyttäminen kasvupaikoillaan. Kunnossapidetään pengertien reuna-alueita niin, että syntyy paahdealueiden lajistolle kasvupaikkoja. Huomioidaan kunnossapidossa Kotkansaaren Metsolan ketomarunaan sidonnaisten perhoslajien esiselvityksessä mainitut suositukset. Viherrakentamisen kasvivilpinnoilla pyritään lisäämään ja tukemaan luonnon monimuotoisuutta. Kuusisen saari säilytetään luonnontilassa mutta parannetaan alueella olevia polkuja ja raivataan tarpeen mukaan kasvillisuutta.
- 9. Laaditaan Meriniemi - Sapokka yleissuunnitelma.** Suunnitelmassa huomioidaan alueiden toiminnot, matkailun kehittäminen, pysäköinti ja korkeatasoisen ympäristön kehittäminen. Suunnittelussa tulee huomioida, että alue on tulvavaara-alueita.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *veneilyseurat*
- *Kotkan Matkailuoppaat ry*

Lisärakentamistarpeet

- *Meriniemen ja Kuusisen käyttöä palvelevat pysäköintialueiden rakentaminen.*
- *Kulkuyhteyksien sekä jalankulun ja pyöräilyn reittien peruskunnostus ja lisärakentaminen.*
- *Sapokan torin ympäristön lisärakentamistarpeet matkailun kehittämiseksi. Mm. Maretariumin laajennus sekä sen vieressä olevan rakennuksen uudistaminen.*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Kotkansaaren osayleiskaavan selvitys: Kotkan keskustan rakennettu kulttuuriympäristö. Kotkan kaupunki. 2017.*
- *Kotkansaaren-Metsolan ketomarunaan sidonnaisten perhoslajien esiselvitys. Kotkan Kaupunki, Kaupunkisuunnittelu. 2014.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*

ISOPUISTO JA KOTKAMILLS Oy:N TEHTAAT

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Isopuisto on keskustassa sijaitseva laaja puistoalue, josta voidaan katsoa Kotkan puistohistorian alkaneen. Puisto on olemukseltaan englantilaistyylinen maisemapuisto, joka on muotoutunut luonnon tarjoamista lähtökohdista. Puistossa on kaksi lasten leikkipaikkaa ja pieni pallokenttä, kahluuallas, koirapuisto sekä keväältä syksyyn kukkiva istutusalue. Papinkadun ja Itäkadun kulmassa on fyysikko Aleksandr Stepanovitš Popovin patsas.

Isopuistoa ja Pyhän Nikolaoksen kirkkoa ympäröivät kansallisen kaupunkipuiston arvokkaat arkkitehtuurikohteet mm. Kotkan VPK:n talo, Papinkadun puutalokortteli sekä Merikadun 1950-luvun yhtenäinen kerrostaloalue.

Kotkamills Oy:n tehdasalueella sijaitsevat vanhat, arvokkaat pääkonttorirakennus ja johtajan talo. Tehdasalueeseen ovat kuuluneet myös Gutzeitin varrella olevat Norskan pytingit eli norjalaistyyppiset sivukäytävätalot.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Isopuisto on nimensä veroinen, usean korttelin kokoinen keidas keskellä kaupunkia.

Norjalaisten kirvesmiesten 1872 rakentamat Norskan pytingit ovat kansallisen kaupunkipuiston arvokkainta rakennuskantaa.

Isopuiston ja Kotkamills Oy:n tehtaiden alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

- *Isopuisto ja Pyhän Nikolaoksen kirkko*
- *Kotkamills Oy:n tehdasalueen kulttuurihistorialliset rakennukset*
- *Merikadun-Ruotsinsalmenkadun rakennukset*
- *Norskan pytingit*
- *Papinkadun puutalot*
- *Vapaapalokunnan talo.*

Käyttö ja tapahtumat

Isopuistoa käytetään kaiken ikäisten ulkoilu- ja virkistyspaikkana.

Pyhän Nikolaoksen kirkko 1700-luvun lopulta on Kotkansaaren vanhin rakennus (kuva: Juha Metso).

ALUEEN SUOJELUKOhteet JA LUONTOARVOT

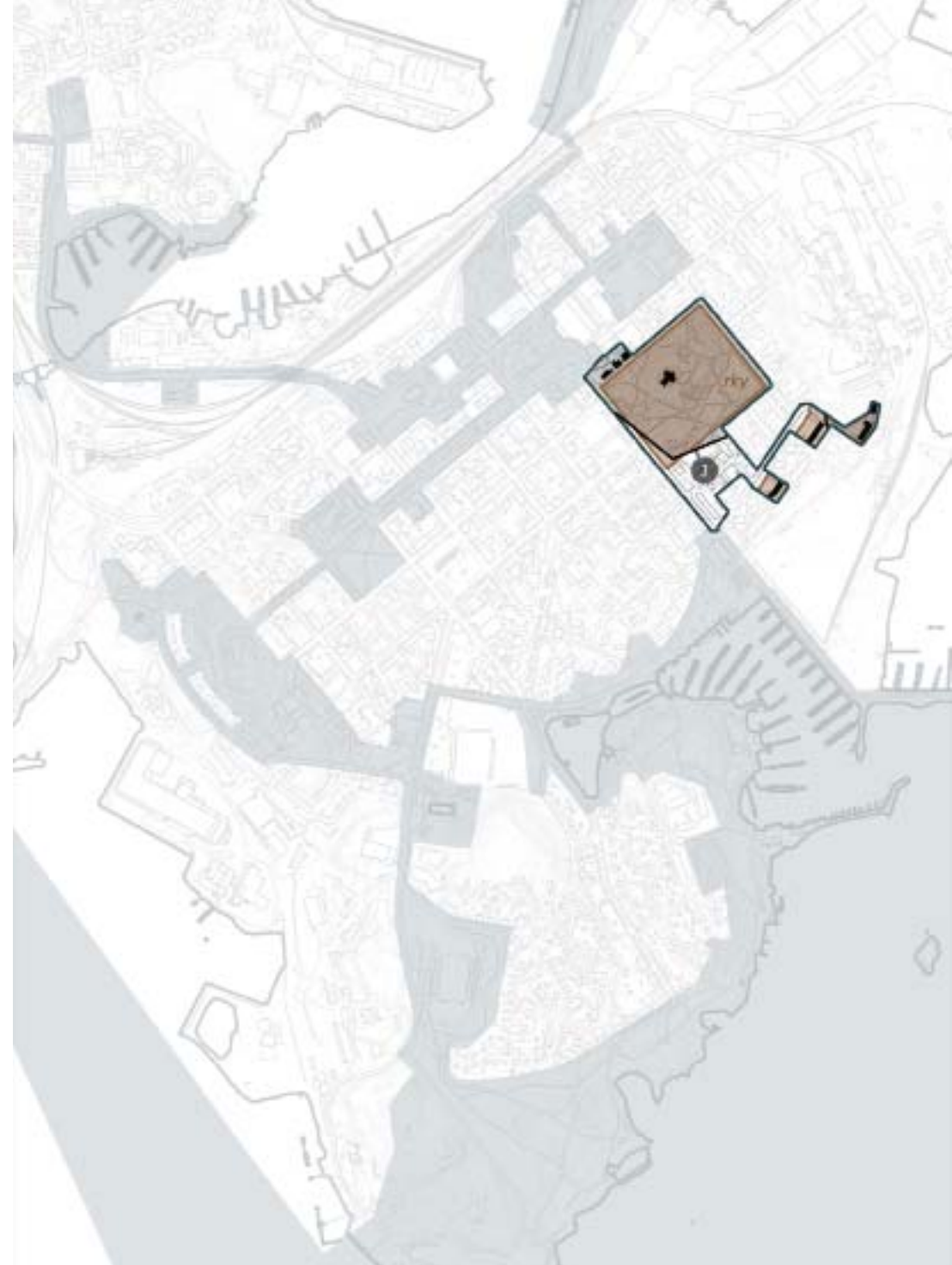
Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- *Pyhän Nikolaoksen kirkko. Kirkkolain (985/2006) perusteella suojeltu rakennus.*
- *Pyhän Nikolaoksen kirkko alueineen. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), Ortodoksinen kirkko ja Kirkkopuisto (MRL 132/1999).*
- *Kotkamills Oy:n rakennukset sekä norskan pytingit. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), Stora Enson tehtaot (MRL 132/1999).*
- *Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset:*
 1. *Osa aluetta sijaitsee Ruotsinsalmen linnoituskaupungin alueella, historiallinen asuinpaikka (1000007482).*

Luontoarvot

Kotkamills Oy:n alueella tehdyissä selvityksissä on todettu alueen luontoarvojen liittyvän sorapintaisiin kenttä- ja rata-alueisiin. Kasvilajisto on tyyppillistä joutomaille leviävää lajistoa, joista monella on merkitystä uhanalaisen hyönteislajiston ravintokasvina. Alueella on siten potentiaalia osana lajien elinympäristöverkostoa.

Kartta 1:15 000, Alueen suojelukohteet, suojellut rakennukset mustalla, RKY-alue ruskealla värillä.

46 ALUEEN RAKENNE

Kaavatilanne

Isopuisto on pääosin puistoaluetta (VP). Pyhän Nikolaoksen kirkon tontti asuinrakennuksineen sekä Vapaapalokunnantalo talon tontti ovat yleisten rakennusten aluetta (Y). Asemakaava on vuodelta 1953. Asuinrakennus tulee kaavan mukaan olla puinen asuinrakennus. Asuinrakennus on kiviai-nesta oleva rivitalo. Kirkkoa ei ole asemakaavalla suojeltu, mutta kirkkola-ki suojelee sitä. Asuinrakennuksella ei ole todettu erityisiä suojeluarvoja.

Vapaapalokunnantalo Ruotsinsalmenkadun varrella on suojelematta ase-makaavassa. Asemakaava on vuodelta 1924. Rakennusten suojelu on tar-peen tehdä asemakaavan muutoksen yhteydessä. Papinkadun varrella olevat puutalot on suojeltu asemakaavalla, joka on vuodelta 2002.

Merikadun puurakennus sijaitsee yleisten pysäköintilaitosten kortteli-alueella (LPY). Merikadun kulmassa on liikerakennusten korttelialue (AL). Alueen asemakaavat ovat vuosilta 1951 ja 1955 eikä niitä voida pitää enää ajantasaisena. Asemakaavan muutoksen yhteydessä arvioidaan myös ra-kennusten suojelutarve.

Kartta 1:15 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

Ruotsinsalmenkadun ja Merikadun sekä Gutzeitintien rajaamassa korttelissa asemakaava on vuodelta 1965. Kaavan mukaan puutalot olisivat väistyviä, paikalla on kaavan mukaan pysäköimistalon varaus. Asemakaavaa muutetaan korttelin osalta.

Kotkamills Oy:n rakennukset ovat teollisuusrakennusten korttelialueella (TT). Pääkonttorirakennus ja johtajan talo on merkitty rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokkaiksi rakennuksiksi (sr). Myös Gutzeitintien varren Norskan pytingit on merkitty sr-suojelumerkinnällä.

Kunnallistekniset verkostot

Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kesäiltaa viettämässä Isossa puistossa.

Suurista 1900-luvun puolivälin kaupunkikerrostaloista muodostuva Kotoloiden alue.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Isopuiston ja Kotkamills Oy tehtaan alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja
- vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja
- säilyttää Isopuisto edustuksellisessa kunnossa
- säilyttää alueen arvokkaat arkkitehtuurikohteet.

Toimenpiteet

1. Päivitetään kaavat. Aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan asemakaavalla tulee suojella seuraavat rakennukset ja alueet:

- Merikadun-Ruotsinsalmenkadun rakennukset
- Vapaapalokunnan talo
- Pyhän Nikolaoksen kirkko
- Isopuisto

Käydään läpi 1950-luvulla laaditut kaavat. Kaavamuutoksen yhteydessä arvioidaan rakennusten suojelutarve, kiinteistön käyttö ja mahdolliset toiminnalliset tarpeet myös Kotkan kansallisen kaupunkipuiston arvojen kannalta. Inventoidaan alueen arvokkaat rakennukset ja laaditaan niille rakennushistoriaselvitys sekä korjausohjeet.

2. Kehitetään Isopuistoa. Hoidetaan kaupungin vanhimman puiston arvokkaita puuvanhuksia huolella. Laaditaan puustolle uudistamissuunnitelma, jonka mukaan uudistaminen voidaan toteuttaa vähitellen puiston yleisilmeen säilyessä mahdollisimman eheänä. Isopuistoa kehitetään ja hoidetaan englantilaistyyllisenä maisemapuistona. Pallokenttää ja leikki- aluetta kehitetään käyttäjäystävällisemmäksi. Puset valaisinpylväät uusi- taan.

3. Kehitetään ja parannetaan kulkureittejä. Parannetaan pyöräilyreit- tiä Kauppakadun päästä Isopuiston kulman läpi Ruotsinsalmenkadulle. Ruotsinsalmenkatua kehitetään niin, että jalankulku tapahtuu jalkakäytävillä ja pyöräily ajoradalla. Katuympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta parannetaan rytmittämällä pysäköintiä esimerkiksi istutuksilla.

4. Puistoa kehitetään monipuolisena leikki- ja lähiliikuntapaikkana. Puistossa olevia leikki- ja liikuntapaikkoja kohennetaan ja täydennetään entistä monipuolisemmiksi.

5. Papinkadun ympäristöä kohennetaan. Kulkureittejä ja pysäköinti- aluetta kehitetään ympäristöön sopivalla tavalla.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot.

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Kotkamills Oy. Tuotantosuunnan muutos: Flying Eagle. Ympäristövaikutusten arviointiselostus. Liinnunmaa. 2015.*
- *Kotkansaaren osayleiskaavan selvitys: Kotkan keskustan rakennettu kulttuuriympäristö. Kotkan kaupunki. 2017.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*

50 Alue 4
KESKUSTA

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Kaupungin keskusta on arkkitehtuurisesti kerroksellinen ympäristö, jossa on rinnakkain eri ajoilta peräisin olevaa kaupallista, asunto- ja julkista rakentamista. Keskustan ytimen muodostavat Kauppatori ja sitä rajaavat Kauppakatu, entinen Kotkan Säästöpankin talo ja kaupungintalo puisto-alueineen. Kaupungintalon vireisessä Valakallion puistossa on lasten leikkipaikka ja ajoluiska Toriparkin maanalaiseen pysäköintihalliin. Puisto on peruskunnostettu 2015.

Keskustan rakennusten lomassa olevat puistot muodostavat vihreän rungon ydinkeskustalle. Sibeliuksen puisto, Palotorninvuorenpuisto, Toivo Pekkasen puisto ja Keskuskadulta eli Lehmusbulevardilta pohjoisen ja etelän suuntaan levittäytyvä Veistospuisto ovat kävelyetäisyydellä toisistaan. Sibeliuksen puisto on kunnostettu vuosituhannen taitteessa vastaamaan nykypäivän tarpeita. Peruskunnostus paransi puiston kulutuskestävyyttä oleellisesti. Lehmusbulevardi on kunnostettu 1900-luvun lopussa. Vanhoille lehmuksille on saatu lisävuosia hoitoleikkauksilla. Lähes 30 teoksen Veitospromenadi toimii ulkoilmagalleriana. Toivo Pekkasen puisto on olemukseltaan läpikulkupuisto, johon on viime vuosina istutettu kukkivia pikkupuita. Puisto on osa Veitospromenadia.

Muita kansallisen kaupunkipuiston arvokkaita rakennuskohteita alueella on lueteltu oheisessa tekstilaatikossa.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Ruutukaavakeskustaa ympäröivät teollisuuteen ja satamatoimintaan varatut rannat.

Keskustan alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

- *Ahlqvistin talo Korkeavuoren kadulla*
- *Asunto-osakeyhtiö Kotkan Keskus Keskuskadulla*
- *entinen Kotkan kauppaoppilaitos eli nykyinen Globus Kirkkokadulla*
- *Keskuskoulu Keskuskadulla*
- *Konserttitalo Keskuskadulla*
- *Kotkan kaupungintalo*
- *Kotkan kirkko Kirkkokadulla*
- *Kotkan lyseo Kirkkokadulla*
- *Kotkan Säästöpankin talo Kirkkokadulla*
- *Kotkan teatteritalo Keskuskadulla*
- *Merikeskus Vellamo laiturialueineen vanhassa Kantasatamassa*
- *Palotorninvuorenpuisto*
- *Samskolan puurakennukset eli nykyinen yhteisöotalo Messi Kirkkokadulla*
- *Sibeliuksen puisto*
- *Suomen Pankki eli nykyinen oikeustalo Keskuskadulla*
- *Toivo Pekkasen puisto*
- *Tukkukaupantalo Satamakadulla*
- *vanha paloasema Kirkkokadulla*
- *Veistospromenadi.*

Käyttö ja tapahtumat

Keskustan rakennukset ovat asumisen ja kaupallisten tai julkisten palveluiden käytössä. Puistoalueilla järjestetään ajoittain erilaisia kaupunkitapahtumia. Muina aikoina ne ovat ahkerassa virkistyskäytössä.

Keskuskatu, Lehmuskuja, Veistospromenadi; kaupungin lävistävällä rakkaalla lapsella on monta nimeä.

Perinteisen ”Banaanilaiturin” kohdalla kaupunginmuurin muodostavat jugendtyylinen Tukkukaupantalo sekä Palotorninvuori (kuva: Tuuli Koivisto)

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- *Kotkan kaupungintalo ja Kotkan Säästöpankin talo. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).*
- *Kotkan kirkko ympäristöineen. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).*
- *Kotkan kirkko. Kirkkolain (1054/1993) perusteella suojeltu.*
- *Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset:*
 1. *Suurin osa aluetta sijaitsee Ruotsinsalmen linnoituskaupungin alueella, historiallinen asuinpaikka (1000007482).*

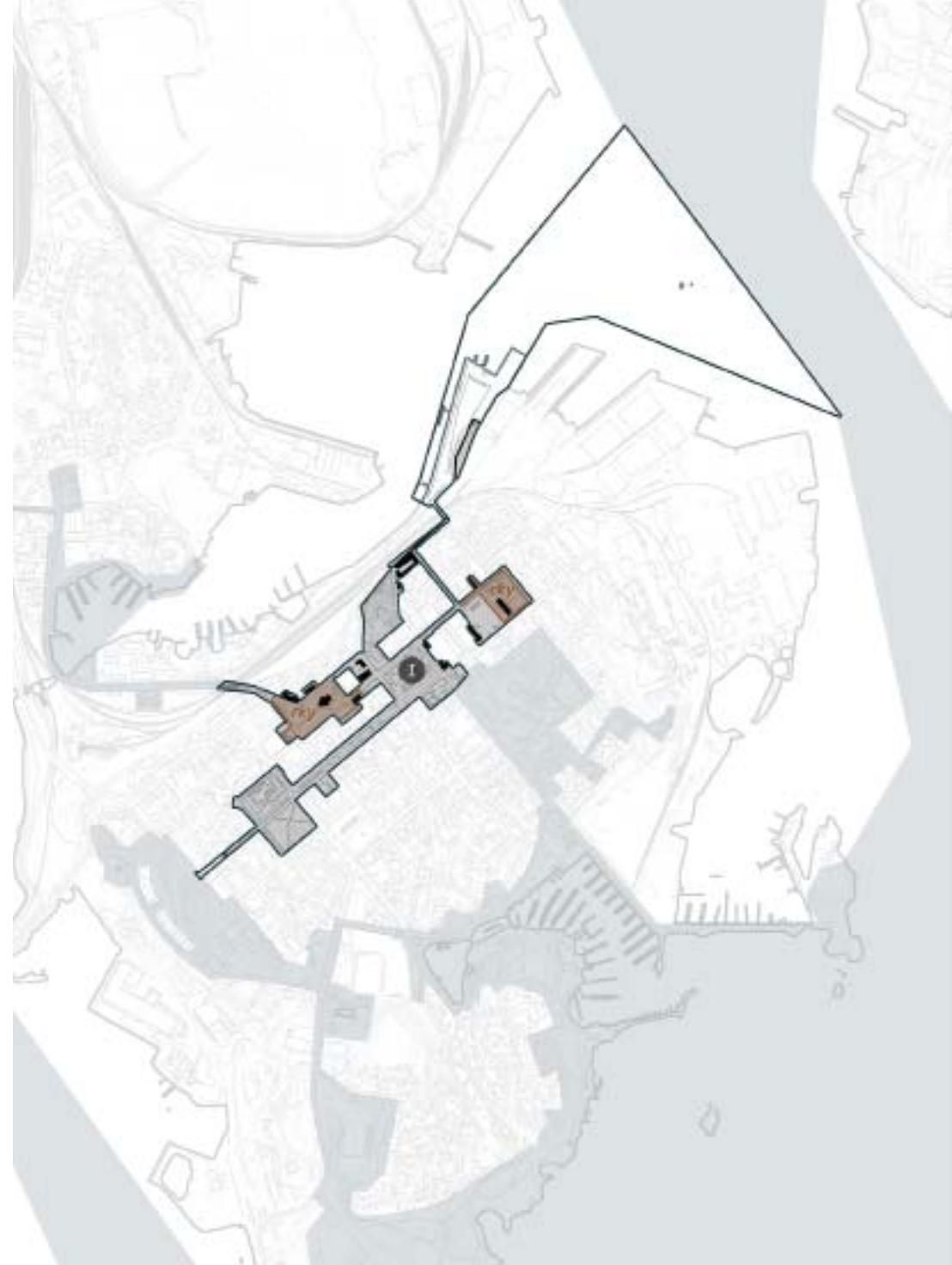
Luontoarvot

Osa-alue on tehokkaasti rakennettu ja merkittävät luontoarvot ovat vähäiset. Luontoarvoja on selvitetty Kantasataman alueelta. Todetut luontoarvot keskittyivät raidealueen sorapintaisille paahdealueille, jotka muodostavat potentiaalisen elinympäristön uhanalaiselle hyönteislajistolle. Kantasataman alue on tulevaa rakentamisen aluetta ja siten voimakkaasti muuttuvaa. Kaavoituksen yhteydessä kantasataman alueelle on laadittu suosituksia lajiston ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi muun muassa viher- rakentamisessa ja viherkattorakenteina.

Keskustan alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *marunapeilikääriäinen*

Kartta 1:20 000, Alueen suojelukohteet, suojellut rakennukset mustalla, RKY-alueet ruskealla värillä.

54 ALUEEN RAKENNE

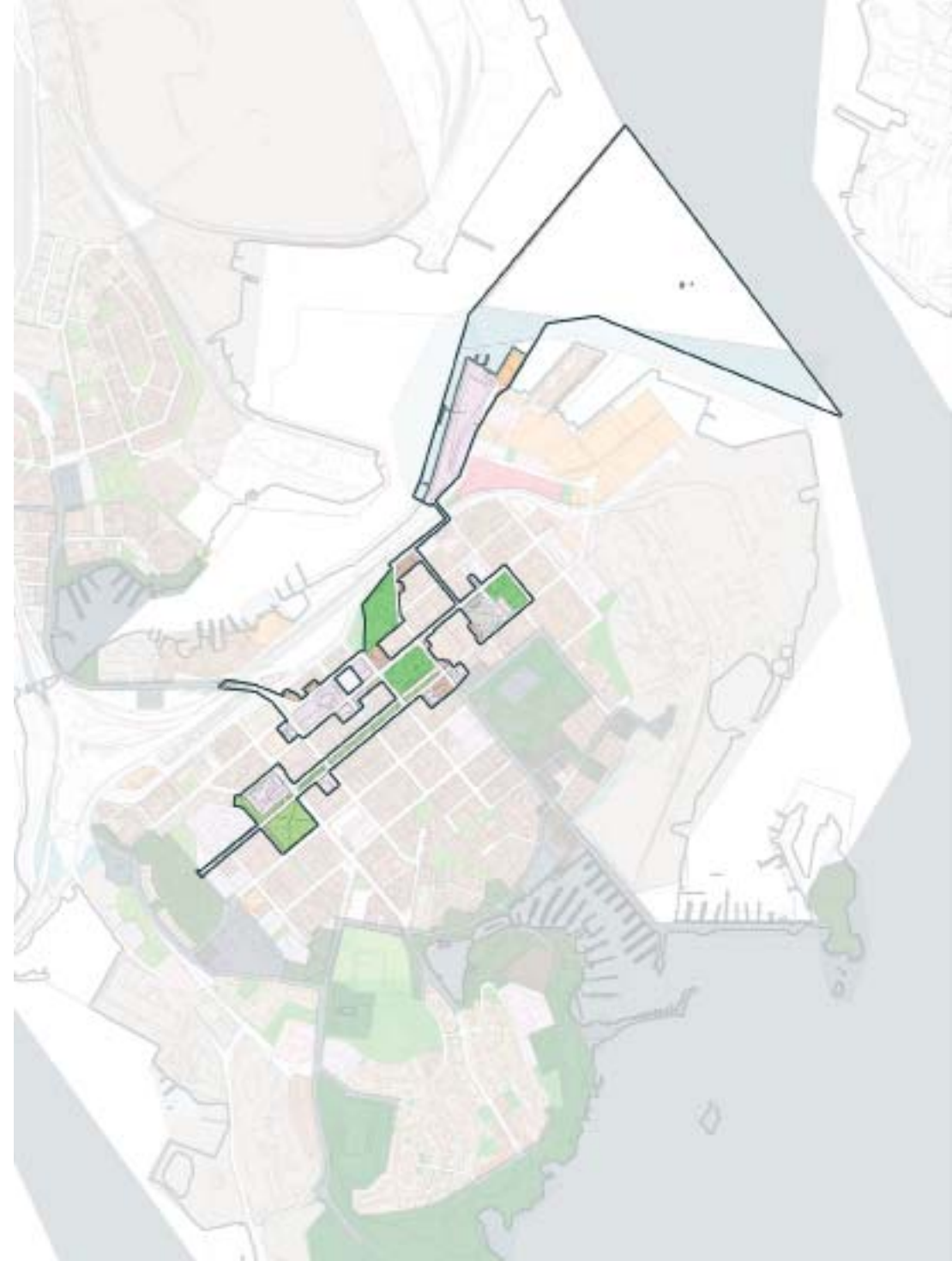
Kaavatilanne

Vellamon tontin osalta on asemakaavassa merkintä kansallisesta kaupunkipuistosta. Vellamon kohdalla on kulttuuritoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YY) ja Pohjoislaiturilla huvi- ja viihdepalvelujen korttelialue (PV-3), jolle saa sijoittaa muun muassa museon.

Tukkukaupan talolla on kaavamääräys: ”Rakennusala, jolla olevaa rakennusta ei saa purkaa, eikä siinä saa suorittaa sellaisia muutos- tai lisärakennustöitä, jotka turmelevat julkisivujen tai vesikaton kulttuurihistoriallista arvoa tai tyyliä.”

Palotorninvuoren puisto on puistoalue (VP). Alueella saa sijoittaa maanalaisen pysäköintilaitoksen sekä enintään 500 m²:n maanalaisen liiketilan. Myös Sibeliuksen puisto, Toivo Pekkasen puisto ja kaupungintalon viereinen Valakallion puisto ovat puistoaluetta (VP). Keskuskadun ja Mariankadun katualueiden välissä on puistokaistale (VP).

Kauppatori on kaavassa määritelty toriksi sekä historiallisesti ja kaupunkikuvallisesti arvokkaaksi ympäristöksi. Torin alla on maanalainen pysäköintä.

Kartta 1:20 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

Asemakaavassa suojellut rakennukset:

- Ahlqvistin talo
- Vuorelan kulma
- Samskolan puurakennukset eli nykyinen yhteisöotalo Messi
- vanha paloasema
- Kotkan Säästöpankin talo (Y yleisten rakennusten korttelialue)
- Tukkakaupantalo sekä pihapiirin ja Ruotsinsalmenkadun rakennukset
- Stellan talo
- Kirkkokatu 9
- Ruotsinsalmenkatu 12

Asemakaavan suojelumerkintä puuttuu rakennuksilta:

- teatteritalo (YY kulttuuritoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue)
- kaupungintalo (YH,1a Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue, Olli Kivisen kaava vuodelta 1964)
- Kotkan lyseo
- entinen Kotkan kauppaoppilaitos eli nykyinen Globus
- Keskuskoulu (YO1 Opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue)
- Konserttitalo (YVm Huvi- ja viihdetarkoituksia palvelevien rakennusten korttelialue, jolle saa sijoittaa myös myymälä- ja liiketiloja, Kivisen kaava vuodelta 1964)
- Oikeustalo (YH Hallinto- ja virastorakennusten korttelialue, kaava vuodelta 1978)
- Asunto-osakeyhtiö Kotkan Keskus (ALK yhdistettyjen liike - ja asuinkerrostalojen korttelialue, Olli Kivisen kaava vuodelta 1964)

Kunnallistekniset verkostot

Kunnallistekniikan muutos- ja sijoittamistöissä on erityisesti huomioitava, että keskustakorttelit ovat Ruotsinsalmen linnoituskaupungin muinaisjäännösalueetta eikä alueella saa tehdä kaivauksia ilman museoviranomaisen lupaa ja valvontaa. Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kotkan kirkon esikuvana on ollut gotiikan merkkiteos Chartresin katedraali.

Kauppatoria reunustava Stellan talo on kantakaupungin vanhin kivinen kaupunkitalo.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Keskustan alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- *vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja*
- *säilyttää alueen arvokkaat arkkitehtuurikohteet*
- *parantaa keskustan ja Kantasataman välisiä jalankulun ja pyöräilyn reitistöä*
- *edistää vesireittiliikennettä Kotkansaareltä ja Kantasatamasta*
- *säilyttää puistoalueet edustuksellisessa kunnossa*
- *kehittää luontoarvoja osana kaupunkirakennetta*

Toimenpiteet

1. Päivitetään kaavat. Keskustan alueen rakennuksia koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan asema-kaavalla tulee suojella seuraavat rakennukset ja alueet: Keskuskoulun rakennukset, Konserttitalo (ent. Kotkan työväentalo), Oikeustalo (ent. Suomen Pankki), As Oy Kotkan Keskus (Keskuskatu 17), Kotkan teatteritalo (ent. suojeluskuntatalo), Kotkan kaupungintalo, Sibeliuspuisto, Ent. Postitalo Kirkkokatu 20, Heiliön talo Kirkkokatu 22, Kotkan Lyseo, Kotkan kirkko ja kirkkopuisto, Globus (ent. kauppaopisto) ja Vuorelankulma.

Käydään läpi vanhentuneet kaavat. Kaavamuutoksen yhteydessä arvioidaan rakennusten suojelutarve, kiinteistön käyttö ja mahdolliset toiminnalliset tarpeet myös Kotkan kansallisen kaupunkipuiston arvojen kannalta.

2. Parannetaan keskustan ja Kantasataman välisiä yhteyksiä. Kauppakatu on tärkeä yhteys keskustasta Kantasatamaan ja Hovinsaareen päin. Alueelle suunnitellaan lisää kaupan toimintoja ja yleisöä palvelevaa toimintaa.

Kehitetään keskustan ja Kantasataman välistä jalankulkuyhteyttä parantamalla katualueiden laatutasoa, lisäämällä kadunkalusteita ja valaistusta. Keskustan liikennettä kehitetään painottaen jalankulkua ja pyöräilyä. Vahvistetaan keskustan ja toriympäristön liittymistä kansallisen kaupunkipuiston alueeseen.

3. Kunnossapidetään Sibeliuksen puistoa edustuspuistona.

Kunnostetaan suihkulähde ja Ruotsinsalmenkadulla nuorison suosima nurkkaus. Muotopuutarha-alue kunnossapidetään 1930-luvulta peräisin olevan puutarha-arkkitehdin Paul Olssonin suunnitelman mukaisessa ja arvoisessa kunnossa. Selvitetään paviljonkimaisen, pienimuotoisen kahvilarakennuksen sijoittamista puiston länsipäätyyn. Edistetään puiston vieressä olevan Lehmuskujan käyttöä tapahtumapaikkana.

4. Kehitetään Toivo Pekkasen puistosta japanilaishenkinen kirsikkapuisto. Lisätään puistoon kukkivia pikkupuita, erityisesti koristekirsikoita. Vahvistetaan puiston roolia osana veistospromenadia.

5. Kehitetään Palotorninvuoren puistoon kahvilapalveluita. Selvitetään kahvilapalveluita tarjonneen yrityksen kanssa mahdollisuutta jatkaa kahvilapalveluita puiston ylätasanteella. Sijoitetaan kahvila siten, ettei se häiritse muuta puiston käyttöä ja huolehditaan ettei toiminta aiheuta kohtuutonta meluhaittaa ympäröivälle asutukselle.

6. Tuetaan hyönteislajistoa. Myös keskusta-alueilla tuetaan perhoslajistoa ja muuta hyönteislajistoa kasvivalinnoilla.

7. Selvitetään ravintola Kairon tontin lisäämistä kansallisen kaupunkipuiston alueeseen. Ravintola Kairo osoitteessa Satamakatu 7 edustaa historiallista satama- ja merimieskulttuuria ja on lisäksi nykyisen kulttuuritoiminnan tapahtumapaikkana.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot.

Lisärakentamistarpeet

- *Vesireittiliikennettä palvelevien laitureiden ja muiden rakenteiden rakentaminen Kantasatamaan.*
- *Vellamon pohjoislaituri on varattu Vellamon laajentamiselle, viihdetoiminnalle tai hotellirakentamisen alueeksi.*
- *Palotorninvuoren viereisen hotellirakentamisen alueen mahdolliset vaikutukset, kuten kulkuväylien rakentaminen, puiston alueelle*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Katariinan polku – Linnoituskohteet ja opasteet. Maisemanhoito- ja korjaussuunnitelma. CasaCo Studio Oy ja Museovirasto. 2017.*
- *Kotka, Kauppatori, Toriparkki, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. 2005.*
- *Kotka, Kirkkokatu 26, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. 2014.*
- *Kotka, Koulukatu 17, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. 2011.*
- *Kotka, Koulukatu 17, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. 2014.*
- *Kotka, Toivo Pekkasen Puisto, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. 2008.*
- *Kotka, Toivo Pekkasen Puisto, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. 2009.*
- *Kotka, Toivo Pekkasen Puisto, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. 2010-2011.*
- *Kotka, Valakalliopuisto, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. 2008.*
- *Kotkan Kantasataman osayleiskaavan luontoselvitys 2011. Luontoselvitys Kotkansiipi.*
- *Kotkan Kantasataman perhosselvitys 2014. Luontoselvitys Kotkansiipi.*
- *Kotkansaaren osayleiskaavan selvitys: Kotkan keskustan rakennettu kulttuuriympäristö. Kotkan kaupunki. 2017.*
- *Kotkansaari – Ruotsinsalmen linnoituskaupunki. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto. 2007.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*
- *Tulossa erikoispuistojen osalta kunnossapitosuunnitelmat*

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Haukkavuoren korkeimmalla kohdalla sijaitseva vanha vesitorni on keskeinen maamerkki kaupungin siluetissa. Tornin ympäristö on säilynyt luonnontilaisena alueena. Pysäköintipaikalta on rakennettu portaat tornin juurelle. Haukkavuorenkadulta vie polku tornille. Polulla on rakennettu osuudet pitkospuin ja portain. Haukkavuoren tornissa on pienimuotoista kahvilatoimintaa, taidenäyttelyitä ja maksullinen näköalapaikka.

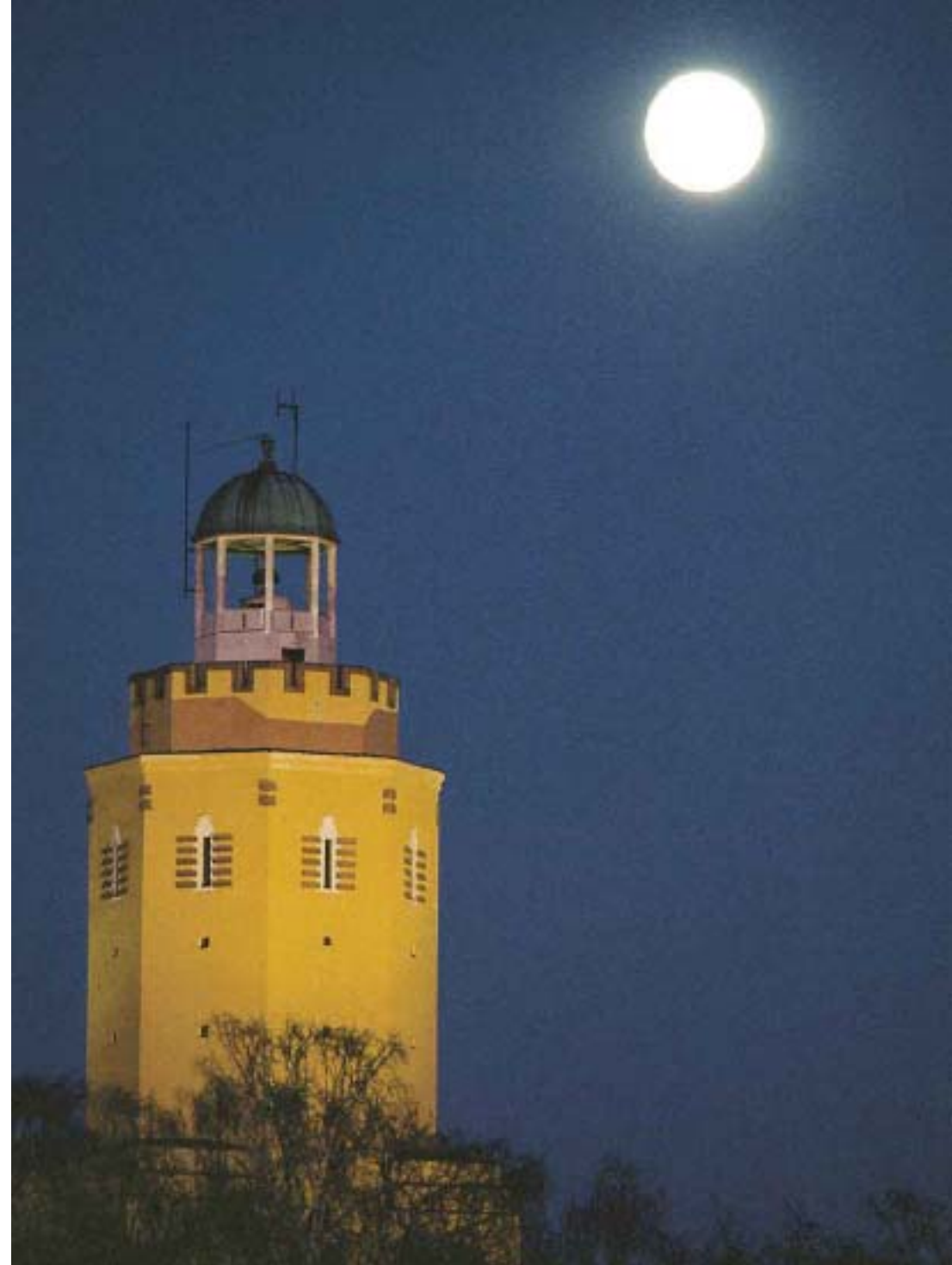
Haukkavuorenkadun toisella puolen sijaitsee Yrttipuutarha Redutti-Kotka, joka on perustettu vuonna 2002 Ruotsinsalmen entisöityyn, pieneen linnouusrakenteeseen. Yrttipuutarhassa on erityisesti huomioitu näkövammaiset muun muassa käyttämällä tuoksuvia kasvilajeja, jotka on istutettu laatikoihin kohopenkkeihin ja jotka on varustettu pistekirjoitetuilla nimilapuilla.

Kymenlaaksonkadun varressa Kotekon kampuksella sijaitsevat Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston eli EKAMI:n rakennustaiteellisesti arvokkaat vuonna 1952 rakennetut koulurakennukset.

Puistotiehen rajoittuu Fuksipuisto ja aidattu leikkipaikka ja lähiliikunta-alue. Fuksipuistoon on istutettu lajitelma Helsingin yliopistossa tehdyn kotimaisen atsalean jalostustutkimuksen koeyksilöitä.

Työväelle rakennetut asuinkerrostalot Kuusisenkadun ja Kymenlaaksonkadun nurkkauksessa edustavat 1950-luvun arkkitehtuuria ja ne ovat asemakaavassa suojeltuja.

Haukkavuoren näkötorista avautuu maisema yli koko Kotkansaaren.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys - julkaisussa.

Haukkavuoren alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvo-kohteet

- *Fuksinpuisto*
- *Ekamin (entinen Koteko) vieressä sijaitsevat työväen asuintalot*
- *Ekamin (entinen Koteko) koulurakennukset*
- *Kotkan vanha vesitorni*
- *Yrttipuutarha, Redutti-Kotka.*

Käyttö ja tapahtumat

Puistot ovat kaupunkilaisten virkistyskäytössä. Haukkavuoren torni on ravintolapalveluiden ja matkailun käytössä. Kotekon kampuksen rakennukset ovat opetuskäytössä.

Redutti Kotka on Ruotsinsalmen linnoituskaupungin aikainen tykkiasema. Muurien sisällä on nykyisin yleisölle avoin yrttipuutarha (kuva: Jukka Hesselgren)

Kotkan teknillinen oppilaitos KOTEKO juuri valmistumisen jälkeen (kuva: Museovirasto).

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- Ruotsinsalmen merilinnoitus. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).
- Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset:
 1. Osa aluetta sijaitsee Ruotsinsalmen linnoituskaupungin alueella, historiallinen asuinpaikka (1000007482)
 2. Redutti Kotka historiallinen puolustusvarustus (1000002076).

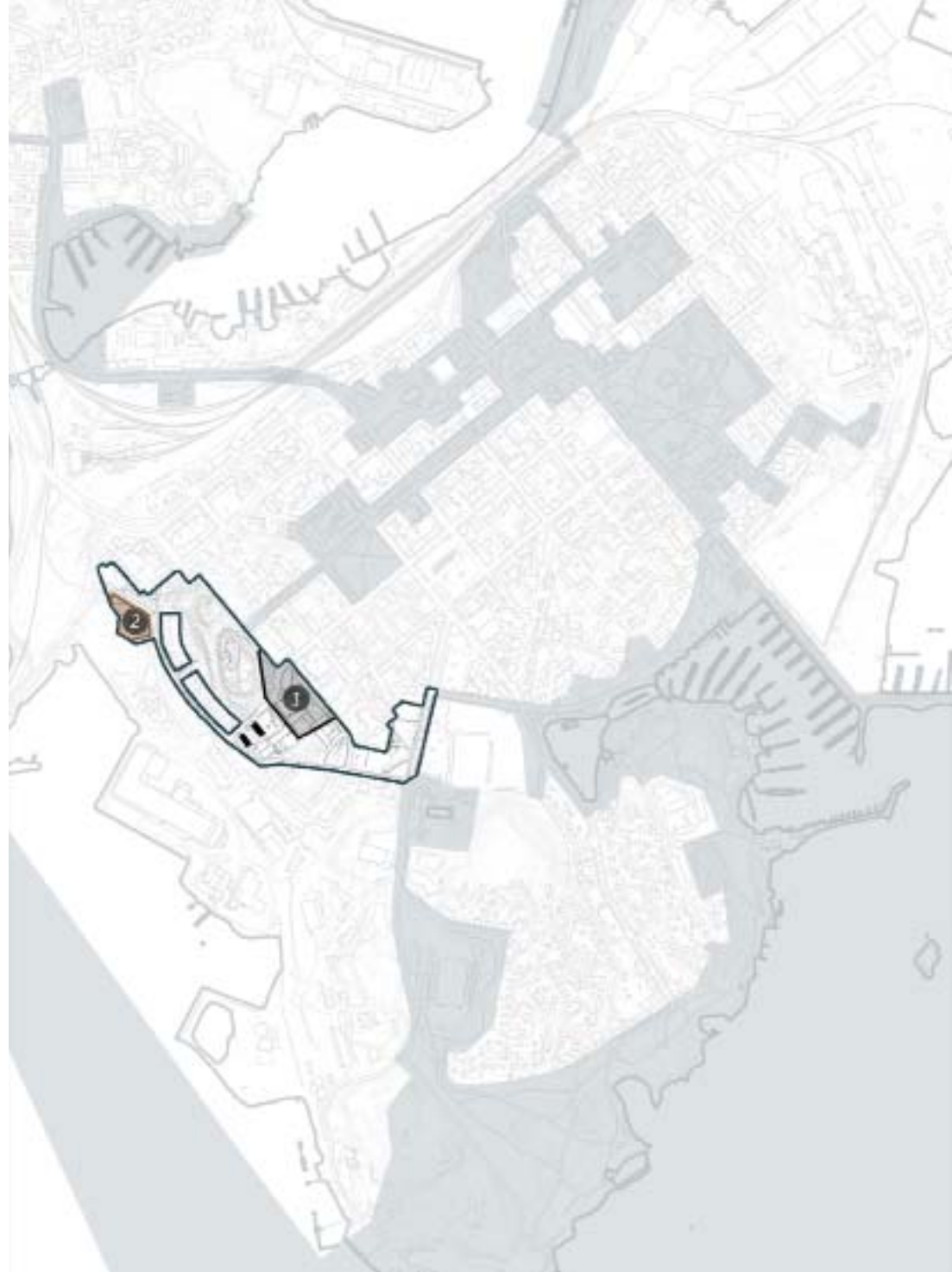
Luontoarvot

Osa-alueelta tiedossa olevat luontokohteet ovat Haukkavuorelta tavattu uhanalainen keltakynsimö sekä luonnonmuistomerkkinä rauhoitetut pyramiditervalepät Datariinan pihassa sekä Haukkavuorenkadun varressa. Haukkavuoren metsäalue keskellä rakennettua kaupunkiympäristöä tarjoaa mahdollisuuden lähiluontokokemukseen. Luontoarvojen esille tuominen edellyttää niiden tarkempaa selvittämistä.

Haukkavuoren alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *keltakynsimö*

Kartta 1:15 000, Alueen suojelukohteet, suojellut rakennukset mustalla, RKY-alue ruskealla värillä.

62 ALUEEN RAKENNE

Kaavatilanne

Haukkavuoren alue on puistoaluetta (VP). Haukkavuoren tornin kohdalla on merkitty rakennusala, jossa on rakennusoikeutta 500 k-m² kahteen kerrokseen ja matkailua palvelevia rakennuksia. Tornia ei ole suojeltu kaavassa.

Redutin alue on muinaismuistoaluetta (SM). Redutin edusta on katualuetta, suojaviheraluetta (EV) ja lähivirkistysaluetta (VL).

Kymenlaaksonkadun ja Opintien välissä opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialue (YO). Ekamin (entinen Koteko) rakennuksilla ei suojelumerkintää kaavassa.

Kymenlaaksonkadun ja Kuusisenkadun kulmassa on asuinkerrostalojen korttelialue (AK), jonka rakennukset on suojeltu.

Kunnallistekniset verkostot

Kunnallistekniikan muutos- ja sijoittamistöissä on erityisesti huomioitava, että keskustakorttelit ovat Ruotsinsalmen linnoituskaupungin muinaisjäännealuetta eikä alueella saa tehdä kaivauksia ilman museoviranomaisen lupaa ja valvontaa. Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kartta 1:15 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta

Kotkan keskusta kuvattuna Haukkavuoren suunnasta. Etualalla Korkeuksiin kurottava Haukkavuoren kallio sekä näkötorni. Vuoren rinteille on vuosikymmenten saatossa rakennettu useita erilaisia tilaa vaatineita julkisia rakennuksia, oppilaitoksia sekä kaupungin sairaala.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Haukkavuoren alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- *vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja*
- *parantaa alueen kulutuskestävyyttä*
- *edistää jalankulun ja pyöräilyn sujuvuutta alueella*
- *säilyttää puistoalueet edustuksellisessa kunnossa*
- *säilyttää alueen arvokkaat arkkitehtuurikohteet*
- *kehittää metsäaluetta lähiluontokohteena*

Toimenpiteet

1. **Päivitetään asemakaavat. Haukkavuoren alueen rakennuksia koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan Haukkavuoren vanha vesitorni sekä Kotekon koulurakennukset (nykyisin Ekami) suojellaan asemakaavalla. Kaavamuutoksen yhteydessä arvioidaan rakennusten suojelutarve, kiinteistön käyttö ja mahdolliset toiminnalliset tarpeet myös Kotkan kansallisen kaupunkipuiston arvojen kannalta. Rakennukset inventoidaan sekä laaditaan niille hoitosuunnitelma ja korjausohjeet.**
2. **Parannetaan Kotkansaaren sisääntuloväylän yhteyksiä.** Parannetaan alueen jalankulun ja pyöräilyn yhteyksiä samalla kun muutetaan sisääntuloliikenteen järjestelyjä Haukkavuorenkadun redutin pohjoispuolella ja siihen liittyvällä viheralueella (VL). Haukkavuorenkadun liikenne vähenee uuden läntisen sisääntulotien valmistuttua, mikä tarjoaa uusia kehittymismahdollisuuksia alueelle.
3. **Kehitetään Yrttipuutarha Redutti-Kotkaa kunnossapidon helpottamiseksi.** Yrttipuutarha on hyvässä kunnossa. Kunnossapidon helpottamiseksi muun muassa käytetään kasvillisuusistutuksissa vähemmän yksivuotisia lajeja ja suositaan monivuotisia lajeja.

4. **Estetään Haukkavuoren tornin ympäristön pusikoituminen.** Puustoa ja vesakkoa harvennetaan säännöllisesti. Kehitetään Haukkavuoreä lähiluontokohteena olevien luontoarvojen pohjalta. Hoitotoimenpiteiden pohjaksi selvitetään alueen luontoarvot.
5. **Edistetään Haukkavuoren näkötorin toimimista matkailukohteena.** Ylläpidetään tornin kuntoa ja kehitetään siinä toimivia palveluita.
6. **Parannetaan Kotka redutin ja Haukkavuoren tornin välisiä yhteyksiä.** Kunnostetaan polku ja parannetaan redutin pysäköintialuetta.
7. **Selvitetään kansallisen kaupunkipuistorajauksen laajentamista alueella.** Redutin viereisissä kortteleissa on asemakaavassa suojeltuja vanhoja puutaloja Ajurinkadun varrella sekä Opettajien talo ja Tullimiesten talo, joita ei ole suojeltu asemakaavassa. Selvitetään, voiko rakennukset tontteineen liittää kaupunkipuistoon. Selvitetään myös Redutin eteläpuolisen varastoalue muuttamista osittain puistoalueeksi ja liittämistä kansallisen kaupunkipuistoalueeseen. Redutin lähialue muutetaan ketomaiseksi viheralueeksi ja selvitetään sen liittämistä kansalliseen kaupunkipuistoon.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Ympäristöministeriö*

Lisärakentamistarpeet

- *Kotkansaaren sisääntuloliikenteen katujärjestelyt muuttuvat osayleiskaavan mukaan. Haukkavuorenkatu ja Korkeavuorenkatu yhdistyvät, mutta Haukkavuorenkadulta jää pois osio joka yhdistää kadun Merituulentiehen. Redutin vieressä oleva katuliittymä muuttuu jalankulun ja pyöräilyn reitiksi.*
- *Ekamin mahdollinen opetusta tukeva lisärakentamistarpeen huomioiminen*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Katariinan polku – Linnoituskohteet ja opasteet. Maisemanhoito- ja korjaussuunnitelma. CasaCo Studio Oy ja Museovirasto. 2017.*
- *Kotka, Ruotsinsalmen linnoitusten inventointi. 1966.*
- *Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjäännökset, inventointi. Museovirasto. 2007.*
- *Kotkansaaren osayleiskaavan selvitys: Kotkan keskustan rakennettu kulttuuriympäristö. Kotkan kaupunki. 2017.*
- *Kotkansaari – Ruotsinsalmen linnoituskaupunki. Kaupunkiarkeologinen inventointi. Museovirasto. 2007.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*
- *Selvitys Ruotsinsalmi-Kyminlinna -linnoituskokonaisuuden jäänteistä ja toimenpide-ehdotelma. Kymenlaakson museo. 1980.*

RUOTSINSALMI JA LEHMÄSAARI

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Lehmäsaari sijaitsee Kotkan edustalla noin viiden kilometrin päässä Sapokan satamasta. Saari on osa laajempaa harjujaksoa. Lehmäsaaren harjualue on geologisesti, maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti sekä virkistyskäytön kannalta merkittävä, maakunnallisesti arvokas harjualue. Se käsittää harjujaksoon kuuluvan rantavoimien tasoittaman suurehkon selänteen ja siihen liittyvän laajentuman, pienehköjä harjusaaria ja osaksi vedenalaisina särkinä merestä kohoavia selänteitä, muinaisrantoja sekä edustavia hiekkarantoja. Alueen pohjoispäässä Kukourin karilla on vuosilta 1791-95 peräisin olevan Fort Slavan linnoituksen rauniot. Lehmäsaarella on sotilasparakin rauniot ja vanha kivilatomus. Saaren pohjoispäässä kulkee ulkoilureitti, jonka varrella on lehtoa, mäntymetsää sekä tuulen ja veden muovaamaa rantaviivaa. Laiturialue sijaitsee saaren itäpuolella lahden suulla. Vierassenepaikkoja on 30. Saaressa on kolme taukokatosta, joiden yhteydessä on tulentekopaikat, WC:t ja puuliiterit. Etelän suunnalla on yksityistä maata, jolla voi kulkea mutta ei majoittua. Kesäisin saareen liikennöi maksullinen vuorovene.

Ruotsinsalmen merilinnoitus muodostuu erillään olevista linnakkeista eri puolilla Kotkan kaupunkia Kotkansaarella sekä Tiutisessa ja muilla Kotkan edustan saarilla. Merilinnoituksen uloimpana varustuksena on Kukourin saarella pyöreä linnoitus Fort Slava. Se on osittain kunnostettu. Saarella on laituri, muttei muita palveluita.

Varissaaren Fort Elisabet on pitkänomainen varustus. Varustuksen sisäpuolella sijainneen kasarmien, ruutikellarin ja varistorakennuksen kivijalat ovat yhä näkyvissä. Saarella on fregatti St. Nikolain esineistöä ja vuonna 1940 paljastettu vuoden 1790 meritaistelun muistomerkki. Saaressa on virkistysalue lentopallokenttineen ja siellä toimii ravintola. Varissaareen liikennöi kesäisin maksullinen vuorovene.

Lisäksi Ruotsinsalmen merilinnoituksesta Majasaari, osa viereisistä Vallikareista sekä saaret Pikku-Liisa, Havouri ja Kukourinkarit kuuluvat kansalliseen kaupunkipuistoon. Niillä on jäänteitä linnoituksen aikaisista rakenteista.

Ruotsinsalmen alueella sijaitsee myös laaja noin 20 hylystä koostuva löytöalue. Pääosa hyllyistä liittyy Kustaan sodan (1788-1790) aikana käytyihin meritaisteluihin Ruotsin ja Venäjän välillä. Löytöalueella on venäläisen fregatti St. Nikolain hylky, jolle on muinaismuistolain perusteella määrätty suoja-alue.

Vesialue ulottuu etelässä Itäisen Suomenlahden kansallispuiston alueelle.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Ruotsinsalmen ja Lehmäsaaren alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

- *Ruotsinsalmen hylkyjen löytöalue*
- *Kukouri ja siellä olevat Fort Slavan linnoituslaitteet*
- *Lehmäsaari ja siellä olevat simpukkamaa ja lehtöalue*
- *Majasaari ja siellä olevat linnoitusrakenteet*
- *Varissaari ja siellä olevat Fort Elisabetin linnoituslaitteet.*

Käyttö ja tapahtumat

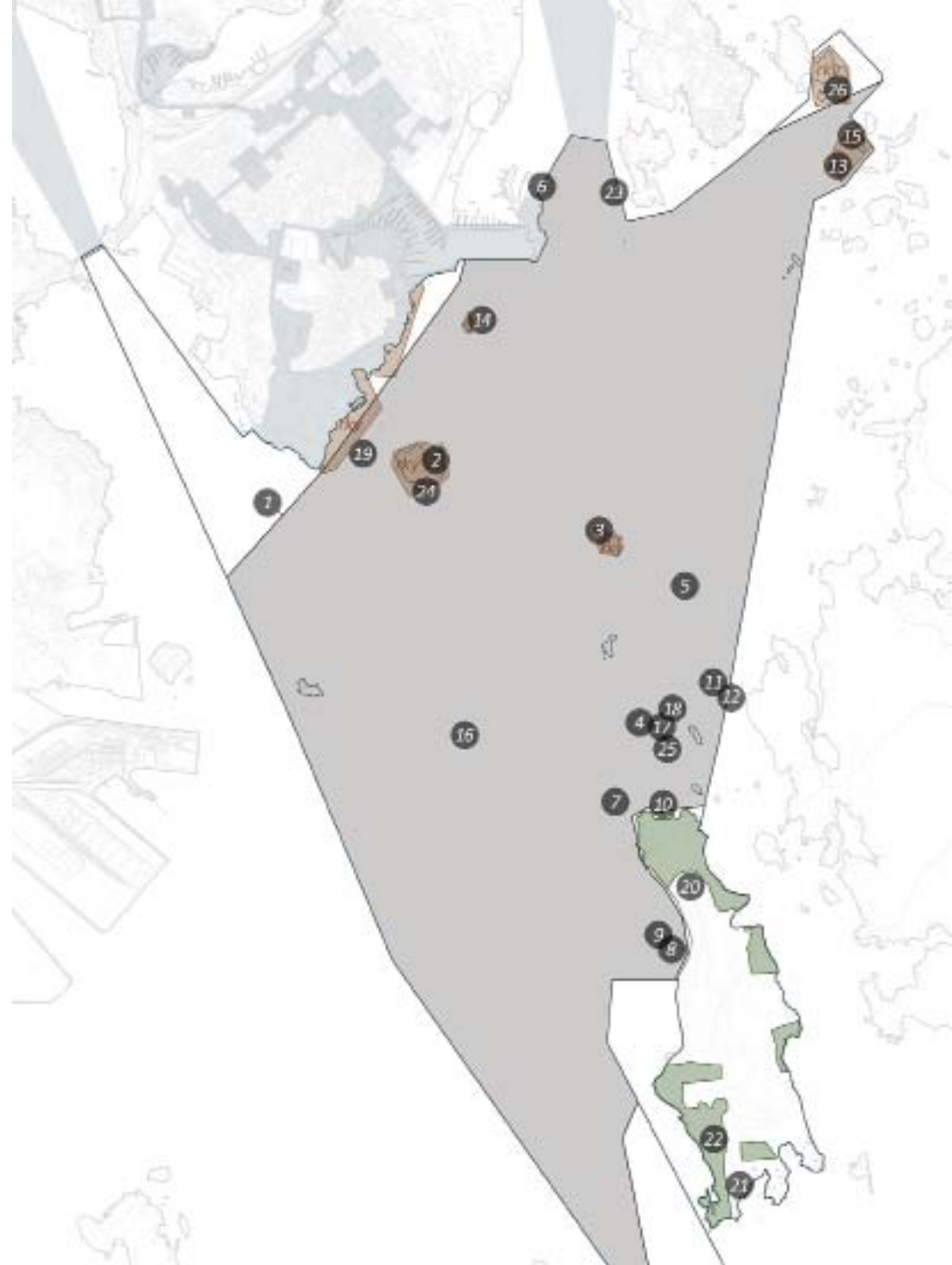
Alue on suosittu virkistys-, ulkoilu- ja veneilykohde. Muutamilla saarilla on myös yksityisten käytössä olevia kesämökkejä. Vesialueilla harrastetaan kalastusta ja veneilyä.

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

Ruotsinsalmen merilinnoitus. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).

- *Lehmäsaaren koillinen rantalehto. Lehtojensuojeluohjelma, Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen päätös 30.6.2004, 0400L0010-251.*
- *Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset ja muut arkeologiset kohteet:*
 1. Osa Ruotsinsalmen meritaistelualueeseen liittyvää historiallista tapahtumapaikkaa (1000018473)
 2. Fort Elisabet, historiallinen puolustusvarustus (1000002081)
 3. Fort Slava, historiallinen puolustusvarustus (1000001934)
 4. Jollahylky, nimetty aluksen keulaosasta löydetyn jollan mukaan (1114)
 5. Kukouri kaakkoispuoli, hirsiaarkku, vedenalainen purjehduseste (1528)
 6. Muu kohde, ei muinaisjäännös: puisen aluksen hylky (2223)
 7. Lehmäsaaren luoteiskärki, puisen sota-aluksen hylky (1128)
 8. Lehmäsaaren länsiranta 1, puisen aluksen hylky (2442)
 9. Lehmäsaaren länsiranta 2, puisen aluksen hylky (1121)
 10. Lehmäsaaren pohjoiskärki, venäläisen shebekin hylky (1118)
 11. Mahdollinen muinaisjäännös: puisen aluksen hylky Halssinsaari 1 (1531)
 12. Mahdollinen muinaisjäännös: puisen aluksen hylky Halssinsaari 2 (1532)
 13. Mäntykarin patteri, historiallinen puolustusvarustus (1000007721)
 14. Pieni Varissaari, patteri n:o 5, historiallinen puolustusvarustus (1000007720)
 15. Redutti Ruotsinsalmi, historiallinen puolustusvarustus (1000002080)
 16. Venäläinen sota-alus, fregatti St. Nikolai (1108)
 17. Tykkisluuppi, puisen sota-aluksen hylky (1116)
 18. Venäläinen sota-alus St. Maria (1109)
 19. Varissaari länsipuoli, puisen aluksen jäänteitä (1000020445)
 20. Lehmäsaari, rautakautinen hautaröykkiö (1000002361)
 21. Lehmäsaari 2, rautakautinen hautaröykkiö (1000002362)
 22. Lehmäsaari 3, pronssikautinen hautaröykkiö (1000002363)
 23. Udema Ingeborg, ruotsalainen Uusimaa-luokan sota-alus (1115)
 24. Varissaari, historiallinen kalliohakkaus (1000006113)
Mahdollinen muinaisjäännös: puisen aluksen jäänteitä (1000020445)
 25. Venäläinen sota-alus, shebekki Proserpina (1117)
 26. Redutti Majasaari ja patteri n:o 7

Kartta 1:40 000, RKY-alue ruskealla ja luonnonsuojelualueet vihreällä värillä.

Luontoarvot

Lehmäsaari on monipuolinen luontoalue. Erityisesti eteläisessä ja kollisessa osassa sijaitsevat lehtoalueet ovat merkittäviä luontokohteita. Niistä koillinen on suojeltu. Kurtturuusu on levinnyt laajasti rannoille syrjäyttäen muuta lajistoa. Läntisellä hiekkarannalla on aikoinaan tavattu muun muassa uhanalaista meritarta. Rantojen elinympäristöjen palauttaminen ja turvaaminen edellyttävät kurtturuusun poistamista.

Linnoitusalueilla on säilynyt monipuolinen kasvillisuus, joka liittyy niiden käyttöhistoriaan. Lajistossa tavataan muinaistulokkaita sekä vaateliaita kalkinsuosijoita, mikä liittyy rakenteissa aikoinaan käytettyyn kalkkilaastiin. Kasvuympäristöjen avoimuus on keskeinen keto- ja niittymäisen lajiston säilymiselle.

Ruotsinsalmen ja Lehmäsaaren alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *keltakynsimö*

ALUEEN RAKENNE

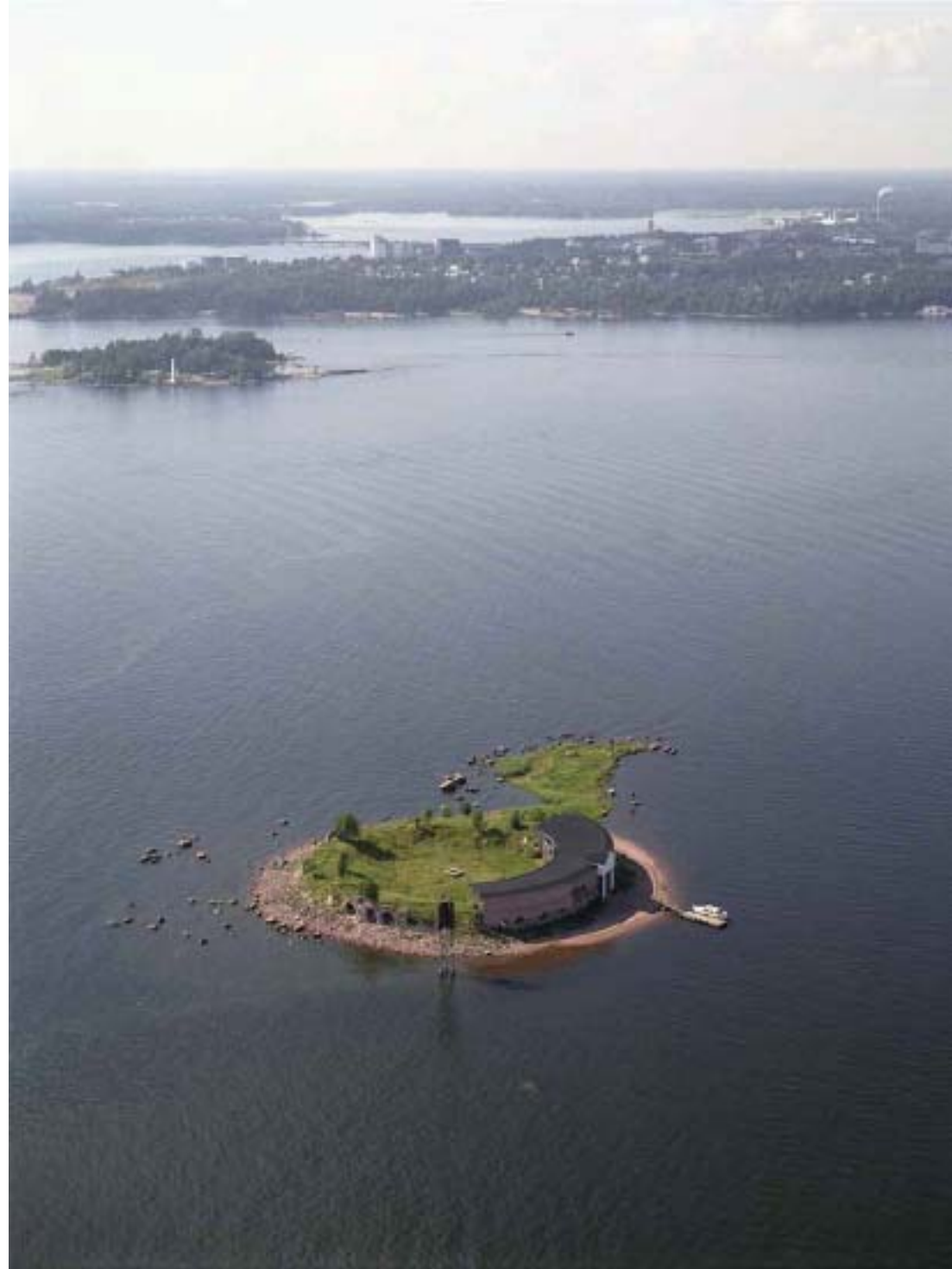
Kaavatilanne

Alueella on voimassa yleiskaava, jossa Lehmäsaari on merkitty retkeily- ja ulkoilualueeksi (VR). Kukouri ja Majasaari ovat muinaismuistoaluetta (SM). Majasaarella on lisäksi virkistysluo-merkintä (V). Varissaari on Kotkan keskustan osayleiskaavan mukaan muinaisjäännösaluetta, jolle saa sijoittaa ympäristöön soveltuvia virkistys- ja matkailupaleluja (SM/rm).

Kunnallistekniset verkostot

Varissaaren vesi- ja viemärihuoltoon saattaa tulla kehittämistarpeita saarella toimivaan ravintolaan liittyen. Lehmäsaarella ei ole vesi- eikä viemäriverkostoa. Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Fort Slavan monumentaalisen linnakkeen rauniot keskellä Ruotsinsalmen meritaiste-alueella.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Lehmäsaaren ja Ruotsinsalmen alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- *vahvistaa alueella olevia luontoarvoja*
- *vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja*
- *vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja*
- *vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja*
- *parantaa alueen kulutuskestävyyttä*
- *taata alueen muinaismuistokohteiden säilyvyys*
- *turvata veneilyharrastus*

Toimenpiteet

1. **Kehitetään alueen matkailupalveluita veneilijöille ja muille kävijöille.** Toteutetaan Varissaaren väliaikaisia majoituspalveluita ja rakennetaan lisää laituripaikkoja. Tuetaan vuoroveneliikennettä. Varmistetaan Kukourin saavutettavuus mm. huolehtimalla laiturista.
2. **Kehitetään alueen sukelluskohteita.** Merkitään sukellusreitit ja muu vedenalainen hylkypuisto Lehmäsaaren länsipuolella. Toimenpiteistä yksityisten omistamilla alueilla on neuvoteltava omistajatahon kanssa.
3. **Kunnostetaan linnoituskohteita.** Kunnostetaan saarissa olevia linnoituskohteita olemassa olevien ohjeiden mukaisesti.
4. **Vahvistetaan alueen luontoarvoja.** Kukourin ja Varissaaren luontoa hoidetaan Luonto linnoituksessa -hankkeen hoito-ohjeiden mukaan huomioiden lajistolliset arvot ja vaatimukset. Muun muassa kurttturuusukasvustoja estetään leviämistä raivaamalla niitä. Kurtttulehtiruusun poisto koskee myös Lehmäsaarta. Seurataan lajiston kehittymistä ja päivitetään hoito-ohjeita sen mukaan. Saarten matkailullisessa kehittämisessä turvataan olevat luonnonarvot ja kehitetään niitä.

Alueen yli sata vuotta vanhat petäjät inventoidaan ja suojellaan.
5. **Selvitetään kansallisen kaupunkipuistorajauksen laajentamista alueella.** Selvitetään merialueella olevan hylkypuiston liittämistä kansallisen kaupunkipuistoalueeseen laajemmin.
6. **Laaditaan Lehmäsaaren metsäalueille hoitosuunnitelma.** Huomioidaan suunnitelmassa alueen virkistyselliset, luonnonsuojelliset, luonnon monimuotoisuus ja kulttuuriperinnölliset arvot.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Ympäristöministeriö*
- *Kotkan Matkailuoppaat ry*
- *purjehdus- ja veneilyseurat*
- *sukellusseurat*
- *Kymenlaakson virkistysalueyhdistys ry (Kyvi)*

Lisärakentamistarpeet

- *Varissaaren lisälaituripaikkojen rakentaminen.*
- *Varissaaren majoitusta palvelevien rakenteiden rakentaminen.*
- *Majasaareen on myönnetty poikkeamislupa, joka sallii vanhojen rakennusten korvaamisen uusilla sekä muutama uuden rakennuksen rakentamisen.*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Fregatti Nikolai 2.6.1975–13.6.1975. Vedenalaistutkimus. Eeva-Liisa Nieminen. 1975.*
- *Kertomus Operaatio Ruotsinsalmesta, sen antamista kokemuksista ja toimintaehdotussuunnitelma vuodelle 1962. Erkki Koivusalo. 1961.*
- *Kertomus virkamatkasta Ruotsinsalmen meritaistelualueelle 22.–23.7.-67. Juhani Peltonen. 1967.*
- *Kotka, Ruotsinsalmen linnoitusten inventointi. 1966.*
- *Kotka, Ruotsinsalmi, Fregatti St. Nikolai 13.6.–21.6.1976. Vedenalaistutkimus. Eeva-Liisa Nieminen. 1976.*
- *Kotka, Ruotsinsalmi, Fregatti St. Nikolai 11.6.–22.6.1977. Vedenalaistutkimus. Leena Tammisto. 1977.*
- *Kotkan kuntainventointi, Mantereen historiallinen aika ja saaristo. Museovirasto. 2007.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*
- *Luonto linnoituksessa -projektin esiselvitysvaiheen loppuraportti. 2005.*
- *Luonto linnoituksessa -projektin laatimat hoito-ohjeet.*
- *Muistio Ruotsinsalmen meritaistelussa uponneen sotalaivan löydöstä ja tutkimuksista vuosina 1948–1960. Karl Reijasto.*
- *Ruotsinsalmen merilinnoituskasviston inventointi 2001-2003. 2004.*
- *Ruotsinsalmen meritaistelualueen arkeologinen inventointi 27.5. - 31.5.2013. Inventointiraportti. Museovirasto, 2013.*
- *Selostus kesällä 1962 suoritetusta sukellustyöstä. Vedenalaistutkimus. Boris Winterhalter. 1962.*
- *Selvitys Ruotsinsalmi-Kyminlinna -linnoituskokonaisuuden jäänteistä ja toimenpide-ehdotelma. Kymenlaakson museo. 1980.*
- *St. Nikolain tutkimus 1.7.–11.8.1984. Vedenalaiskoekaivaus. 1984.*
- *St. Nikolain tutkimus 18.6.–29.8.1985. Vedenalaiskoekaivaus. 1985.*
- *St. Nikolain tutkimus 24.7.–10.8.1986. Vedenalaiskoekaivaus. 1986.*
- *Kotkan Ruotsinsalmen linnakesaarten uhanalaisten kovakuoriaisten ja perhosten selvitys. Faunatica Oy 2006*
- *Ruotsinsalmen merilinnoituskasviston inventointi 2001-2003. Frank Hering.*

LANGINKOSKI JA KORELA

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Alue pitää sisällään vesialueen Norssalmen sillalta kohti Kyminlinnaa. Osa vesialueesta on jokea sekä koskialuetta.

Langinkoski on Kymijoen koski, jonka kautta Langinkoskenhaara laskee Suomenlahteen. Langinkosken alueeseen sisältyy luonnonsuojelualue, luonnonhoitometsä ja arboretum.

Kosken itäranta kuuluu Metsolan kaupunginosaan ja länsiranta Lankilan kaupunginosaan. Itärannalla on neljä ryhmäpuutarhaa: Langinlaakson, Metsolan, Langinkosken ja Korelan ryhmäpuutarhat. Kotkan Höyrypanimo sijaitsee Metsolan alueella niemellä muutaman metrin päässä rantaviivasta paikalla, jossa Kymijoki ja meri kohtaavat. Vuonna 1894 valmistuneeseen panimorakennukseen on saneerattu nykyaikaiset kokous-, koulutus- ja juhlatilat.

Langinkosken itärannalla sijaitsee Venäjän keisari Aleksanteri III:n rakennuttama kalastusmaja, joka vihittiin käyttöön vuonna 1889. Rakennus toimii nykyisin museona. Sen lisäksi alueella toimii kaksi kahvilaa. Keisarinmajan suojelualue on jäljellä oleva osa vanhaa Kruunupuistoa. Langinkosken keisarin maja, siihen liittyvät luontoalueet ja saaret muodostavat Kotkan matkailun yhden kärkekohteen. Langinkosken itärantaa pitkin kulkee Aleksanterinreitti, jonka varrella voi tutustua rannan luontoympäristöön. Aleksanterinreitti alkaa Norssaaresta ja jatkuu Kyminlinnaan.

Vesimassat vyöryvät kohti merta Langinkoskessa.

Koululaisryhmä Langinkosken keisarillisessa kalastusmajassa (kuva: Mari Hirsikallio).

74 Hovinsaareltä alueeseen kuuluvat jugendtyylinen Hovinsaaren koulu, Lahnakallionpuisto sekä Tukkisumanpuisto ja sen yhteydessä oleva lahti ja pienvenesatama. Etelässä alue rajoittuu Kivisalmeen ja rautatieasemaan.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Langinkosken ja Korelan alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

- *Aleksanterinreitti*
- *Korelan ryhmäpuutarha*
- *Kotkan höyrypanimo*
- *Langinkosken arboretum*
- *Langinkosken keisarillinen kalastusmaja ja siirtolohkareet*
- *Langinkosken luonnonsuojelualue*
- *Langinkosken ryhmäpuutarha*
- *Langinkoski*
- *Langinlaakson ryhmäpuutarha*
- *Metsolan ryhmäpuutarha.*

Käyttö ja tapahtumat

Kymijoen ranta-alueet ovat ahkerassa ulkoilu-, virkistys- ja vapaa-ajanlastuskäytössä.

Metsolan entinen Höyrypanimo oli vuosia tyhjillään. Nykyisin rakennus toimii juhla- ja kokoustiloina.

Perikotkalainen maisema, moottoriveneitä Hovinsaaren rannassa.

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- Kymijoen laakso. Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.
- Kymijoen Natura 2000-alue (FI0401001).
Valtioneuvoston päätös 20.8.1998, 1096/1996.
- Langinkoski. Luonnonsuojelulain (1096/1996) perusteella suojeltu alue 17.3.1995, asetus 382/1995.
- Langinkoski. Koskiensuojelulain (35/1987) perusteella suojeltu koskialue.
- Langinkosken ortodoksinen kappeli. Kirkkolain (985/2006) perusteella suojeltu.
- Langinkosken keisarillinen kalastusmaja (200061).
Valtioneuvoston päätös 18.10.1990, 2528/569/90.
- Langinkosken keisarillinen kalastusmaja. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).
- Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset:
 1. Langinkosken eteläpuoli, historiallinen kivirakenne (2644)
 2. Langinkosken varustukset, historiallinen puolustusvarustus (1000002072)
 3. Langinkoski, historiallinen kulkuväylä (1000009575)
 4. Myllykylän meriradiokeskus, historiallinen asuinpaikka (1000009577)
 5. Norssaari, historialliset kalliohakkaukset (1000005935)
 6. Sutelantien linnoitteet, historiallinen puolustusvarustus (1000009834).

Kartta 1:40 000, Alueen suojelukohteet, suojellut rakennukset mustalla, RKY-alue ruskealla värillä, luonnonsuojelualueet vihreällä värillä.

Langinkosken luonnonsuojelualueen kallioperä on tummaa viborgiittia, joka on rapakivigraniitin muunnos. Luonnonsuojelualue on luhtaisia ja lehtomaisia rantojaan lukuun ottamatta melko karu ja kivinen, mutta metsäkuvioiltaan vaihteleva, sisältäen paljon iäkstä puustoa. Luonnonhoitometsä on alueen rehevin osa. Kallioalueet ovat maisemallisesti tärkeitä.

Langinkosken luonnonsuojelukokonaisuuteen kuuluu erilaisia suojeltuja alueita, ytimenä perustettu luonnonsuojelualue, jonka eteläpuolella on luonnonhoitometsä. Valtaosa alueesta on eri tyyppistä metsää. Kasvillisuuden erikoisuus on alppikello. Alueelle on levinnyt haitallista vieraslajistoa. Metsähallitus on laatinut alueen hoidon perustaksi runkosuunnitelman.

Lahnakallion-Virolaisenpohjan alueella tavataan arvokkaaksi luokiteltavia elinympäristöjä, muun muassa vaahterametsikköjä, jotka saattavat täyttää luonnonsuojelulain luontotyyppin vaatimukset. Arvion tekee ELY-keskus.

Jokisuistossa tavataan uhanalaista hukkariisiä ja lietetatarta, koskialueella uhanalaista virtaludetta.

Langinkosken ja Korelan alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *hukkariisi*
- *lietetatar*
- *virtualude*
- *liito-orava*

ALUEEN RAKENNE

Kaavatilanne

Rautatieasema on rautatiealueella (LR). Rakennusta ei ole suojeltu asemakaavassa.

Hovinsaaren koulu sijaitsee opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueella (YO). Rakennus on suojeltu asemakaavassa.

Hovinsaaren lahden ranta-alueet ja Lintulahdentien ja Toukolantien varsi ovat puistoaluetta (VP). Lahnakallionpuisto on lähivirkistysaluetta (VL) ja puiston alueella on myös hautausmaa (H). Kymenlaakson keskussairaalan alueen kautta on kulkuyhteys lähivirkistysalueella (VL).

Höyrypanimon alue on yleisten- liike- ja asuinrakennusten korttelialue (YLA). Höyrypanimon rakennus ja panimomestarin talo ovat suojeltuja. Höyrypanimon pohjoispuolinen ranta-alue on lähivirkistysalue (VL), jossa on uimaranta-alue (VV) ja urheilu- ja virkistyspalvelualue (VU). Puistoon on merkitty Aleksanterinreitti. Puiston yhteydessä on venevalkama-alue (LV).

Metsolan ryhmäpuutarha sekä Langinlaakson ryhmäpuutarha on merkitty ryhmäpuutarha- ja palstaviljelyalueeksi (RP). Ryhmäpuutarhojen välissä sijaitsee rannikkoradioasema, joka on kaavassa yleisten rakennusten korttelialueella (Y/v).

Ryhmäpuutarhojen pohjoispuolella on Langinkosken luonnonpuisto, johon on merkitty Aleksanterinreitti. Alue on kaavassa merkitty luonnonsuojelualueeksi (SL). Luonnonsuojelualue käsittää keisarinmajan alueen. Luonnonsuojelualueen itäpuolella on puistoalue (VP), jossa sijaitsee Langinkosken ryhmäpuutarha (RP).

Aleksanterinreitti on merkitty alueen halki, ja se jatkuu Keisarinmajantienä.

Keisarinmajantien varrella olevat asuinrakennukset ovat kaavassa asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialuetta (AL). Rakennuksia ei ole suojeltu.

Korelan puisto on puistoaluetta (VP). Puistossa on pumppaamo, joka on yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten korttelialueella (ET). Korelan ryhmäpuutarha sijaitsee ryhmäpuutarha- ja palstaviljelyalueella (RP).

Moottoritien vierellä on suojaviheralue (EV), ja moottoritien pohjoispuolinen alue on kaavoittamatta.

Joen länsipuolella sijaitseva Kortesaari on kaavoittamaton ja Nuottasaari ja Taipaleensaari ovat luonnonsuojelualueita (SL). Taipaleensaaren länsipuolinen joenranta on puistoaluetta (VP/s), jossa olemassa oleva puusto on säilytettävä. Koskenniskanpuisto on puistoaluetta (VP), ja Korelassa on luonnontilassa säilytettävä puistoalue, joka on merkitty lähivirkistysalueeksi (VL). Lankilassa oleva luonnonmukainen uimapaikka on kaavassa merkitty uimala-alueeksi (UV). Moottoritien eteläpuolella on suojaviheralue (EV) ja moottoritien pohjoispuolella kaavoittamatonta.

Jokialue on vesialuetta (W) pohjoisesta päin Langinkoskentielle saakka.

Kunnallistekniset verkostot

Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kartta 1:40 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Langinkosken ja Korelan alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- vahvistaa alueella olevia luontoarvoja
- vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja
- vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja
- vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja
- parantaa alueen kulutuskestävyyttä
- edistää jalankulun ja pyöräilyn sujuvuutta alueella
- säilyttää alueen arvokkaat arkkitehtuurikohteet

Toimenpiteet

1. Päivitetään asemakaavat ja uusitaan ryhmäpuutarhojen ohjeet. Aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunkinhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan asemakaavalla tulee suojella seuraavat rakennukset ja alueet:

- Kotkan rautatieasema
- Korelan ryhmäpuutarha
- Langinkosken ryhmäpuutarha
- Langinlaakson ryhmäpuutarha
- Metsolan ryhmäpuutarha

Käydään läpi alueelle laaditut kaavat. Kaavamuutoksen yhteydessä arvioidaan rakennusten suojelutarve, kiinteistön käyttö ja mahdolliset toiminnalliset tarpeet myös Kotkan kansallisen kaupunkipuiston arvojen kannalta. Päivitetään samalla siirtolapuutarhaohjeet ja Höyrypanimon alueelle laaditaan hoitosuunnitelma ja korjausohjeet.

2. Parannetaan jalankulun ja pyöräilyn yhteyksiä. Merkitään Aleksanterinreitti maastoon.

3. Kehitetään Langinkosken keisarinmajan aluetta. Alueen kehittämisessä noudatetaan Metsähallituksen laatimaa hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Erityisesti torjutaan alueelle levinnyttä vieraslajistoa.

4. Parannetaan Höyrypanimon vesiliikenneyhteyksiä. Kunnostetaan olemassa olevia laituripaikkoja ja rakennetaan lisää laituripaikkoja.

5. Estetään vieraslajien leviäminen. Hävitetään Langinkosken sillan parkkialueen ympärillä sekä muualla alueella kasvavia haitallisia vieraslajeja. Tiedotetaan maanomistajille haitallisista vieraslajeista ja niiden torjumisesta.

6. Kunnostetaan arboretum. Kunnostetaan arboretum ja ylläpidetään sitä jatkossa hoitamalla.

7. Kunnostetaan Tukkisumanpuisto sekä Kivisalmen ranta-alueet.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Metsähallitus*
- *Siirtolapuutarhayhdistys ry:t: Korela, Metsola, Langinkoski ja Langinlaakso*
- *purjehdus- ja veneilyseurat*

Lisärakentamistarpeet

- *Kotkan höyrypanimon lisälaituripaikkojen rakentaminen*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjäännökset, inventointi. Museovirasto. 2007.*
- *Kotkan kaupungin siirtolapuutarhaohje. Vahvistettu ympäristölautakunnassa 12.06.2014. Päivitetty 4.7.2014.*
- *Kotkan keskussairaalan ympäristön luontoselvitys 2009. Luontoselvitys Kotkansiipi.*
- *Kotkan kuntainventointi, Mantereen historiallinen aika ja saaristo. Museovirasto. 2007.*
- *Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelma. Ympäristösuunnittelu ENVIRO oy. 4.8.2008.*
- *Kotkan Kymijoen luontoselvitykset 2004-2006. Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 2007.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*
- *Langinkosken luonnonsuojelualueen kasvillisuus. Metsähallitus 1989.*
- *Langinkosken luonnonsuojelualueen runkosuunnitelma. Metsähallitus. Sarja B. No 24.1995.*
- *Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. Metsähallitus. Sarja B 203. 2014*

KYMINLINNA JA HUUMANHAARA

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Kyminlinna on Hovinsaaren pohjoisosassa Kyminlinnan kaupunginosassa sijaitseva linnoitus. Se kuuluu osana venäläisten Kustaa III:n sodan (1788-1790) jälkeen rakennuttamaan Kaakkois-Suomen linnoitusjärjestelmään. Kyminlinna on viisikulmainen ja halkaisijaltaan noin 800 metriä. Linnoituksen kokonaispinta-ala on noin 74 hehtaaria ja se käsittää suuren osan Kyminlinnan kaupunginosasta. Linnoitusta ympäröivät keskeneräiset vallihaudat, jotka toimivat osana linnoituksen kuivattamiseksi tarkoitettua ojaverkostoa. Kyminlinnan itäosien varustuksien halki kulkee vuonna 1890 valmistunut Kotkan rata ja 1900-luvun alussa rakennettu Kymintie. Valtatie 7 leikkaa linnoituksen eteläosien ulkovarustuksia. Alueella on 23 rakennusta, joista suurin osa on ollut Suomen puolustusvoimien poistumisen jälkeen tyhjillään. Vaikka Kyminlinna on vuosia ollut suljettuna, on sen vallien vierustoilla polkuja ja reittejä, jotka ovat ulkoilijoiden käytössä. Myös Kuninkaantie kulkee Kyminlinnan kautta kohti Korkeakoskea.

Huumanhaara on Kymijoen itäinen laskuhaara, jossa joki laskee Huumanpohjan kautta mereen. Kansallisen kaupunkipuiston alueeseen kuuluvat Jokirannantien varren alueet ja Huumanhaaran vastarannan alueet.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Kyminlinna idästä katsottuna. Etualalla Kymijoen Huumanhaara, entinen rajajoki (kuva: Suomen ilmakuva Oy).

Lasten ja nuorten Art Festival- kulttuuritapahtuma Kyminlinnassa (kuva: Katri Korjus).

82 Kyminlinnan ja Huumanhaaran alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

- *Alinen Viipurintie eli Kuninkaantie*
- *Kyminlinnan linnoitus*
- *Kyminlinnan rantametsät*
- *Kyminlinnan siirtolohkareet*
- *Kyminlinnan varuskunnan entinen kerhorakennus*
- *Kyminlinnan varuskunnan entinen sauna*

Käyttö ja tapahtumat

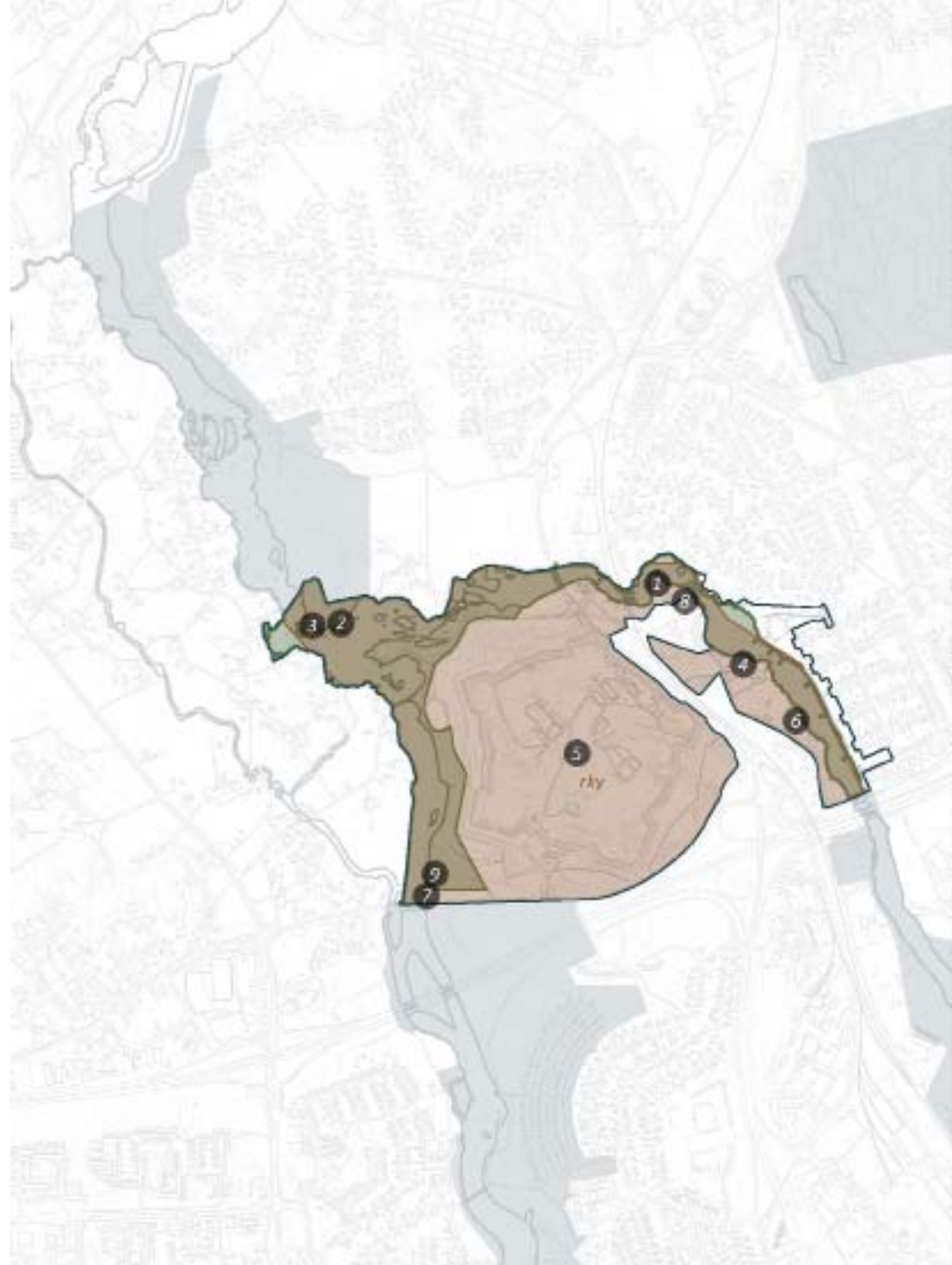
Jokialueet ovat virkistyskalastuksen ja veneilyn käytössä. Alueella järjestetään myös kasvi- ja lepakkoretkiä. Kyminlinna avataan yleiseen käyttöön ja sen uusia käyttömahdollisuuksia ollaan suunnittelemassa.

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- *Kyminlinna. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY)*
Kyminlinnan maalinnoitus, (MRL 132/1999).
- *Kymijoen laakso. Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.*
- *Kymijoen Natura 2000-alue (FI0401001). Valtioneuvoston päätös, 1096/1996.*
- *Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset:*
 1. *Hovinkoski, historiallinen kalastuspaikka (1000007241)*
 2. *Kokonkoski 1, historiallinen puolustusvarustus (1000009847)*
 3. *Kokonkoski 4, moderni puolustusvarustus (1000009850)*
 4. *Kymin kappeli, keskiaikainen hautapaikka (1000007242)*
 5. *Kyminlinna, historiallinen puolustusvarustus (1000002073)*
 6. *Rantatiilitehdas, historiallinen teollisuuskohde (1000007243)*
 7. *Sutelantie-Korela, historiallinen puolustusvarustus (1000007249)*
 8. *Vanha Kyminkartano, historiall., keskiaikainen asuinpaikka (1000007240)*
 9. *Kyminlinnan I maailmansodan linnoituslaitteet (1000009835)*

Kartta 1:20 000, Alueen suojelukohteet, RKY-alue ruskealla värillä, luonnonsuojelualueet vihreällä värillä.

Luontoarvot

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimpia elinympäristöjä Kyminginlinnan linnoituksen sisäosissa ovat lehdot, suot ja osin myös avokalliot. Alueella on vanhoja ja kookkaita lehtipuita, jotka tarjoavat elinympäristön monille harvinaisille hyönteislajeille. Pensaskerros suosii monipuolista pesimälinnustoa. Metsäalueilla on lahoppua, joka on tärkeä monien lintu-, hyönteis- ja sienilajien kannalta.

Kesäteatterin vieressä, linnoituksen koilliskulmassa on arvokas soistunut alue, jossa tavataan muun muassa rauhoitettua soikkokaksikkoa ja muinaistulokasta nurmilaukkaa.

Linnoitus on tärkeä niittylajiston elinympäristö. Rakenteiden kunnostuksen yhteydessä muurista tavattiin uhanalaista nuokkulapiosammalta. Linnoituksen lajiston ylläpito ja kehittäminen on otettu huomioon Luonto linnoituksessa -hankkeessa luoduissa hoito-ohjeissa.

Kymijoki ja ranta-alueet linnoituksen luoteis- ja länsipuolella kuuluvat Natura 2000 -verkostoon. Metsähallitus on laatinut ranta-alueelle hoitosuunnitelman.

Kyminlinnan ja huumahaaran alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *keltakynsimö*
- *koirankieli*
- *nuokkulapiosammal*
- *soikkokaksikko*
- *liuskaraunioinen*
- *ketoneilikka*
- *valkoselkätikka*

ALUEEN RAKENNE

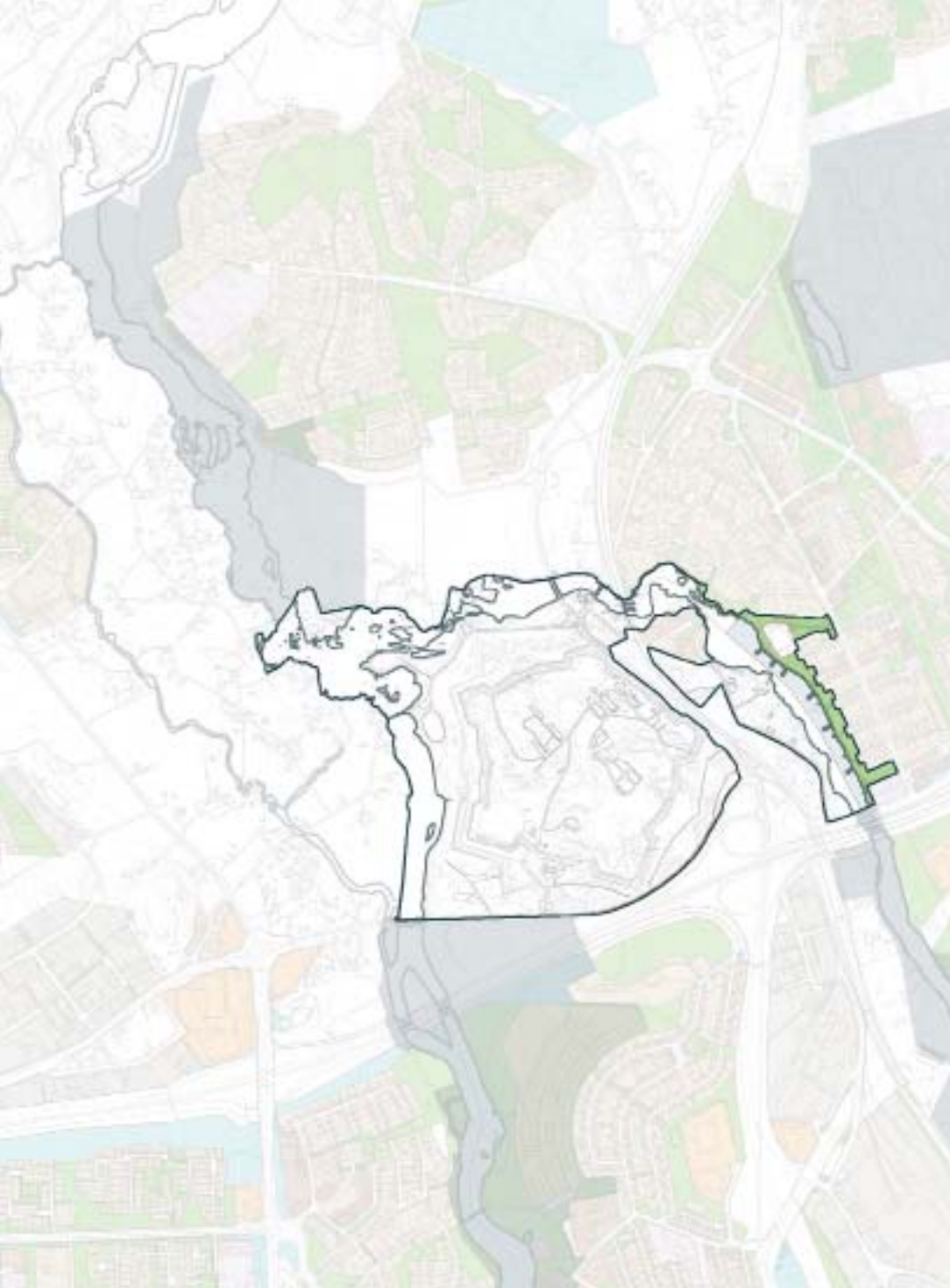
Kaavatilanne

Kyminlinna on osoitettu Kymenlaakson maakuntakaavassa suojelutavoittein valtakunnallisen merkityksensä ja kulttuuriympäristöluonteensa mukaisesti. Sitä koskee maakuntakaavassa muinaisjäännösalueen merkintä. Kyminlinnaan sisältyvät arkeologisen kulttuuriperinnön, rakennetun kulttuuriympäristön, kulttuurimaiseman ja luonnonympäristön arvot on samoin perustein myös sisällytetty vahvistettuun Kymijoen eteläosan osayleiskaavaan.

Osayleiskaavassa Kyminlinnan pääkäyttö on tarkoitus osoittaa osin muinaisjäännösalueeksi (SM), osin luonnonsuojelualueeksi ja muinaismuistoalueeksi (SL/SM) sekä osin muinaisjäännösalueeksi sekä palvelujen ja hallinnon alueeksi (SM/P/s ja SM/P). Kyminlinnan linnoituksen länsireuna rajautuu Metsähallituksen hallinnoimaan luonnonsuojelualueeseen.

Kyminlinnan molemmat kasarmirakennukset, portit, vartiotuvat ja varuskuntakerho on osoitettu osayleiskaavassa rakennuskulttuurikohteeksi (rk), joiden suojelun toteuttamistapa ratkaistaan asemakaavoituksen ja/tai lupakäsittelyn yhteydessä museoviranomaisia kuullen.

Kyminlinnan suojeluarvojen turvaamisen ja käytön kehittämisen yksityiskohtaisemmaksi yhteensovittamiseksi ei ole voimassa tai vireillä olevaa asemakaavaa. Rakennuksia ei ole myöskään suojeltu lailla rakennusperinnön suojelemisesta.

Kunnallistekniset verkostot

Kyminlinnan alueen rakennuksille aikoinaan rakennetut vesi- ja viemäri-verkostot eivät ole enää käyttökunnossa. Linnoituksen sisäpuolisten alueiden kunnallistekniikka on siksi uudistettava. Kunnallistekniikkaa uudistettaessa vältetään kaivamista mahdollisimman paljon ja sijoitetaan uudet putkilinjat vanhoja putkilinjojen sijainneille.

Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV ja Kyminlinna – Hoito-, käyttö- ja kehittämissuunnitelma -julkaisussa mainitut periaatteet.

Kartta 1:20 000 alueen ajantasainen asemakaavakartta.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Kyminlinnan ja Huumanhaaran alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- vahvistaa alueella olevia luontoarvoja
- vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja
- vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja
- vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja
- parantaa alueen kulutuskestävyyttä
- edistää jalankulun ja pyöräilyn sujuvuutta alueella
- edistää alueen matkailupalveluita
- edistää alueen virkistyskalastusmahdollisuuksia

Toimenpiteet

- 1. Säilytetään Kyminlinnan luontoarvot.** Alueen monipuolinen luonto ja lajisto huomioidaan alueen käytössä ja suunnittelussa. Linnoituksen sisäosissa olevista arvokkaista luontotyypeistä – lehdoista, soista ja avokallioista – säilytetään ainakin edustavimmat alueet. Vanhimmat ja kookkaimmat lehtipuut säilytetään. Pensaskerrosta harvennetaan vain kevyesti, jotta pesimälinnusto ei yksipuolistu etenkin lehtokuvioilla. Metsäalueilla jo olevaa tai jatkossa syntyvää lahopuuta ei poisteta. Ranta-alueen lehdot eivät tarvitse tällä hetkellä hoitoa ja niissä olevaa puustoa ei käsitellä. Vierasperäistä kasvilajistoa poistetaan. Vallialue ennallistetaan kedoksi. Vallialueen säilyminen kasvillisuudesta avoimena auttaa olemassa olevien rakenteiden säilymistä. Heinäkasvillisuus leikataan tai niitetään alas. Puuvartinen kasvillisuus raivataan pois. Alueen hoito voidaan järjestää myös pitämällä alueella laiduntavia kotieläimiä, kuten lampaita. Alueen hoito toteutetaan Luonto linnoituksessa -hankkeen hoito-ohjeiden mukaan huomioiden lajistolliset arvot ja vaatimukset. Alueen yli sata vuotta vanhat petäjät inventoidaan ja suojellaan.

- 2. Selvitetään Kyminlinnan muinaisjäännökset ja sotahistorialliset rakenteet.** Kyminlinnan käytön vaikutukset arkeologiseen ja rakennettuun kulttuuriperintöön voidaan arvioida vasta sen jälkeen, kun alueen kaikki muinaisjäännökset ja sotahistorialliset rakenteet on kattavammin selvitetty. Muinaisjäännösten ja sotahistoriallisten rakenteiden säilyneisyyden yksityiskohtainen arviointi edellyttää arkistolähteisiin ja paikalla tehtäviin tutkimuksiin nojautuvaa aiempia arkeologisia tutkimuksia täydentävää tarkkuusinventointia.

- 3. Tehdään Kyminlinnan rakennuksille kuntotutkimus.** Kyminlinnan rakennusten säilyminen edellyttää nykyisen tuhoutumiskehityksen pysäyttämistä. Rakennuksista laaditaan kuntotutkimukset, joiden perusteella voidaan suunnitella ja arvioida tarvittavat korjaustoimenpiteet.

- 4. Täydennysrakentamisessa ja peruskorjaamisessa huomioidaan alueen luonto- ja kulttuuriympäristön arvot.** Mahdollinen uudisrakentaminen sijoitetaan alueelle niin, etteivät puurakenteiden päälle perustetut vallit vahingoitu. Pohjanvahvistuksia ja puupaalutuksia on osalla päämuuria, vallihautaa, vastamuuria ja kasematti-alueella. Rakennettaessa alueen pohjavesitilannetta ei heikennetä. Pohjaveden pinnalle on määriteltävä korko puurakenteiden säilymisen turvaamiseksi, veden pinnan tasoa pidetään yllä padotuksin ja ojien kaivusvyöhyksien määrittelyllä. Kyminlinnan pintavesien hallinta ja kuivatus toteutetaan 2014 suunnitelman mukaan. Uusien kulkuteiden puhkaisemista tai vanhojen laajentamista ei voida toteuttaa ilman huolellisia selvityksiä. Rakennusten kunnostaminen yhteydessä ne liitetään vesi- ja viemäriverkkoon. Rakennukset otetaan jatkuvaan käyttöön niiden kunnon ylläpitämiseksi.

- 5. Kehitetään Kyminlinnan jalankulun ja pyöräilyn reittejä.** Olemassa olevia reittejä kunnostetaan ja huolletaan. Rakennetaan uusia reit-tiyhteyksiä. Sijoitetaan reiteille opasteet ja valaistus. Aidataan vaa-ralliset alueet ja varmistetaan turvallinen kulun ohjaus. Tiedotetaan reiteistä kaupungin liikuntapalveluiden kautta sekä esimerkiksi ilmoit-tamalla reitit Metsähallituksen ylläpitämään, verkossa toimivaan reit-tipalveluun.
- 6. Parannetaan Kyminlinnan saavutettavuutta.** Rakennetaan linnoi-tuksen ulkopuolelle pysäköintipaikkoja henkilöautoille ja linja-au-toille. Sijoitetaan alueelle pyörätelineitä ja -katoksia. Parannetaan Kyminlinnaan johtavaa opastusta muun muassa pyöräreittien ja Aleksanterinreitin varsilla. Kehitetään Kyminlinnan saavutettavuut-ta myös rautateitse ja vesitse. Selvitetään Kyminlinnan junaseisak-keella pysähtyvien junavuorojen lisäämismahdollisuus. Sijoitetaan junaseisakkeelle opaste Kyminlinnasta ja kansallisesta kaupunki-puistosta. Hyödynnetään junarataa tarjoamalla elämyksellisen juna-matkan historiallisella junalla esimerkiksi Kotkan keskustasta, jolloin Kyminlinnassa käynnin voi liittää muihin seudulla tarjottaviin matkai-lukohteisiin. Rakennetaan Kyminlinnan ranta-alueelle vierasvenelai-turi. Kehitetään vuoroveneliikennettä ja matkailua palvelevaa veneliikennettä yhdessä veneilyalan yrittäjien kanssa.
- 7. Kehitetään Kyminlinnaa matkailukohteena.** Rakennetaan alueelle retkeilypaikkoja grillauspisteineen sekä yleisökäymälät. Sijoitetaan alueelle infokeskus, joka tarjoaa tietoa Kyminlinnasta, lähialueen mat-kakohteista sekä Kotkan kansallisesta kaupunkipuistosta. Tuodaan esille Kyminlinnan historiallisia arvoja ja kohteita opasteilla ja infotau-luilla. Järjestetään alueella opastettuja retkiä. Hyödynnetään lisäksi verkon kautta toimivaa opasjärjestelmää.
- 8. Kehitetään Kyminlinnaa yleisötapahtumapaikkana.** Rakennetaan alueelle tapahtumajärjestämisen vaatima infra, kuten vesi-, viemä-ri- ja sähköjärjestelmät. Rakennetaan tapahtuma-aukio ja yleisön liikkumista varten reitistö. Kyminlinna kytketään Kotkassa järjestettä-viin vuosittain toistuviin tapahtumiin, kuten Lohisoitto ja Meripäivät. Meripäivien aikaan voisi Kyminlinnassa olla järjestettynä telttakylä-majoitus sekä kuljetus keskustan ja Kyminlinnan välillä.
- 9. Kehitetään Kyminlinnaa luontokoulupaikkana.** Tuotetaan kohtees-ta oppimateriaalia ja toteutetaan alueelle opetusta tukevia opasteita, reittejä ja rakenteita.
- 10. Kehitetään Huumanhaaran virkistystoimintoja ja -palveluita.** Kaavoitetaan Huumanhaaran ranta-alue huomioiden kalastus-, ve-neily-melonta-, koskenlasku- ja uintiharrastuksen vaatimukset. Sijoitetaan alueelle vene- ja pyörävuokraus-, kahvila-, ravintola- ja pienimuotoisia majoituspalveluita sekä pysäköinti-, laitur- ja uintipaikkoja.
- 11. Kehitetään Jokirannantien varren matkailupalveluita.** Kaavoitetaan alueelle matkailua palvelevia toimintoja, jotka tukevat Kyminlinnan käyttöä. Sijoitetaan alueelle esimerkiksi vene- ja pyörävuokraus-, kah-vila-, ravintola- ja pienimuotoisia majoituspalveluita sekä pysäköinti-, laitur- ja uintipaikkoja.
- 12. Kehitetään Aleksanterinreitin jatkoa Huumanhaaran yli.** Selvitetään mahdollisuutta sillan toteuttamiselle Käärmeniemenestä yli Huumanhaaran. Sillan rakentamisen vaikutukset tulee arvioida ennen hankkeeseen ryhtymistä. Tuodaan esille opastein Suuren Rantatien eli Kuninkaantien eli Alisen Viipurintien historiaa ja merkitystä alueel-la.

- 13. Laaditaan alueelle asemakaava** edellä luetellut asiat huomioiden. Aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan asemakaavalla tulee suojella seuraavat rakennukset ja alueet: Kyminlinnan varuskunnan ent. sauna, Kyminlinnan varuskunnan ent. kerhorakennus.
- 14. Estetään vieraslajien leviäminen.** Hävitetään alueella kasvavia haitallisia vieraslajeja. Tiedotetaan maanomistajille haitallisista vieraslajeista ja niiden torjumisesta.

88 Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Metsähallitus*
- *Senaatti-kiinteistöt*
- *Museovirasto*
- *Kymenlaakson pelastuslaitos*
- *Kotkan Matkailuoppaat ry*
- *purjehdus- ja veneilyseurat*
- *kalastusyritykset ja -yhdistykset*
- *VR*
- *Luontokoulu Haili*

Lisärakentamistarpeet

- *Matkailua ja tapahtumien järjestämistä palvelevien rakennusten ja rakenteiden rakentaminen.*
- *Kyminlinnan käyttöä palvelevien pysäköintialueiden rakentaminen.*
- *Kyminlinnan kulkuyhteyksien sekä jalankulun ja pyöräilyn reittien peruskunnostus ja lisärakentaminen.*
- *Vieraslaiturin rakentaminen Kyminlinnan ranta-alueelle*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Kotka, Kyminlinna, Kymin kappeli ja Vanha Kymenkartano. Keskiaikaisen kappelin ja kartanon alueen koekaivaus. Kymenlaakson museo. 2003.*
- *Kotka, Ruotsinsalmen linnoitusten inventointi. 1966.*
- *Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjännökset, inventointi. Museovirasto. 2007.*
- *Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelma. Ympäristösuunnittelu ENVIRO oy. 4.8.2008.*
- *Kotkan Kyminlinna, Kaivaustutkimus. Museovirasto. 2006.*
- *Kotkan Kyminlinnan kaivaus, Suvorovin linnoituksen kartoitus ja Kyminlinnan ympäristön sotahistoriallisten kohteiden inventointi. Museovirasto. 2005.*
- *Kotkan Kyminlinnan koekaivaus, kartoitus ja maaperän kunnostuksen arkeologinen valvonta. Museovirasto. 2004.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*
- *Kyminlinna – Hoito-, käyttö- ja kehittämissuunnitelma. Työryhmän muistio 31.5.2016.*
- *Kyminlinnan pintavesien hallinta ja kuivatussuunnitelma. Ympäristösuunnittelu Harju-Soini. 2014.*
- *Selvitys Ruotsinsalmi-Kyminlinna -linnoituskokonaisuuden jäänteistä ja toimenpide-ehdotelma. Kymenlaakson museo. 1980.*
- *Valtatien 7 uuden linjauksen inventointi välillä Loviisa-Kotka, Museovirasto. 2005.*

Alue 9

SIIKAKOSKI

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

Yleiskuvaus

Siikakoski sijaitsee jokisuulta kolme kilometriä ylävirtaan. Alue on suosittu virkistyskalastuspaikka helpon saavutettavuutensa ja helpohkon kalastettavuutensa vuoksi. Siikakoski rajoittuu etelässä Kyminkartanon alueeseen.

Kokonkoski on suosittu virkistyskalastusalue Kyminlinnan pohjoispuolella.

Pohjoisessa alue rajoittuu Koivukosken voimalaitokseen, joka on vesivoimala Kymijoen Koivukoskenhaarassa. Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat Koivukoskenhaaran jokialue, joen itäpuoliset ranta-alueet ja Koivulan 6-reikäinen harjoittelu- ja Pay&Play-golfkenttä.

Siikakoskessa sijaitsevilla Munkkisaarilla on vanha tsasouna ja itärannalla Munkkisaaren maja, jossa toimii kahvila-ravintola Villa Munkholma. Majan eteläpuolella on monilajinen Siikakosken arboretum.

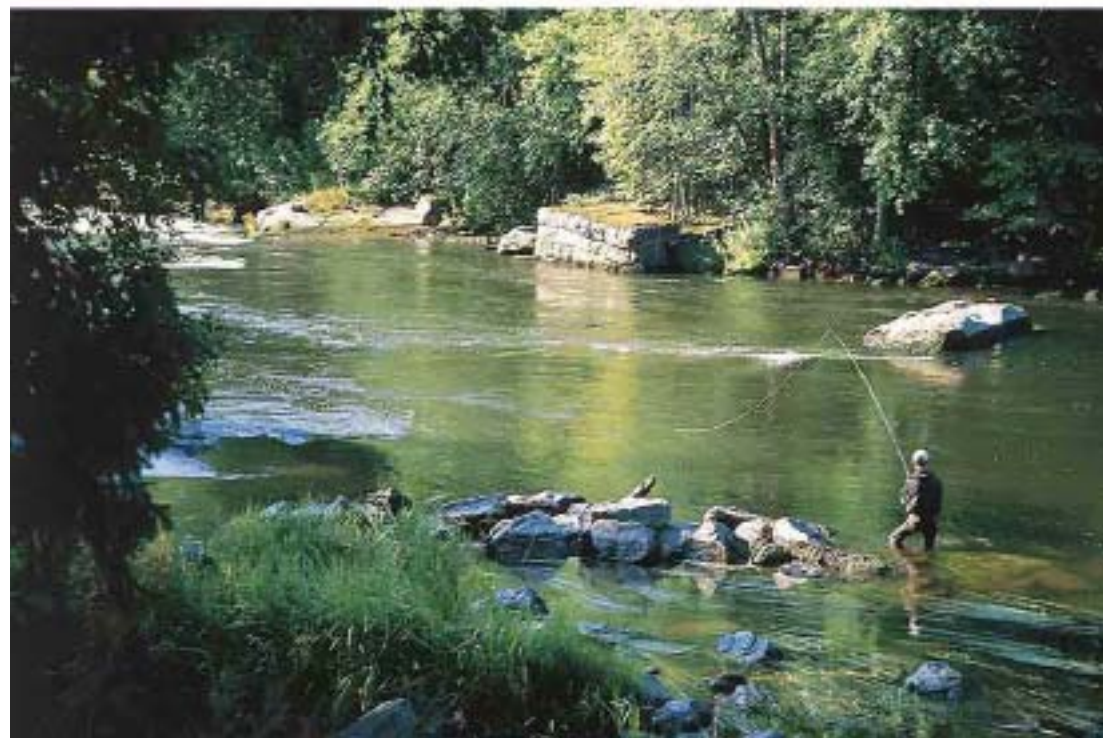
Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Siikakosken alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohdet

- *Kokonkosken jalopuumetsikkö*
- *Kokonkoski*
- *Koivukoski*
- *Koskenäyräs*
- *Munkkisaari ja siellä oleva kappeli*
- *Siikakoski sekä Siikakosken arboretum*

Munkkisaarella sijainnut luostari (kuva: Museovirasto).

Mies Siikakoskessa (kuva: Kari Taimisto).

Käyttö ja tapahtumat

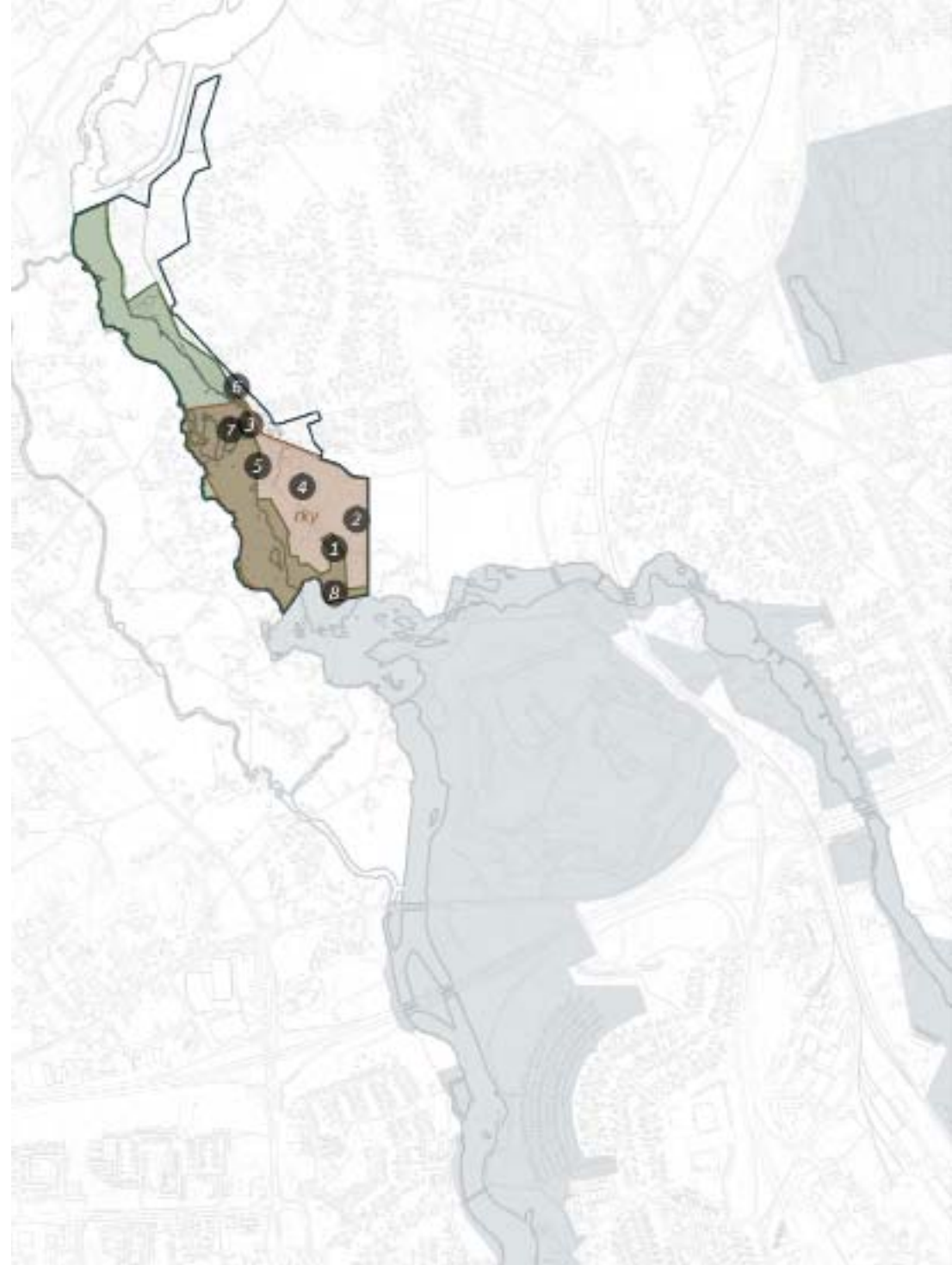
Vesialueet ovat suosittuja kalastus- ja veneilyalueita. Siikakosken ranta-alueet ovat ahkerassa virkistys- ja ulkoilukäytössä.

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- *Kymijoen Natura 2000-alue (FI0401001). Valtioneuvoston päätös 20.8.1998, 1096/1996.*
- *Kokonkosken jalopuumetsikkö. Luonnonsuojelulain (1096/1996) perusteella suojeltu, Kaakkois-Suomen Ympäristökeskuksen päätös, Dnro KAS-2003-L-180253.*
- *Kokonkoski. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) Kyminlinnan maalinnoitus, (MRL 132/1999).*
- *Kymijoen laakso. Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.*
- *Kokonkoski ja Siikakoski. Koskiensuojelulain (35/1987) suojellut koskialueet.*
- *Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset:*
 1. *Kokonkoski 3, historiallinen puolustusvarustus (1000009849)*
 2. *Mahdollinen muinaisjäännös: Kyminkartanon alueen kaivannot, historiallinen puolustusvarustus (1000002071)*
 3. *Siikakoski, historiallinen kalliohakkaus (1000006112)*
 4. *Siikakoski 1, historiallinen puolustusvarustus (1000009851)*
 5. *Siikakoski 2, historiallinen puolustusvarustus (1000009852)*
 6. *Siikakoski 3, historiallinen puolustusvarustus (1000009853)*
 7. *Siikakoski Munkholma, historiallinen kulkuväylä (1000009670)*
 8. *Kokonkoski 2, historiallinen puolustusvarustus (1000009848)*

Kartta 1:20 000, Alueen suojelukohteet, RKY-alue ruskealla värillä, luonnonsuojelualueet vihreällä värillä.

92 Luontoarvot

Siikakosken lehtomaiset saaret ja ranta-alueet kuuluvat Natura 2000-verkostoon. Erityisen hienoja kohteita ovat Kokonkosken pähkinäpuulehto ja jalopuumetsikkö sekä Munkkisaari. Erityiskohde on myös alueelle perustettu yksityinen puulajipuisto.

Siikakosken alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *liito-orava*
- *valkoselkätikka*
- *virtalude*

ALUEEN RAKENNE

Kaavatilanne

Alueella on voimassa Kymijoen eteläosan osayleiskaava.

Asemakaavoitetut alueet ovat:

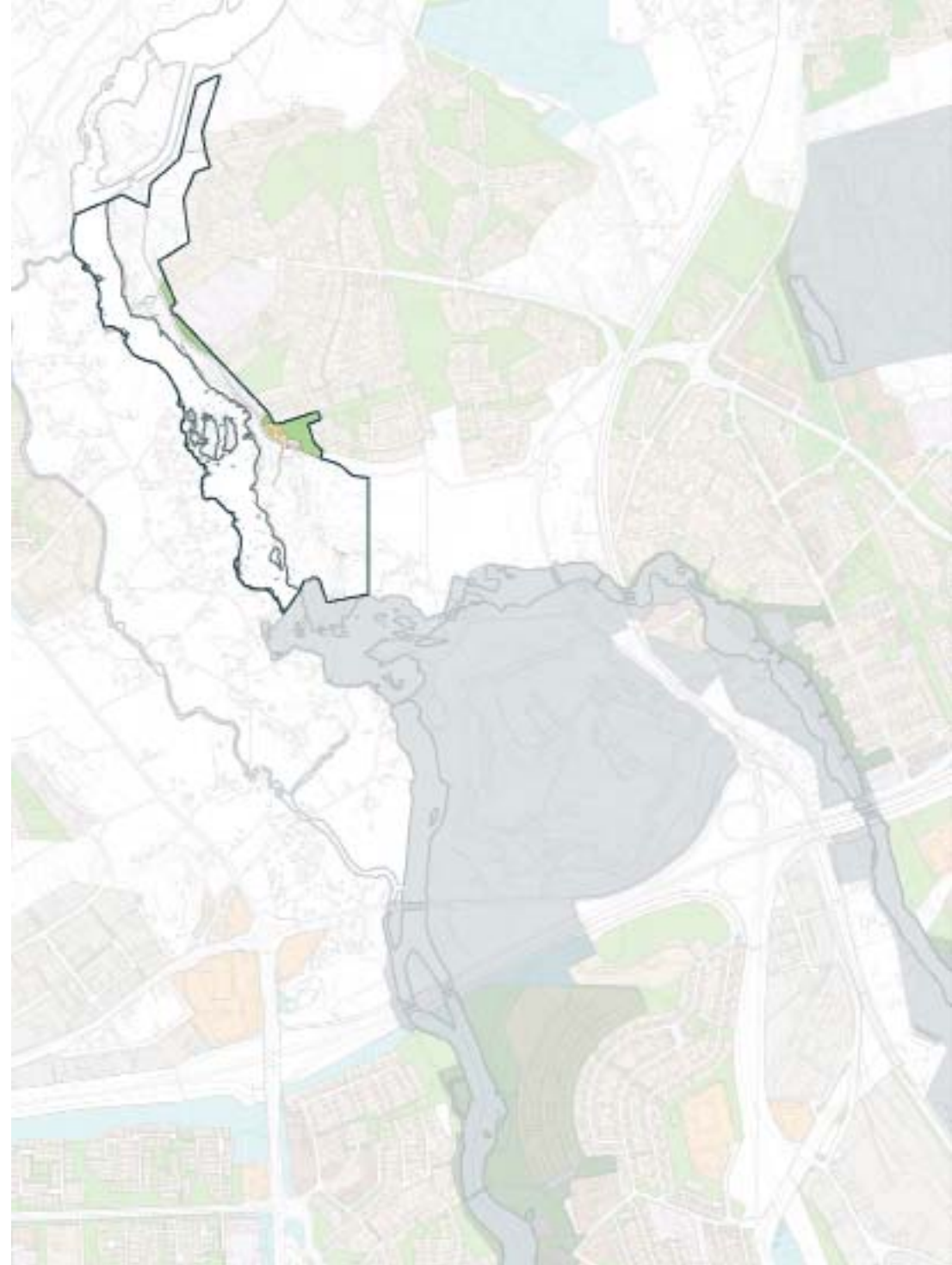
- *Munkkisaaren maja: matkailua palvelevien rakennusten korttelialue, joka on kulttuurihistoriallisesti merkittävä muinaismuistoalue, jolla oleviin muinaisjäänköksiin ei saa kajota ilman asianmukaista lupaa (RM/mu)*
- *Munkkisaaren majan itäpuoli: autopaikkojen korttelialue (LPS) sekä lähivirkistysalue (VL)*
- *Munkkisaaren majan länsipuoli: puistoalue (VP)*
- *Jokipolun itäpuoli: lähivirkistysalue (VL).*

Muuten joen varren alueita ei ole asemakaavoitettu.

Kunnallistekniset verkostot

Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kartta 1:20 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Siikakosken alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- *vahvistaa alueella olevia luontoarvoja*
- *vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja*
- *vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja*
- *vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja*
- *parantaa alueen kulutuskestävyyttä*
- *edistää jalankulun ja pyöräilyn sujuvuutta alueella*
- *edistää alueen matkailupalveluita*
- *edistää alueen virkistyskalastusmahdollisuuksia*

Toimenpiteet

- 1. Kehitetään alueen polkureitistöä.** Parannetaan Siikakosken arboretumin polkuverkostoa ja tehdään Aleksanterin reitille jatkoa. Servitetään mahdollisuutta ja tarvetta rakentaa jalankulun sillat Munkkisaareen. Otetaan huomioon Munkkisaaren luontoarvot ja kulutusherkkyys.
- 2. Parannetaan arboretumin opasteita.** Nimetään arboretumissa kasvavat puulajit ja toteutetaan alueelle opaskartta.
- 3. Poistetaan vieraslajeja.** Hävitetään alueella kasvavaa jättipalsamia sekä erityisesti arboretumin alueella kasvavan alaskankleitonian kasvustoja. Tiedotetaan maanomistajille haitallisista vieraslajeista ja niiden torjumisesta.
- 4. Ohjeistetaan Natura-alueiden hoito.** Laaditaan Kymijoen Natura 2000-alueelle hoito-ohjeet, joissa huomioidaan periaatteet muun muassa kulun ohjaamiseen ranta-alueilla.
- 5. Kehitetään virkistyskalastusta tukevia toimintoja ja palveluita.** Parannetaan ranta-alueiden kalastuspaikkoja. Rakennetaan tauko- paikkarakenteita, kuten laavuja, penkkejä, pöytiä ja vapatelineitä, uusitaan kalapaikkaopastus ja rakennetaan pysäköintipaikkoja kalastuspaikkojen läheisyyteen. Tuetaan kalataloudellisia koskikunnostustoimia. Koskikohteiden saavutettavuuden parantaminen opastein pääteiltä saakka.
- 6. Edistetään Munkkisaaren majan ravintolatoimintaa.** Laaditaan kohteelle korjausohjeet. Edistetään ympäristöä huomioiden Munkkisaaren majan ja sen ravintolapalveluiden kehittämistä. Lisätään alueen markkinointia ja näkyvyyttä kaupungin tiedotuksessa ja matkailumarkkinoinnissa.
- 7. Aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan asemakaavalla tulee suojella Munkkisaaren kappeli.**

94 Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Kaakkois-Suomen ELY-keskus*

Lisärakentamistarpeet

- *Virkistyskalastusta palvelevien rakenteiden ja opasteiden rakentaminen.*
- *Virkistyskalastusta palvelevien pysäköintialueiden rakentaminen.*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Koivukosken alapuolisen jokialueen koskikunnostussuunnitelma.*
- *Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjäännökset, inventointi. Museovirasto. 2007.*
- *Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelma. Ympäristösuunnittelu ENVIRO oy. 4.8.2008.*
- *Kotkan kuntainventointi, Mantereen historiallinen aika ja saaristo. Museovirasto. 2007.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*
- *Koskipuiston perustamissuunnitelma, Azalea maisemasuunnittelu Oy 2018*
- *Esitys Kymijoen kalastuksen ja kalakannan kehittämiseksi, Kari Taimisto Varsinais-Suomen ELY-keskus 2018*

Alue 10

JUMALNIEMI

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

96 ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Jumalniemen kaupunginosa sijaitsee Kolkansaaren eteläosassa rajoit-
tuen pohjoisessa valtatiehen 7. Kansalliseen kaupunkipuistoon kuulu-
vat Jumalniemen ranta-alueet ja Jumalniemen kummallakin puolella
olevat vesialueet: Huumanpohja länsipuolella ja Kyminsuu itäpuolella.
Jumalniemessä sijaitsee isoja siirtolohkareita ja uittokauden rakenteiden
jäänteitä. Rehevien ranta-alueiden ja kalliolakien lomaan on muodostunut
polkuverkosto.

Jumalniemen eteläisimmässä kärjessä sijaitsivat 1800-luvun puolelta
1900-luvun puoliväliin Jumalniemen saha sekä sitä ympäröinyt kyläyh-
teisö. Kymijoen suulla sijaitsivat myös uittoväylän erottelualue sekä sen
yhteydessä ollut Kyminsuun kylä. Uitto sekä siihen liittyvä erottelu päät-
tyivät 1960-luvulla ja käytännössä alueella olleet kylät sekä uittolaitteet
purettiin 1970-lukuun mennessä. Alueella on edelleen nähtävillä runsaas-
ti uittolaitteiden jäänteitä sekä rakennusten kivijalkoja.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tar-
kemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkai-
sussa.

Korkeakosken jokihaaran päätteenä ollut tukkien erottelualue (kuva: Sunila Oy).

Aikaa uhmaava riippusilta Kymijoen yllä.

Jumalniemen alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvo-kohteet

- *Huumanmetsä*
- *Huumanpohja*
- *Jumalniemen rantametsät*
- *Jumalniemen siirtolohkareet*
- *Jumalniemen uittorakenteet*
- *Kyminsuu*

Käyttö ja tapahtumat

Jumalniemen ranta-alueita käytetään ulkoiluun. Karhulan koulut käyttävät niitä myös opetuksessa luontokohteina. Vesialueet ovat veneilykäytössä.

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- *Hovinkoski. Koskiensuojelulain (35/1987) perusteella suojeltu koskialue.*
- *Jumalniemen rantametsä, perustettu luonnonsuojelulain mukaiseksi luonnonsuojelualueeksi 7.12.2017*
- *Karhulan teollisuusympäristö. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).*
- *Muinaismuistolain (295/1963) perusteella suojellut muinaisjäännökset, mahdolliset muinaisjäännökset ja muut kulttuuriperintökohteet:*
 1. *Muu kulttuuriperintökohde: Jumalniemen ilmantorjuntapatterit, moderni puolustusvarustus (1000009873)*
 2. *Jumalniemi, historiallinen kivilouhos (1000006108)*
 3. *Mahdollinen muinaisjäännös: Jumalniemi 3 (10000023015)*
 4. *Jylppy, Ruotsinsalmen sotilassairaala (1000003668)*
 5. *Muu kulttuuriperintökohde: Uusikylä 1, puolustusvarustus (1000009870)*
 6. *Muu kulttuuriperintökohde: Uusikylä 2, puolustusvarustus (1000009871)*
 7. *Muu kulttuuriperintökohde: Uusikylä 3, puolustusvarustus (1000009872)*

Kartta 1:20 000, Alueen suojelukohteet, RKY-alue ruskealla värillä, luonnonsuojelualueet vihreällä värillä.

Luontoarvot

Ranta-alueen kalliometsissä ja luhta- ja korpialueilla on monimuotoisuus-arvoja, jotka täyttävät METSO-kriteeristön. Huumanpohja länsirannan Huumanmetsä on arvokas vanhan metsän alue. Huumanpohjassa tavataan Suomen laajin ja runsain hukkariisiesiintymä. Jokisuisto on myös linnustoltaan monipuolinen. Huumanpohjasta on tavattu vaarantunutta uposkuoriaislajia.

Jumalniemen alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *hukkariisi*
- *juurtokaisla*
- *paunikko*
- *kaislakuoriainen*
- *pikkutikka*
- *valkoselkätikka*

ALUEEN RAKENNE

Kaavatilanne

Alueella on voimassa Kymijoen eteläosan osayleiskaava.

Jumalniemi on pääosin asemakaavoittamatta. Karhulan Hovin vastarannalla sijaitsee lähiviheralueeksi (VL) kaavoitettu alue, jolla sijaitsee suojeltuja sotahistoriaan liittyviä rakenteita.

Kunnallistekniset verkostot

Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kartta 1:20 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Jumalniemen alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- *vahvistaa alueella olevia luontoarvoja*
- *vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja*
- *vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja*
- *vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja*

Toimenpiteet

1. Kehitetään alueen polkureitistöä. Rakennetaan kosteikkoalueille pitkospuut. Kunnostetaan polkuja. Toteutetaan reitistön opastus. Selvitetään lintutornin rakentamismahdollisuus.

2. Kunnostetaan jokivarren uittorakenteita. Selvitetään, miltä osin rakenteita voidaan ennallistaa ja kunnostaa. Erityisesti varmistetaan Jumalniemen ranta-alueen uittorakenteiden säilyminen ja kunnostaminen. Laaditaan uittorakenteiden ennallistamiselle, kunnostamiselle ja uusimiselle ohjeet.

3. Kehitetään ja parannetaan kulkureittejä. Kaupungin tavoitteena on rakentaa jalankulun ja pyöräilyn yhteys Kotkansaarelta Karhulaan Hovinsaaren ja Jumalniemen kautta.

4. Kunnostetaan riippusilta. Kunnostetaan Antientien päässä oleva riippusilta kevyen liikenteen kulkua varten.

5. Kehitetään vesiliikenteen reittejä, olosuhteita ja oheispalveluja.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Kaakkois-Suomen ELY-keskus*
- *Karhulan Korvenkävijät ry*
- *Karhulan koulut*
- *Kotkan Pelastuskoirayhdistys ry*
- *Ympäristöministeriö*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Kotka, Jylppy, Ruotsinsalmen sotilassairaala. 1800-luvun alkuun ajoittuvan sairaala-alueen inventointi ja koekuopitus, Inventointi- ja kaivauskertomus. Kymenlaakson maakuntamuseo. 2004.*
- *Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjäännökset, inventointi. Museovirasto. 2007.*
- *Kotkan kaupungin omistamien alueiden METSO-inventoinnit.*
- *Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelma. Ympäristösuunnittelu ENVIRO oy. 4.8.2008.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*
- *Väliraportti ruokokuoriaistutkimuksesta Kaakkois-Suomessa 2015. Kymijoen vesi- ja ympäristö ry:n tutkimusraportti no 334/2016.*

Alue 11

KORKEAKOSKI JA ÄIJÄNVUORI

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

Yleiskuvaus

Alue sisältää valtaosan Äijänvuoren virkistysalueesta, mukaan lukien Tampsan montun, joka on hiekkaottamosta syntynyt lampi. Tampsan monttu toimii uimapaikkana. Äijänvuoren alue on kallioista, metsäistä ja kumpuilevaa maastoa, jossa kulkee lukuisia ulkoilureittejä ja talvisin hiihtolatuja. Äijänvuorella on myös näkötorni.

Lisäksi alueeseen kuuluu jokialue Karhulan urheilualueelta Korkeakoskelle sekä joen ranta-alueet. Korkeakoskella on kalaporras sekä suojeltuja voimalarakennuksia.

Joen itäpuolella Helilässä sijaitsevat Kymin kirkko ja Kymin vanha hautausmaa. Vanhalla hautausmaalla on muiden merkittävien vaikuttajien joukossa muun muassa Aleksader von Nordmannin ja Nikolai Sinebrychoffin isän – Pjotr Sinebrychoffin (Sinebrjuhov) – haudat. Nordmann oli Ruotsisalmessa syntynyt Suomen johtava luonnontieteilijä. Sinebrychoff oli arvostettu kauppias ja oluen keittäjä Kymin seudulla.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Korkeakosken jokihaara. Edustalla Kymin kirkkopuisto, ylempänä Korkeakosken teollisuusalue.

Lohi on käynyt koukuun Korkeakoskella.

Korkeakosken ja Äijänvuoren alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

- Korkeakosken entinen puuhiomo ja muut alueen rakennukset
- Korkeakosken vanha voimalaitos
- Korkeakosken voimalaitokset
- Korkeakoski
- Kymin kirkko
- Kymin seurakuntatalo
- Kymin vanha hautausmaa ja kappeli
- Äijänvuori.

Käyttö ja tapahtumat

Äijänvuori on aktiivisessa ulkoilu- ja virkistyskäytössä. Korkeakosken alueella harrastetaan virkistyskalastusta.

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

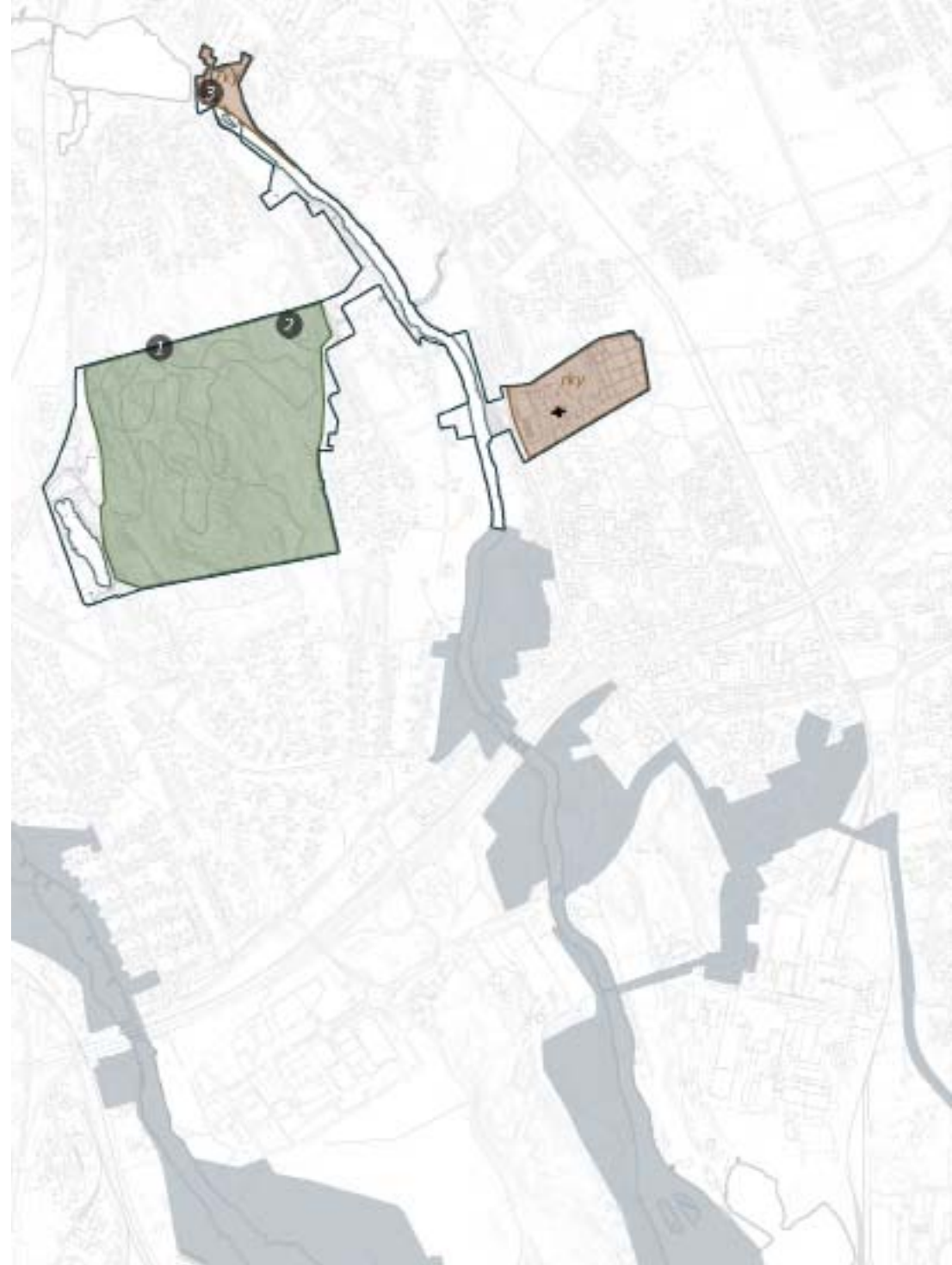
Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- Kymin kirkko (200704). Kirkkolain (1054/1993) perusteella suojeltu rakennus.
- Kymin kirkko. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999)
- Korkeakosken teollisuusympäristö. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999)
- Äijänvuoren luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojelualue 7.12.2017
- Muut kulttuuriperintökohteet:
 1. Kierikkala 1, moderni puolustusvarustus (1000009863)
 2. Kierikkala 3, moderni puolustusvarustus (1000009866)
 3. Korkeakoski, uittorännin hirsiaarkku (10000024168)

Luontoarvot

Äijänvuorella on monimuotoisuudeltaan arvokkaita, luonnontilaisia korpi-alueita ja vanhapuustoisia kallioalueita.

Kartta 1:20 000, Alueen suojelukohteet, suojellut rakennukset mustalla, RKY-alueet ruskealla värillä, luonnonsuojelualueet vihreällä värillä.

Kaavatilanne

Alueella on voimassa Kymijoen eteläosan osayleiskaava. Valtaosa Äijänvuoren alueesta on kaavoittamatta, lukuun ottamatta joitakin reuna-alueita jotka on kaavoitettu viheralueiksi (VL).

Korkeakoskella jokialue on vesialuetta (W). Energiahuollon (EN-1/s) alueella on suojeltava rakennus ja alueen ympäristö on säilytettävä. Osa Korkeakosken alueesta on asemakaavassa kansallista kaupunkipuistoa (kaava nro 0313). Osa Korkeakosken alueesta on energiatuotannon korttelialuetta (TE). Vanha voimalarakennus on suojeltu rakennus (sr-1). Osa alueesta on teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta (T/s), jolla ympäristö säilytetään. Uudis- ja lisärakentaminen on tehtävä siten, että se sopeutuu olevaan ympäristöön ja rakennuskantaan. Teollisuushistoriaan liittyvät turbiinikanavat säilytetään.

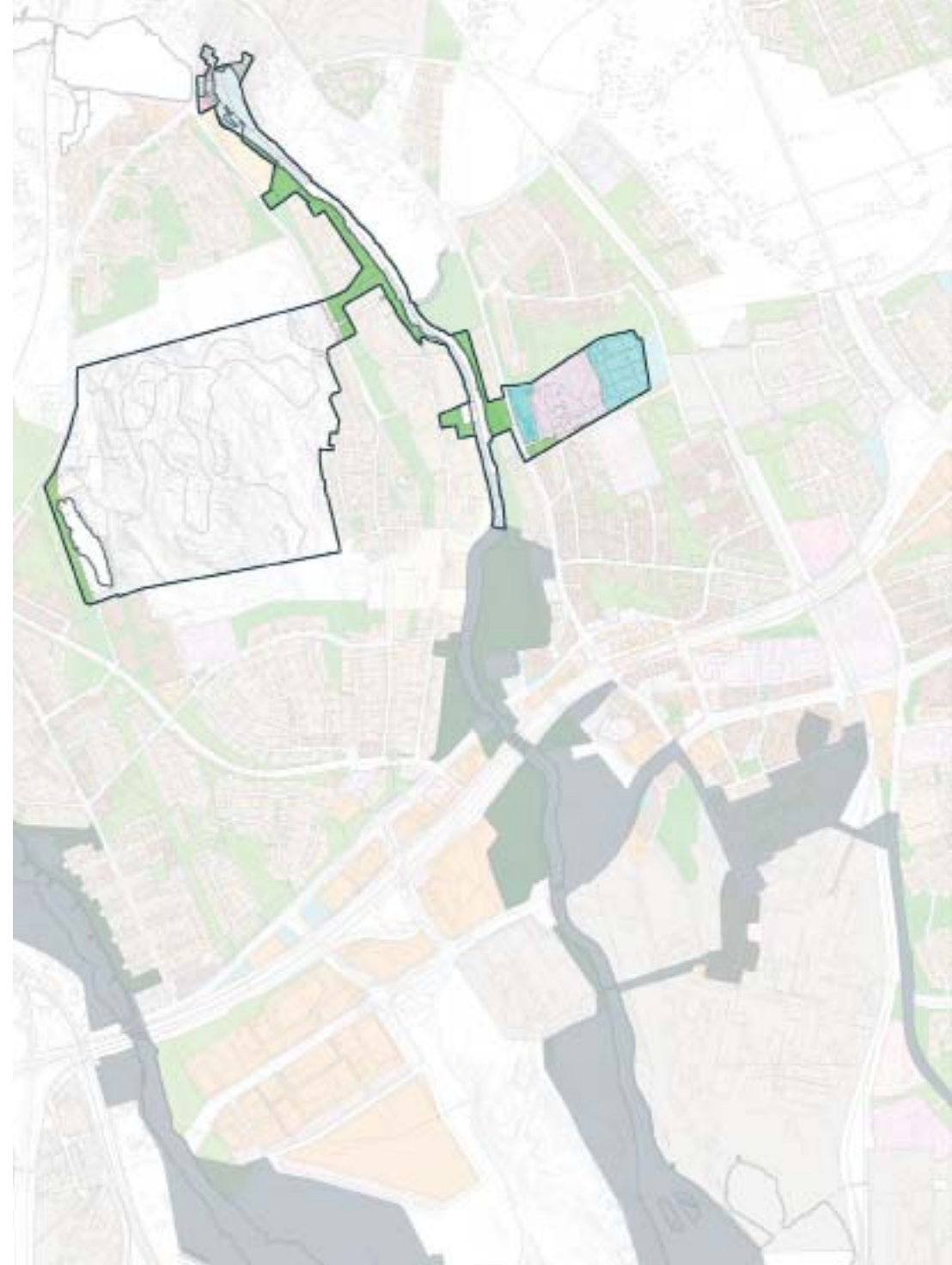
Joki on paikoin kaavoitettu vesialueeksi (W) ja joen ranta-alueet on osittain kaavoitettu lähiviheralueeksi (VL). Kymin kirkon kohdalla, joen vastarannalla on kaavan mukainen venevalkama (LV).

Kymin kirkon tontti on kaavoitettu kirkkojen ja muiden seurakunnallisten rakennusten korttelialueeksi (YK) sekä hautausmaaksi (EH). Alueen yhteydessä on myös autopaikkojen korttelialue (LPA) sekä puistoalue (VP).

Kunnallistekniset verkostot

Asemakaavan mukaista venevalkaman aluetta Hortolankadun varrella ei ole toteutettu. Venevalkaman rakentaminen vaatisi muun muassa tieyhteyden viheralueen kautta sekä pysäköintipaikkoja. Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kartta 1:20 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Korkeakosken ja Äijänvuoren alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- vahvistaa alueella olevia luontoarvoja
- vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja
- vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja
- vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja
- parantaa alueen kulutuskestävyyttä
- edistää jalankulun ja pyöräilyn sujuvuutta alueella
- edistää veneilyä alueella
- säilyttää alueen arvokkaat arkkitehtuurikohteet

Toimenpiteet

1. Kaavoitetaan Äijänvuoren alue. Äijänvuoren aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) asemakaavoittaa Äijänvuoren alue virkistys- tai puistoalueeksi.

Aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan asemakaavalla tulee suojella seuraavat rakennukset ja alueet:

- Korkeakosken vanha voimalaitos (punatiili)
- Kymin kirkko ja vanha hautausmaa
- Kymin seurakuntatalo
- Kymin hautausmaan kappeli

2. Kehitetään luontopolkuverkostoa Äijänvuoren alueella. Lisätään alueen luonnosta kertovia opasteita ja infotauluja. Toteutetaan maastopyörärata tehtyjen suunnitelmien mukaan.

3. Kehitetään Tampsan montun uimapaikkaa. Turvataan riittävä hyvälaatuisen veden määrä uimapaikalla.

4. Kehitetään yhteyksiä joen yli Karhulasta Äijänvuorelle. Selvitetään Äpinkoukun ylitse menevää yhteystarvetta.

5. Kunnostetaan jokivarren uittorakenteita. Selvitetään, miltä osin rakenteita voidaan ennallistaa ja kunnostaa. Erityisesti varmistetaan Korkeakosken voimalan alueen uittorakenteiden säilyminen ja kunnostaminen. Laaditaan uittorakenteiden ennallistamiselle, kunnostamiselle ja uusimiselle ohjeet.

6. Edistetään Korkeakosken virkistyskalastusta ja matkailua tukevia toimintoja ja palveluita. Parannetaan ranta-alueiden kalastuspaikkoja ja jokivarren polkureitistöä. Rakennetaan pysäköintipaikkoja kalastuspaikkojen läheisyyteen. Tuetaan alueen matkailua edistäviä kahvila-, ravintola- ja majoituspalveluita.

7. Inventoidaan Korkeakosken ja Kymin kirkon alueet. Laaditaan inventoinnin yhteydessä alueiden ja rakennusten hoitosuunnitelmat ja korjausohjeet.

8. Kehitetään vesiliikenteen reittejä, olosuhteita ja oheispalveluja.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Kaakkois-Suomen ELY-keskus*
- *Kolsin vesivoimantuotanto Oy*
- *Kotka-Kymin seurakunta*
- *Kalastus- ja matkailuyrittäjät*

Lisärakentamistarpeet

- *Virkistyskalastusta palvelevien rakenteiden rakentaminen.*
- *Virkistyskalastusta palvelevien pysäköintialueiden rakentaminen*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjäännökset, inventointi. MV. 2007.*
- *Kotkan kaupungin omistamien alueiden METSO-inventoinnit.*
- *Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelma.*
Ympäristösuunnittelu ENVIRO oy. 4.8.2008.
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*

Alue 12

KARHULA

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

Yleiskuvaus

Karhulan alueelta kansalliseen kaupunkipuistoon pohjoisessa kuuluvat Karhulan keskuskenttä, siihen rajoittuva jokialue ja jokirannassa sijaitseva Jokipuisto. Jokipuisto valmistui vuonna 2013. Siellä on muun muassa lummelampi, grillipaikka ja leikkipuisto. Puisto on palkittu Vuoden Ympäristörakenteena vuonna 2015. Karhulan keskuskenttä rakennettiin 1940-luvun lopulla ja siellä järjestettiin Kalevan kisat vuonna 1949. Kentän viereen entiselle hiekkakentälle rakennettiin vuonna 2010 jalkapallokentän viralliset mitat täyttävä tekonurmikenttä.

Karhulan Hovi sekä moottoritien eteläpuolella sijaitseva puurakenteinen Maakuntatalo eli entinen Kymin suurpappila kuuluvat kansalliseen kaupunkipuistoon.

Karhulan Hovin kohdalta kaupunkipuistoalue jatkuu Ahlströmintietä ja Karhulantietä Kohti Kolmikulmaa. Alue muodostuu William Ruthin kadun varren rakennuksista sekä tehdastyöntekijöiden puutaloalue. Puutaloalueeseen kuuluvat A. Ahlströmin asuntoalueet Suden-, Karhun-, Ahman- ja Kokkolankadulla sekä osa Ratakatua ja Antientietä.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Matkallaan merelle sivuuttaa Korkeakoskenhaara Karhulan Keskuskentän sekä jokipuiston.

William Ruthin kadun rakennuksia valtakunnallisesti merkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä.

Karhulan alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

- *A. Ahlströmin asuntoalueet*
- *Jokipuisto*
- *Karhulan Hovi*
- *Karhulan tehtaات*
- *Maakuntatalo*
- *William Ruthin kadun rakennukset.*

Käyttö ja tapahtumat

Urheilukenttä ja puistoalue ovat yleisessä urheilu-, ulkoilu- ja virkistyskäytössä. Karhulan Hovi palvelee matkailu-, majoitus- ja ravintolakäytössä. Kolmikulman asuinrakennukset ovat yksityisten asuntoja. Alueella on myös vilkasta pienyritystoimintaa ja tapahtumajärjestelyitä. Alue on osa teollisuuspuistoa.

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- *Karhulan teollisuusympäristö. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999).*
- *Muut kulttuuriperintökohteet:*
 1. *Kolkkala, moderni puolustusvarustus (1000009869).*

Luontoarvot

Pieni hukkariisi esiintymä Karhulan Hovin rannassa. Alueella on lisäselvitystarve olevien luontoarvojen tunnistamiseen.

Karhulan alueella tavattuja uhanalaisia lajeja

- *hukkariisi*

Kartta 1:20 000, Alueen suojelukohteet, suojellut rakennukset mustalla, RKY-alue ruskealla värillä.

Kaavatilanne

Alueella on voimassa Kymijoen eteläosan osayleiskaava.

Alue on asemakaavoitettu, lukuun ottamatta Karhulan Hovin aluetta. Jokialue on vesialuetta (W). Urheilukenttä on urheilualuetta (VU), jonka kaavat ovat vuodelta 1953 ja 1978. Jokipuiston alueella on istutettavaa puistoaluetta (VP), pysäköimisalue (LP) ja yleisten rakennusten korttelialuetta (Y).

Maakuntatalon tontti on yleisten rakennusten korttelialuetta (Y/s), jolla ympäristö tulee säilyttää. Alueen vieressä joen varrella oleva alue on istutettavaa puistoaluetta (VP).

Ahlströmin asuntoalueet Suden-, Karhun-, Ahman- ja Kokkolankadulla ovat asuinrakennusten korttelialuetta (A/sr) ja osittain puistoaluetta (VP). Valtaosa rakennuksista on suojeltuja, lukuun ottamatta palvelutaloa Sudenkadulla. Karhunkadulla on asuinkerrostalojen korttelialuetta (AK), jolla rakennukset ovat suojeltuja. Karhulantien loppupäässä on yleisten rakennusten korttelialue (Y/s), jolla ympäristö säilytetään. Kolmikulmassa on asuin- liike- ja toimistorakennuksen korttelialuetta (AL), jolla rakennukset on suojeltu. William Ruthin kadun varrella on palvelurakennusten korttelialue (P). Alueella saa olla toimisto- työ- liike- ja varastotiloja, ei kuitenkaan teollisia tuotantotiloja. Lisäksi alueella on autopaikkojen korttelialue (LPA). Rakennukset on suojeltu.

Kunnallistekniset verkostot

Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kartta 1:20 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Karhulan alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja
- vahvistaa alueella olevia virkistysarvoja
- vahvistaa alueella olevia maisema-arvoja
- edistää jalankulun ja pyöräilyn sujuvuutta alueella
- säilyttää alueen arvokkaat arkkitehtuurikohteet

Toimenpiteet

1. Kehitetään jokirannan jalankulun ja pyöräilyn reittejä ja polkuverkostoja. Toteutetaan sujuvat ja esteettömät opasteilla varustetut reitit istuskelupaikkoineen. Parannetaan kulkuyhteyttä Jokipuistosta siltojen alta Karhulan keskustaan. Olemassa olevia reittejä kunnostetaan ja huolletaan. Rakennetaan uusia reittiyhteyksiä muun muassa Karhulan Hovin ranta-alueelle. Sijoitetaan reiteille opasteet ja valaistus. Toteutetaan teollisuus- ja uittoteemaan liittyviä reittejä samalla periaatteella kuin Aleksanterinreitti on toteutettu. Hyödynnetään Jokipuistoa reittien keskuspaikkana. Parannetaan reittejä ja opastusta myös Karhulan toriympäristöstä kansallisen kaupunkipuiston alueelle. Toteutetaan yhteys jokihaaran itärantaa pitkin Jokipuistosta Karhulan Hovin rantaa pitkin riippusillalle Antinkadun päähän.

2. Kehitetään yhteyksiä joen yli Karhulasta Jumalniemeen ja Äijänvuorelle. Selvitetään Äpinkoukun ylitse menevää yhteystarvetta.

3. Kunnostetaan jokivarren uittorakenteita. Selvitetään, miltä osin rakenteita voidaan ennallistaa ja kunnostaa. Erityisesti varmistetaan Karhulan Hovin ja Karhulan Jokipuiston alueen uittorakenteiden säilyminen ja kunnostaminen. Laaditaan uittorakenteiden ennallistamiselle, kunnostamiselle ja uusimiselle ohjeet.

4. Asemakaavoitetaan Karhulan hovin alue. Aluetta koskee ympäristöministeriön päätöksessä annettu ja kaupunginhallituksen suostumuksella otettu määräys (MRL 70 §) jonka mukaan asemakaavalla tulee suojella seuraavat rakennukset ja alueet: Karhulan Hovi sekä Kuntala ja aitta. Kaavassa huomioidaan alueen kulttuuriperintö, luonto sekä täydennysrakentamistarpeet.

5. Inventoidaan arvokkaat rakennuskohteet. Laaditaan inventoinnin yhteydessä alueiden ja rakennusten hoitosuunnitelmat ja korjausohjeet.

6. Kehitetään Kolmikulman ja William Ruthin kadun aluetta. Tuetaan olemassa olevaa yritys- ja tapahtumatoimintaa siten, että alue kehittyy houkuttelevana matkailukohteena ja tapahtumapaikkana.

7. Kehitetään Karhulan riippusillan ympäristöä. Rakennetaan alueelle pienvenesatama veneliikennettä ja matkailua palvelemaan.

8. Edistetään saaristo- ja vuoroveneliikennettä. Kehitetään vesiliikenteen reittejä, olosuhteita ja oheispalveluja. Rakennetaan saaristo- ja vuoroveneliikenteelle sopivia laituripaikkoja Jokipuistoon, Karhulan Hovin ja Karhulan riippusillan yhteyteen. Lisätään väylämerkinnät ja rakennetaan laiturit vesiliikenteelle.

8. Lisätään luontoarvoja viherrakentamisen keinoin.

9. Selvitetään kansallisen kaupunkipuistorajauksen laajentamista Viirinkallion alueella. Osa Viirinkalliosta on kaavoitettu puistoalueeksi. Selvitetään, voiko alueen liittää kaupunkipuistoon.

112 Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Purjehdus- ja veneilyseurat*
- *Veneliikenneyrittäjät*

Lisärakentamistarpeet

- *Jokirannan kulkuyhteyksien ja jalankulun ja pyöräilyn reittien peruskunnostus ja lisärakentaminen*
- *Karhulan Hovin alueen matkailupalveluiden kehittäminen edellyttää mahdollisesti uusia rakenteita sekä rakennuksia Hovin puistoalueelle. Myös puistoalueen sekä keskusta-alueen reunavyöhykkeelle voidaan tutkia ympäristöön soveltuvia rakennuksia.*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjäännökset, inventointi. Museovirasto. 2007.*
- *Kotkan Karhulan hukkariisiselvitys 2010. Luontoselvitys Kotkansiipi. 27.8.2010. Kotkan kaupunki, kaupunkisuunnittelu.*
- *Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi>*
- *Rakennuskulttuuriselvitys Karhulanniemen kaavarungon alueella. Kotkan kaupunki, Kaupunkisuunnittelu. 2014.*

Alue 13

SUNILA

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
HYVÄKSYY

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMA
KOTKAN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

114 ALUEEN KUVAUS

Yleiskuvaus

Sunilan kaupunginosa sijaitsee kaupungin itäosassa. Alue on tunnettu Alvar Aallon arkkitehtuuria olevasta Sunilan sulfaattiselluloosatehtaan asuntoalueesta, joka rakennettiin 1930–1950-luvuilla. Asuntoalueella on pääosin 2–4-kerroksisia kerrostaloja, mutta alueeseen kuuluu myös muutamia rivitaloja. Sunilan asuinalueita leimaa maaston mukaan väljästi, Aallolle tunnusomaisiin viuhkamuodostelmiin sijoitetut taloryhmät. Alueella on lisäksi puistoalueita ja urheilukenttä. Sunilan maisemakuvaa leimaa avoimuus – loivasti kumpuilevasta nurmikkopinnasta nousevat männyt – hongat ja petäjät – joiden runkojen välitse on vapaa näkyvyys taloryhmästä toiseen.

Sunilan asuinalueeseen kuuluvat seuraavat arvokkaat rakennukset on lueteltu oheisessa tekstilaatikossa.

Kansalliseen kaupunkipuistoon kuuluvat lisäksi vesialueet Sunilan tehtaan kummallakin puolella sekä Hallan ja Kotkansaaren välillä.

Alueen erityisarvot, niitä vahvistavat ja uhkaavat tekijät on kuvattu tarkemmin Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys -julkaisussa.

Sunilan asuinrakennuksia viuhkamaisessa sommitelmassa. Oikealla savujaan taivaalle tupruttaa Sunilan sulfaattiselluloosatehdas.

Kantolan pääportaikko (kuva: Tommi Mattila).

Sunilan alueella sijaitsevat kansallisen kaupunkipuiston arvokohteet

- *Tehtaanjohtajan asuintalo Kantola (1937)*
- *Insinöörien rivitalo Rantala (1937)*
- *Työnjohtajien rivitalo Mäkelä (1937)*
- *Työläisten ketjutalot Mäntylä ja Honkala (1937)*
- *Asuinkerrostalot Kuusela, Juurela ja Runkola (1947-54)*
- *Työläisten asuinkerrostalot Harjula, Kivelä ja Kontio (1938-39)*
- *Työläisten terassitalot Päivölä ja Karhu (1938-39)*
- *12 Puistolan tyyppitaloa (1938-39)*
- *Huoltorakennukset, kuten Valliniemen lämpökeskus ja paloasema, sauna-, pesula- ja postirakennus sekä EKA:n huoltorakennus (1937-39)*

Käyttö ja tapahtumat

Alue on pääosin asuinkäytössä. Sunilassa sijaitsee myös Korttelikoti Alvariska, asukkaiden tapaamispaikka sekä Kantolan tapahtumakeskus, jota vuokrataan tilaisuuksien järjestämiseen.

ALUEEN SUOJELU- JA LUONTOARVOT

Lainsäädännön perusteella suojellut kohteet

- *Sunilan tehtaat ja asuinalue. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), (MRL 132/1999)*

Luontoarvot

Alueella ei ole tiedossa erityisiä luontoarvoja.

Kartta 1:40 000, Alueen suojelukohteet, suojellut rakennukset mustalla, RKY-alue ruskealla värillä.

Kaavatilanne

Puistolankujan alue on erillispientalojen korttelialue (AO/s), jossa ympäristö säilytetään.

Sunilankadun varren Alvar Aallon suunnittelemat terrassitalot sekä Alvar Aallon kadun varren asuintalot ovat asuinkerrostalojen korttelialueella (AK/s), jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennusten korttelit on merkitty asemakaavamerkinnöin AO/s, AR/s tai AK/s, joissa ympäristö säilytetään. Kaikki Alvar Aallon suunnittelemat rakennukset on varustettu sr-merkinnällä eli ne ovat suojeltavia rakennuksia.

Kunnallistekniset verkostot

Kunnallistekniikan sijoittelussa ja toteutuksessa huomioidaan luvussa IV mainitut periaatteet.

Kartta 1:40 000, Alueen ajantasainen asemakaavakartta.

ALUEEN KEHITTÄMINEN

Sunilan alueen hoidon, kehittämisen, muutos- ja korjaustöiden yleisenä tavoitteena on:

- *vahvistaa alueella olevia kulttuuriympäristön arvoja*
- *säilyttää alueen arvokkaat arkkitehtuurikohteet*

Toimenpiteet

1. Tuodaan esiin arkkitehtuuri- ja teollisuusrakennekohteita.

Kehitetään mobiilisovellus, jonka avulla reititetään ja opastetaan liikkuminen arkkitehtuurikohteissa. Suunnitellaan alueen opastuskierroksilla käsiteltävät kohteet ja kohde-esittelyt.

2. Otetaan arvokkaat käyttämättömät rakennukset aktiiviseen käyttöön.

Tuetaan rakennuksiin ja niiden ympäristöön tarvittavaa peruskorjausta ja kunnostusta. Kunnostetaan alueella olevat huoltorakennukset käyttöä varten. Kehitetään Alvar Aallon suunnittelemiin rakennuksiin matkailukäyttöä. Selvitetään myös muutamien jo purettujen arvorakennusten tai niiden osien rekonstruointia sekä mahdollista lisärakentamista.

3. Varmistetaan suojeltujen asunrakennusten alkuperäisen ilmeen säilyminen.

Joitakin alkuperäisilmettä kunnioittamattomia muutoksia on tehty, muun muassa räystäspelttien korotuksia sekä ikkunoiden ja ovien uusimisia alkuperäismallista poiketen. Laaditaan rakennuksille korjausohjeisto, ja ohjataan taloyhtiöitä ja omistajia julkisivujen ja yksityiskohtien kunnostuksessa.

4. Kunnostetaan Sunilan asuinalueen piha- ja julkisia alueita. Käydään läpi siistittävät kohdat ja tarvittavat toimenpiteet, kuten nurmikoiden ja istutusalueiden kunnostaminen ja rajaaminen, kalusteiden, tolppien ja merkkien puhdistaminen, oikominen ja uusiminen. Liikekeskuksen pysäköintipaikalle kunnostetaan nurmikkoalue, istutusalue ja mainostolppa. Uusitaan linja-autopysäkit ja kunnostetaan liikekeskuksen edustan ka-tualue. Jatketaan vanhaa kadunvarren lehmusrivistöä uusilla puuistutuksilla. Aallon majan edusta kunnostetaan valmistuvan ympäristösuunnitelman mukaisesti. Ohjeistetaan asukkaita piha-alueille sopivan ulkokalustuksen valinnassa ja toteutuksessa sekä ulkorakennusten, pihamuurien ja aitarakenteiden kunnossapidossa ja peruskunnostuksessa. Kunnostetaan tenniskentän alue ja sitä ympäröivä aita sekä Kantolan ja Rantalan saunan laiturirakenteet. Pihojen ja julkisten alueiden ylläpidon ja kehittämisen ohjeeksi on parhaillaan laadittavana ympäristösuunnitelma. Suunnitelmaa viimeistellään rinnan kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman kanssa yhteistyössä asukkaiden kanssa. Suunnitelmassa käsitellään muun muassa edellä mainittuja asioita.

5. Parannetaan alueen hulevesien käsittelyä. Laaditaan alueelle hulevesisuunnitelma, jonka avulla ohjeistetaan ohjaamaan ja imeyttämään hulevedet hallitusti tonteilla.

6. Päivitetään asemakaavat. Pohjana käytetään Sunila lentoon-hankkeen korjausohjeisto- ja ympäristösuunnitelmaluonnoksia, joita työste-tään kaavaan liitettäväksi ohjeiksi. Ohjeet voidaan kaupunkirakennelautakunnan päätöksellä ottaa rakennusvalvontaa velvoittaviksi ohjeiksi ennen kaavan hyväksymistä. Niistä tehdään taloyhtiökohtaiset versiot isännöitsijöiden ja taloyhtiöiden toiminnan tueksi.

7. Parannetaan alueen opastusta. Osana Kantolan kehitysprojektiä alueelle perustetaan info- ja näyttelykeskus, jossa on muun muassa alueesta kertovia infisivuja, videoita, yhteystietoja, oppaan tilauspalvelu. Keskus voidaan perustaa Kantolaan, Valliniemen lämpökeskukseen, autovaakaan, Aallon majaan, korttelikoti Alvariskaan, museoasuntoon tai muuhun sopivaan paikkaan. Sunilan asuinalueen kauppa- ja asuinrakennuksen näyteikkunoihin tehdään tarratekniikalla infonäyttely. Jos liikehuoneisto tulee käyttöön, rakennetaan opastuskatos parkkipaikan tai Aallon majan yhteyteen. Taloryhmien kohdalle, sopiviin risteyksiin tehdään tienviittäytyypiset opaskyltit, joissa kerrotaan kohteen nimi, suunnittelija ja toteutusvuosi tyyliin ”Päivölä, Alvar Aalto 1939”.

8. Kaupunki tukee alueen kehittämistä matkailukohteeksi. Edistetään uusien matkailutuotteiden syntymistä. Tiedotetaan ja markkinoidaan alueen matkailutuotteita laajasti eri kanavia hyödyntäen.

9. Kaupunki tukee Kantolan kehittämistä, kunnostamista ja käyttöönottoa. Edistetään uusien palveluiden syntymistä ja mahdollistetaan erilaisten arkkitehtuurikokemusten tarjoamista yleisölle, rakennuskulttuurin arvot samalla huomioiden ja suojellen.

9. Edistetään saaristo- ja vuoroveneliikennettä. Kehitetään vesiliikenteen reittejä, olosuhteita ja oheispalveluja. Lisätään väylämerkinnät ja rakennetaan laiturit vesiliikenteelle.

10. Tavoitellaan Unescon maailmanperintökohde -statusta alueelle. Alueen arvo on hyvin säilyneessä kokonaisuudessa.

Yhteistyötahot

Yhteistyön toteuttamiseksi osa-alueella huomioidaan luvussa IV mainitut yhteistyötahot. Lisäksi osa-alueella huomioitavia yhteistyötahoja ovat:

- *Aalto-kaupunkien verkosto*
- *Alvar Aalto -säätio*
- *Kaakkois-Suomen ELY-keskus*
- *Kotkan Matkailuoppaat ry*
- *Mediatehdas Dakar Oy?*
- *Pro Sunila ry*
- *Sunila-Seura ry*
- *Sunilan Sisu ry*

Laaditut suunnitelmat ja selvitykset

- *Sunila lentoon-hankkeen korjausohjeisto- ja ympäristösuunnitelmaluonnokset.*
Pro Sunila ry. (käynnissä, ei julkaistu)
- *Aallon majan ympäristösuunnitelma Pro Sunila ry. (käynnissä, ei julkaistu)*

VI. KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON TUNNETTAVUUDEN JA PROFIILIN KEHITTÄMINEN

VIESTINTÄ JA TIEDOTUS

Kotkan kansallisen kaupunkipuiston taustatiedot löytyvät Kotkan kaupungin verkkosivuilta kaavoituksen ja puistotoimen tietojen alta. Kotkan kansallisesta kaupunkipuistosta on julkaistu vuonna 2016 Puisto kaupungissa – kaupunki puistossa -esite, joka jaettiin kaikkiin kotitalouksiin. Sen lisäksi esite on julkaistu sähköisesti.

Kotkan kansallinen kaupunkipuisto on mukana kansallinen kaupunkipuisto -verkoston markkinoinnissa, kuten vuonna 2017 julkaistussa Kahdeksan kansallista kaupunkipuistoa - suomalaisten tähtikaupunkien verkosto -yhteisesitteessä ja vuonna 2016 julkaistussa yhteisjulisteeissa. Verkoston yhteisesite on julkaistu myös sähköisesti. Verkoston julisteet ovat olleet esillä muun muassa Viherpäivät-tapahtumassa Jyväskylässä vuosina 2016 ja 2017 sekä European Heritage Congress 2017 -seminaarissa Turussa.

Kaupunkipuiston alueen kehittämisen tapahtumat tiedotetaan kaupungin tiedonannoilla sekä tiedotetaan mediaa. Tiedottamista kehitetään pitkäjännitteisesti ja johdonmukaisesti. Kaupunkipuistosta kertovaa aineistoa - esitteitä, videoita, kuvia - kehitetään ja hyödynnetään mm. matkailu-markkinoinnissa. Tiedottamista kehitetään yhteistyössä kaupunkipuisto-verkoston kanssa.

KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO OPETUSKÄYTÖSSÄ

Kaupunkipuistosta kerrotaan kouluille ja tehdään yhteistyötä opettajien kanssa opetusmateriaalin ja -tapahtumien kehittämiseksi.

PALVELUT

Kaupunkipuiston alueella tai sen läheisyydessä toimivia yrityksiä tiedotetaan kaupunkipuiston sisällöstä ja hyödyntämismahdollisuuksista. Kaupunki edistää eri palveluiden, kuten kahvila- ja ravintolapalveluiden, opaspalveluiden, green care, vuokraus- ja matkailupalveluiden kehittämistä kaupunkipuistoalueiden monipuolisen ja kestävän käytön edistämiseksi.

KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO JOSSAIN MUUSSA KÄYTÖSSÄ

(kuntoilu-, harrastus-, terveyden huollon tms. käytössä)

Kaupunkipuiston tiedottamisessa, kehittämisessä ja tapahtumissa tehdään yhteistyötä eri seurojen ja liikuntaseurojen, kulttuuri- ja taideammattilaisten, ja matkailun ammattilaisten kanssa. Kaupunkipuistoa pyritään hyödyntämään myös terveydenhoidollisesta näkökulmasta ja yhteistyössä green care ammattilaisten kanssa.

OPASTUS

Vuosina 2016-2017 on kansallisen kaupunkipuiston maastoon pystytetty infotauluja sekä osa-alueiden rajapintoihin sekä reittien varsille kaupunkipuisto-tekstein ja aluetta kuvaavin tunnuksin kivipaaseja. Opastauluja on pystytetty Kotkansaarelle Sapokkaan ja Kantasatamaan sekä Karhulassa Jokipuistoon.

Kaupunkipuiston alueella on merkitty myös opastein reittejä kuten Aleksanterin reitti sekä Katariinan polku. Reittejä kehitetään edelleen ja merkitään maastoon.

Kaupunkipuiston kulttuurista ja luontoarvoista kertovaa opastamista kehitetään sekä sähköisin viestikeinoin, että opastein maastossa.

GRAAFINEN ILME

Kotkan kansallinen kaupunkipuistolle laadittiin 2016 oma tunnus Kotkan kaupunkisuunnittelun toimesta. Tunnusta on käytetty mm. maastossa olevissa opasteissa, esitteissä sekä muussa markkinointimateriaalissa. Kotkan kaupungin synty nykymuodossaan perustuu pitkälti uittokelpoiseen Kymijokeen, sekä tämän ominaisuuden synnyttämään sahateollisuuteen ja satamatoimintaan. Kaupunkipuiston viuhkamainen tunnus kuvaa uitettavien tukkien virtaa kymijoessa ja siten samalla kaupungin syntymää sekä kehityksen ja ajan virtaa läpi vuosikymmenten.

Tukinuittajia Kyminsuussa (Museovirasto) sekä tukkien virtaa kuvaava kaupunkipuiston tunnus.

Kivipaasi Kotkan kauppatorilla toivottaa neljällä eri kielellä matkalaiset tervetulleiksi Kotkaan ja Kotkan kansalliseen kaupunkipuistoon.

KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO -VERKOSTO

Kotka kuuluu jäsenenä kansallinen kaupunkipuisto -verkostoon, jonka muodostavat statuksen saaneet kaupungit. Vuonna 2017 verkostoon kuuluivat Kotkan lisäksi Forssan, Hangon, Heinolan, Hämeenlinnan, Porin, Porvoon ja Turun kansalliset kaupunkipuistot. Verkoston toimintaa ohjaa vuonna 2016 perustettu ohjausryhmä, jossa on edustus jokaisesta statuksen saaneesta kaupungista. Ohjausryhmä kokoontuu vuosittain 3-4 kertaa.

Verkosto on julkaissut Viestintä ja tiedotus -kohdassa mainitut yhteisjuhlitset ja esitteen. Esite- ja julistemateriaalia päivitetään sitä mukaan, kun verkosto laajenee tai muuttuu.

Verkosto järjestää vuosittain verkostopäivät, joissa käsitellään ajankoh-
taisia kansallisiin kaupunkipuistoihin liittyviä aiheita. Verkostopäiville
osallistuvat statuksen saaneiden kaupunkien lisäksi edustajia myös kau-
pungeista, jotka ovat valmistelemassa tai selvittämässä kansallinen kau-
punkipuisto -statuksen hakemista.

**VII.KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON JATKOTOIMEN-
PITEET****HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN TOIMEENPANO/TOTEUTUS**

Kaupunkipuiston perustaminen ja verkostoyhteistyö on ollut kaupunki-
suunnitteluvetoista työryhmätyöskentelyä. Jatkossa työryhmä, joka on
perehtynyt kaupunkipuistoon, huolehtii hoito- ja käyttösuunnitelman to-
teutuksen seurannasta.

Hoito- ja käyttösuunnitelma jaetaan laajasti sekä kaupungin organisaation
sisällä sekä yhteistyökumppaneille. Yhteistyötapaa tulee kehittää pitkäjän-
nitteiseksi ja jatkuvuuden saavuttamiseksi.

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Kansallinen kaupunkipuisto on perustettu alueelle, jossa sitoudutaan suo-
jelemaan ja vahvistamaan luonto-, virkistys-, historia- ja kulttuuriarvoja.
Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on esitetty periaatteet, joilla suojelutavoit-
teet saavutetaan. Suuri osa määräyksistä edellyttävät jatkosuunnittelua,
kuten vaatimukset kaavojen uusimisesta.

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteutumisen myötä paranevat jalankulun ja
pyöräilyn yhteydet, luontokohteet tulevat paremmin saavutettaviksi, infra
kuten pysäköinti, sillat ja laiturit kehittyvät, kohteet ovat enemmän mat-
kailijoiden käytössä, kaupunkipuistoalue on mahdollisesti kasvanut pin-
ta-alaltaan ja palveluja on entistä enemmän joko kaupunkipuiston alueella
tai sen läheisyydessä. Samalla on luontokohteita säilytetty, puistoalueita
kohennettu ja arkkitehtuurikohteita korjattu ja säilytetty. Kohteet ovat
hoito- ja käyttösuunnitelman myötä jatkossa paremmin löydettävissä pa-
remman opastuksen ja tiedotuksen. Kaupunkipuiston alueella on rakenta-
mista rajoitettu ja alueet jäävät yleiseen virkistyskäyttöön.

Kaupunkipuistossa olevalle Natura-alueelle on esitetty tavoitteiksi erityisten arvojen säilyttäminen, vieraslajien leviämisen estäminen sekä hoito-ohjeen laatiminen. Näillä tavoitteilla ei arvioida olevan heikentäviä vaikutuksia Natura-alueilla. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa on lisäksi esitetty yleiseksi tavoitteeksi jalankulku- ja pyöräily-yhteyksien parantaminen ja mikäli tällaisia suunnitellaan toteutettavaksi Natura-alueella, tulee niiden vaikutukset erikseen arvioida.

HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN

Kaupunkisuunnittelu käynnistää hoito- ja käyttösuunnitelman päivittämisen, kun asetetut tavoitteet ovat joko toteutuneet tai vanhentuneet.

KANSALLISEN KAUPUNKIPUISTON TÄYDENTÄMINEN

Jatkossa selvitetään kansallisen kaupunkipuistoalueen laajentamista Redutin ympäristössä sekä Viirinkallion alueilla. Redutin viereisissä kortteleissa Ajurinkadun varrella on asemakaavassa suojeltuja vanhoja puutaloja ja Korkeavuorenkadun päässä on ns. Opettajien talo sekä Tullimiesten talo, joilla on suojeluarvoa mutta joita ei ole vielä suojeltu asemakaavassa. Selvitetään, voiko rakennukset tontteineen liittää kaupunkipuistoon. Selvitetään myös Redutin eteläpuolisen varstoalueeksi kaavoitetun osan muuttamista puistoalueeksi ja liittämistä kansallisen kaupunkipuistoalueeseen. Alueella on jo tehty toimenpiteitä sen muuttamiseksi ketomaiseksi viheralueeksi.

Kaupunkipuiston aluetta selvitetään laajennettavaksi myös Viirinkallion alueelle. Viirinkalliolla on monipuolinen luonto, kalliot sekä sotahistoriallisia rakenteita, kuten korsuja. Asiaa tutkitaan mm. Karhulan osayleiskaavatyön yhteydessä.

Kaupunkisuunnittelu selvittää ja valmistelee hakemukset mahdollisista kaupunkipuiston laajentamishankkeista.

Kaupunkipuiston laajentamisen lisäksi kaupunkisuunnittelu selvittää tapoja yhdistää kaupunkipuisto viherkäytävällä Valkmusan kansallispuistoon. Haminan-Kotkan seudullisessa yleiskaavassa tavoite on huomioitu ja kaupunkipuiston ja kansallispuiston välille on merkitty viherkäytävä. Yhteyttä kehitetään mahdollisuuksien mukaan, edistämään kansallispuistojen ja kansallisen kaupunkipuiston kokonaisuutta.

Lait, asetukset ja säädökset

- Asetus Langinkosken luonnonsuojelualueesta 382/1995. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1995/19950382>. Viitattu 31.10.2017.
- Kirkkolaki 1054/1993. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>. Viitattu 31.10.2017.
- Laki ortodoksisesta kirkosta 985/2006. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060985> Viitattu 31.10.2017.
- Koskiensuojelulaki 35/1987. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870035>. Viitattu 31.10.2017.
- Laki rakennusperinnön suojelemisesta 498/2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100498>. Viitattu 31.10.2017.
- Luonnonsuojelulaki 1096/1996. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096>. Viitattu 31.10.2017.
- Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>. Viitattu 31.10.2017.
- Metsälaki 1093/1996. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>. Viitattu 31.10.2017.
- Muinaismuistolaki 295/1963. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1963/19630295>. Viitattu 31.10.2017.
- Rakennusjärjestys. Kotkan kaupungin säädöskokoelma. Nro 25. 2017. http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/31013_31008_2017_nro_25_Rakennusjarjestys.pdf. Viitattu 31.10.2017,

- Vesilaki 587/2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>. Viitattu 31.10.2017.

Päätökset

- Kaupunginhallituksen päätös 13.4.2004 / 229 §. Kansallisen kaupunkipuiston perustamisedellytysten selvittäminen. <http://ktweb.kotka.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=2&docid=4b485c305c38313932303931352e646f63&pykno=229&elin=KH&lis=0&pvm=13%2e4%2e2004%2016%3a30%3a00>. Viitattu 31.10.2017.
- Kaupunginhallituksen päätös 20.5.2005 / 373 §. Työryhmän asettaminen Kotkan kansallista kaupunkipuistoa selvittämään. <http://ktweb.kotka.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=2&docid=4b485c305c31393333323434352e646f63&pykno=373&elin=KH&lis=0&pvm=20%2e6%2e2005%2016%3a30%3a00>. Viitattu 31.10.2017.
- Kaupunginhallituksen päätös 10.12.2012 / 369 §. Kotkan kansallinen kaupunkipuisto. <http://ktweb.kotka.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=2&docid=4b485c315c35343639353532352e646f63&lis=1&pykno=369&pvm=10%2e12%2e2012%2016%3a30%3a00>. Viitattu 31.10.2017.
- Kaupunginhallituksen päätös 18.11.2013 / 407 §. Kotkan kansallinen kaupunkipuisto. <http://ktweb.kotka.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=2&docid=4b485c305c38343737333234372e646f63&lis=0&pykno=407&pvm=18%2e11%2e2013%2017%3a00%3a00>. Viitattu 31.10.2017.
- Kaupunginhallituksen päätös 25.11.2013 / 437 §. Kotkan kansallinen kaupunkipuisto. <http://ktweb.kotka.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=2&docid=4b485c315c38343836343930322e646f63&lis=1&pykno=437&pvm=25%2e11%2e2013%2017%3a00%3a00>. Viitattu 31.10.2017.
- Kaupunginhallituksen päätös 7.4.2015 / 102 §. Selityksen antaminen korkeimmalle hallinto-oikeudelle valituksista, jotka koskevat Kotkan kansallisen kaupunkipuiston perustamista. <http://ktweb.kotka.fi/ktwebbin/ktproxy2.dll?doctype=2&docid=4b485c305c32383437303036362e646f63&lis=0&pykno=102&pvm=7%2e4%2e2015%2017%3a00%3a00>. Viitattu 31.10.2017.

- Ympäristöministeriön päätös YM 2/5541/2012. Kotkan kansallisen kaupunkipuiston perustaminen. http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/23021_ympmin_29_9_2014.pdf. Viitattu 31.10.2017.

Selvitykset ja suunnitelmat

- Fort Katariina, alalinnake. Kuntoarvio ja toimenpiteet. 10.4.2013. Sanna Ihatsu. CasaCo Studio Oy.
- Fregatti Nikolai 2.6.1975–13.6.1975. Vedenalaistutkimus. Eeva-Liisa Nieminen. 1975. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145479. Viitattu 31.10.2017.
- Katariinan polku – Linnoituskohteet ja opasteet. Maisemanhoito- ja korjaussuunnitelma. CasaCo Studio Oy ja Museovirasto. 2017.
- Kertomus Operaatio Ruotsinsalmesta, sen antamista kokemuksista ja toimint ehdotussuunnitelma vuodelle 1962. Erkki Koivusalo. 1961. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145475. Viitattu 31.10.2017.
- Kertomus virkamatkasta Ruotsinsalmen meritaistelualueelle 22.–23.7.–67. Juhani Peltonen. 1967. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145473. Viitattu 31.10.2017.
- Koivukosken alapuolisen jokialueen koskikunnostussuunnitelma.
- Kotka, Fort Katarina, Arkeologinen valvonta ja dokumentointi 1700-luvun linnoituksella 2. ja 15.–16.6.2013. Tutkimusraportti. Museovirasto. Simo Vanhatalo ja Jan-Erik Nyman. 2013. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=115651&tyyppi=pdf&kansio_id=285. Viitattu 31.10.2017.
- Kotka, Fort Katarina, Dokumentointi ja kartoitus 29.8.2007. Tutkimusraportti. Museovirasto. Ulrika Köngäs ja Riikka Väisänen. 2007. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=107193&tyyppi=pdf&kansio_id=285. Viitattu 31.10.2017.
- Kotka, Jylppy, Ruotsinsalmen sotilassairaala. 1800-luvun alkuun ajoittuvan sairaala-alueen inventointi ja koekuopitus, Inventointi- ja kaivauskertomus. Kymenlaakson maakuntamuseo. Marita Kykyri. 2004. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/hae_liite.aspx?id=117413&tyyppi=pdf&kansio_id=285. Viitattu 31.10.2017.
- Kotka, Kauppatori, Toriparkki, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2005.
- Kotka, Kirkkokatu 26, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2014.
- Kotka, Kotkansaari, Fort Katariinan alalinnake, Dokumentointi. Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2014.
- Kotka, Kotkansaari, Patteri Katariina, Dokumentointi. Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2014.
- Kotka, Koulukatu 17, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2011.
- Kotka, Koulukatu 17, Kaivaustutkimus. Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2014.
- Kotka, Kyminlinna, Kymin kappeli ja Vanha Kymenkartano. Keskiaikaisen kappel ja kartanon alueen koekaivaus. Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2003.
- Kotka, Ruotsinsalmi, Fregatti St. Nikolai 13.6.–21.6.1976. Vedenalaistutkimus. Eeva-Liisa Nieminen. 1976. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145478. Viitattu 31.10.2017.
- Kotka, Ruotsinsalmi, Fregatti St. Nikolai 11.6.–22.6.1977. Vedenalaistutkimus. Leena Tammisto. 1977. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145477. Viitattu 31.10.2017.

- *Kotka, Ruotsinsalmen linnoitusten inventointi.* Museovirasto. Tapani Ahvenisto. 1966.
- *Kotka, Ruotsinsalmen linnoitus, Fort Katariinan arkeologinen kartoitus 25.9.-6.10.2006.* Museovirasto. Päivi Hakanpää. 2006. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=104496&ttyyppi=pdf&kansio_id=285. Viitattu 31.10.2017.
- *Kotka, Toivo Pekkasen Puisto, Kaivaustutkimus.* Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2008.
- *Kotka, Toivo Pekkasen Puisto, Kaivaustutkimus.* Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2009.
- *Kotka, Toivo Pekkasen Puisto, Kaivaustutkimus.* Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2010-2011.
- *Kotka, Valakalliopuisto, Kaivaustutkimus.* Kymenlaakson museo. Marita Kykyri. 2008.
- *Kotkamills Oy. Tuotantosuunnan muutos: Flying Eagle. Ympäristövaikutusten arviointiselostus.* Liinnunmaa. 2015. <http://www.ymparisto.fi/download/no-name/%7BB621952E-1BEB-43BF-AFF2-4B0179A761A4%7D/112416>. Viitattu 31.10.2017.
- *Kotkan ja Pyhtään sotahistorialliset muinaisjäänneökset, inventointi.* Museovirasto. John Lagerstedt. 2007. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=107951&ttyyppi=pdf&kansio_id=0. Viitattu 31.10.2017.
- *Kotkan Kantasataman osayleiskaavan luontoselvitys 2011.* Luontoselvitys Kotkansiipi.
- *Kotkan Kantasataman perhosselvitys 2014.* Luontoselvitys Kotkansiipi.
- *Kotkan Katariinan Meripuiston hoito- ja käyttösuunnitelma. Raporttiluonnos 17.8.2015.* Jari Kaitila ja Petri Parkko.
- *Kotkan kuntainventointi, Mantereen historiallinen aika ja saaristo.* Museovirasto. Katja Vuoristo. 2007. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=110433&ttyyppi=pdf&kansio_id=285. Viitattu 31.10.2017.
- *Kotkansaaren osayleiskaavan selvitys: Kotkan keskustan rakennettu kulttuuriympäristö.* Kotkan kaupunki. 2017. LUONNOS. http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/29212_LIITE_6_Kulttuuriymparistoselvitys_ja_kohdeluettelo.pdf.
- *Kotkansaari – Ruotsinsalmen linnoituskaupunki, Kaupunkiarkeologinen inventointi.* Museovirasto. Päivi Hakanpää. 2007. <http://www.nba.fi/ji/File/591/kotkansaari-kaupunkiark-inven.pdf>. Viitattu 31.10.2017.
- *Kotkan kansallinen kaupunkipuisto – Perustamisselvitys.* Kotkan kaupunki. 2013. http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/23019_16993_kkp_2013_web.pdf. Viitattu 31.10.2017.
- *Kotkan Karhulan hukkariis selvitys 2010.* Luontoselvitys Kotkansiipi. 27.8.2010. Kotkan kaupunki, kaupunkisuunnittelu.
- *Kotkan keskussairaalan ympäristön luontoselvitys 2009.* Luontoselvitys Kotkansiipi.
- *Kotkan Kymijoen hoito- ja käyttösuunnitelma. Ympäristösuunnittelu ENVIRO oy. 4.8.2008.* <http://docplayer.fi/16535776-Kotkan-kymijoki-hoito-ja-kayttosuunnitelma-ymparistosuunnittelu-enviro-oy-markku-nironen-marko-vauhkonen.html>. Viitattu 31.10.2017.
- *Kotkan Kymijoen luontoselvitykset 2004-2006.* Ympäristösuunnittelu Enviro Oy. 2007. http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/17931_kymiluonto110912.pdf. Viitattu 31.10.2017.

- Kotkan Kyminlinnan kaivaus 2006. Museovirasto. Päivi Hakanpää. 2006. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=104494&tyyppi=pdf&kansio_id=285. Viitattu 31.10.2017.
- Kotkan Kyminlinnan kaivaus, Suvorovin linnoituksen kartoitus ja Kyminlinnan ympäristön sotahistoriallisten kohteiden inventointi. Museovirasto. Päivi Hakanpää. 2005. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/hae_liite.aspx?id=117443&tyyppi=pdf&kansio_id=285. Viitattu 31.10.2017.
- Kotkan Kyminlinnan koekaivaus, kartoitus ja maaperän kunnostuksen arkeologinen valvonta. Museovirasto. Päivi Hakanpää. 2004. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/raportti/read/asp/hae_liite.aspx?id=117444&tyyppi=pdf&kansio_id=285. Viitattu 31.10.2017.
- Kotkansaaren–Metsolan ketomarunaan sidonnaisten perhoslajien esiselvitys. Kotkan Kaupunki, Kaupunkisuunnittelu. 2014. http://www.kotka.fi/instance-data/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/23246_Kantasatama-Liite8_ketomarunalajien_esiselvitys.pdf. Viitattu 31.10.2017.
- Kyminlinna – Hoito-, käyttö- ja kehittämissuunnitelma. Työryhmän muistio 31.5.2016. <https://www.senaatti.fi/filebank/5467-Kyminlinnaraportti.pdf>. Viitattu 31.10.2017.
- Kyminlinnan pintavesien hallinta ja kuivatussuunnitelma. Ympäristösuunnittelu Harju-Soini. 2014.
- Langinkosken luonnonsuojelualueen kasvillisuus. Metsähallitus. Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi. 1989.
- Langinkosken luonnonsuojelualueen runkosuunnitelma. Metsähallitus. Sarja B. No 24. 1995.
- Luonto linnoituksessa. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 31. Eeva Summanen (toim.). 2008.
- Luonto linnoituksessa -projektin esiselvitysvaiheen loppuraportti 2005.
- Muistio Ruotsinsalmen meritaistelussa uponneen sotalaivan löydöstä ja tutkimuksista vuosina 1948–1960. Karl Reijasto. 1960. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145476. Viitattu 31.10.2017.
- Rakennuskulttuuriselvitys Karhulanniemen kaavarungon alueella. Kotkan kaupunki, Kaupunkisuunnittelu. Jarkko Puro. 2014. http://www.kotka.fi/instance-data/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/26961_Rakennuskulttuuriselvitys.pdf. Viitattu 31.10.2017.
- Ruotsinsalmen merilinnoituskasviston inventointi 2001-2003. Museovirasto. Frank Hering. 2004.
- Ruotsinsalmen meritaistelualueen arkeologinen inventointi 27.5. - 31.5.2013. Inventointiraportti, Riikka Alvik, Riikka Tevali. Museovirasto. 2013. www.kyppi.fi/to.aspx?id=113.10429. Viitattu 31.10.2017.
- Selostus kesällä 1962 suoritetusta sukellustyöstä. Vedenalaistutkimus. Boris Winterhalter. 1962. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145474. Viitattu 31.10.2017.
- Selvitys Ruotsinsalmi-Kyminlinna -linnoituskokonaisuuden jäänteistä ja toimenpide-ehdotelma. Kymenlaakson museon julkaisuja nro 2. Päivi Nimander. 1980.
- St. Nikolain tutkimus 1.7.–11.8.1984. Vedenalaiskoekaivaus. 1984. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145483. Viitattu 31.10.2017.
- St. Nikolain tutkimus 18.6.–29.8.1985. Vedenalaiskaivaus. 1985. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145482. Viitattu 31.10.2017.
- St. Nikolain tutkimus 24.7.–10.8.1986. Vedenalaiskaivaus. 1986. www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.145481. Viitattu 31.10.2017.
- Sunilan asuinalueen ympäristösuunnitelma. Pro Sunila ry. Milla Koskivirta, Tapani Mustonen ja Rurik Wasastjerna. (käynnissä, ei julkaistu)
- Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. Metsähallitus. Sarja B 203. 2014. <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Bsarja/b203.pdf>. Viitattu 31.10.2017.

- Valtatien 7 uuden linjauksen inventointi välillä Loviisa-Kotka. Museovirasto. Katja Vuoristo ja Kreetta Lesell. 2005. <https://www.rautakymi.fi/ewExternalFiles/vuoristolesell2005.pdf>. Viitattu 31.10.2017.
- Väli­raportti ruokokuoriaistutkimuksesta Kaakkois-Suomessa 2015. Kymijoen vesi- ja ympäristö ry:n tutkimusraportti no 334/2016.

Muut julkaisut

- Kahdeksan kansallista kaupunkipuistoa - suomalaisten tähtikaupunkien verkosto -esite. Kansallisen kaupunkipuisto -verkosto. 2017. http://www.e-julkaisu.fi/hameenlinnan_kaupunki/kaupunkipuistot/. Viitattu 31.10.2017.
- Kansalliset kaupunkipuistot -julist. Kansallisen kaupunkipuisto -verkosto. 2017. http://www.pori.fi/material/images/hallintokunnat/kaupunkisuunnittelu/kkp/V1mA1rI6L/KAUPUNKIPUISTOT_yhteisposter_i_2017.pdf. Viitattu 31.10.2017.
- Kotkan kansallinen kaupunkipuisto -julist. Kansallisen kaupunkipuisto -verkosto. 2017. http://www.pori.fi/material/images/uusikansio_113/yhUuZXDRh/Kotkan_juliste_2017_small.pdf. Viitattu 31.10.2017.
- Kotkan kaupungin siirtolapuutarhaohje. Vahvistettu ympäristölautakunnassa 12.06.2014. Päivitetty 4.7.2014. http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/22099_Kotkan_siirtolapuutarhaohje_052014.pdf. Viitattu 31.10.2017.
- Puisto kaupungissa – kaupunki puistossa. Kotkan kaupunki. 2016. <http://www.iesite.fi/kotkankaupunkipuisto/>. Viitattu 31.10.2017.

Verkkosivustot

- Kotkan kansallinen kaupunkipuisto. Kotkan kaupungin kaavoituksen verkkosivut. http://www.kotka.fi/asukkaalle/rakentaminen_ja_kaavoitus/kaavoitus/yleiskavat/kotkan_kansallinen_kaupunkipuisto. Viitattu 31.10.2017.
- Kotkan kansallinen kaupunkipuisto. Kotkan kaupungin puistotoimen verkkosivut. http://www.kotka.fi/asukkaalle/puistot_ja_viheralueet/puistojen_kotkassa_tapahtuu/kansallinen_kaupunkipuisto. Viitattu 31.10.2017.
- Kulttuuriympäristön palveluikkuna. <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>. Viitattu 31.10.2017.

IX. LIITTEET

Liite 1 Kaupunginhallituksen hakemus Kotkan kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi 10.12.2012

Liite 2 Kotkan kansallisen kaupunkipuiston arvokkaat rakennukset

Liite 3 Ympäristöministeriön päätös (n:o YM 2/5541/2012) Kotkan kansallisen kaupunkipuiston perustaminen

